

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การยกระดับคุณภาพผู้เรียนโดยใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนสตรีวัดมหาพฤฒาราม ในพระบรมราชินูปถัมภ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิดทฤษฎีจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และคุณภาพผู้เรียน ครบคลุมรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

- 1.1 ความหมายของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ
- 1.2 ความเป็นมาและความสำคัญของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ
- 1.3 หลักการสำคัญของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ
- 1.4 ระดับของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ
- 1.5 องค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

2. แนวทางของชุมชนแห่งการเรียนรู้เพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนของนักเรียนโรงเรียนสตรีวัดมหาพฤฒาราม ในพระบรมราชินูปถัมภ์

- 2.1 หลักการใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้
- 2.2 กระบวนการดำเนินงาน 8 องค์ประกอบ
  - 2.2.1 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนาวิชาชีพ
  - 2.2.2 การมีส่วนร่วม รวมพลังของทีม
  - 2.2.3 การเป็นผู้นำร่วม
  - 2.2.4 การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน
  - 2.2.5 การกำหนดโครงสร้างการบริหารชุมชน
  - 2.2.6 การเป็นชุมชนกัลยาณมิตร
  - 2.2.7 การติดตามผลความสำเร็จ
  - 2.2.8 การรายงานผลลัพธ์การบริหารชุมชน

3. แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ

- 3.1 ความหมายของรูปแบบ
- 3.2 ลักษณะของรูปแบบ
- 3.3 องค์ประกอบของรูปแบบ
- 3.4 การพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบ

4. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน
  - 4.1 ความหมายของคุณภาพผู้เรียน
  - 4.2 การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน
  - 4.3 มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน
5. ความพึงพอใจ
  - 5.1 ความหมายของความพึงพอใจ
  - 5.2 ความสำคัญของความพึงพอใจ
  - 5.3 การประเมินความพึงพอใจ
6. ข้อมูลพื้นฐานโรงเรียนสตรีวัดมหาพฤฒาราม ในพระบรมราชินูปถัมภ์
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 7.1 งานวิจัยในประเทศ
  - 7.2 งานวิจัยต่างประเทศ
8. กรอบแนวคิดการวิจัย

1. แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หรือ PLC นั้นเป็นการรวมตัว ร่วมใจ รวมพลัง ร่วมมือกันของครู ผู้บริหาร และนักการศึกษาในโรงเรียน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ ในหัวข้อนี้นำเสนอสาระสำคัญประกอบด้วย ความหมาย ความเป็นมาและความสำคัญ หลักการสำคัญ ระดับ และองค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มีรายละเอียด ดังนี้

1.1 ความหมายของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

วิจารณ์ พานิช (2555: 139) กล่าวว่า ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เป็นการรวมตัวกันของครูในโรงเรียนเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีการจัดการเรียนรู้ให้ศิษย์ได้ทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 โดยผู้บริหารโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษา และผู้บริหารการศึกษาระดับประเทศเข้าร่วมจัดระบบสนับสนุนให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ต่อเนื่อง ซึ่งเป็นการพัฒนาวิธีการเรียนรู้ของศิษย์อย่างต่อเนื่องเป็นวงจรที่ไม่รู้จบ นั่นคือการพัฒนาคุณภาพต่อเนื่อง (CQI – Continuous quality improvement) กระบวนการต่อเนื่องที่ครูและนักการศึกษาทำงานร่วมกันในวงจรของการร่วมกัน ตั้งคำถามและการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อบรรลุผลการเรียนรู้ที่ดีขึ้นของนักเรียน โดยมีความเชื่อว่าหัวใจของการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนให้ดีขึ้น อยู่ที่การเรียนรู้ที่ฝังอยู่ในการทำงานของครูและนักการศึกษา

ฉัตรชัย ทองเจริญ (2556: 41) กล่าวว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) หมายถึง การที่บุคลากรในโรงเรียนที่สนใจแสวงหาความรู้ ถ่ายทอดสร้างความรู้ และใช้ประโยชน์จากความรู้

ความเข้าใจใหม่ ๆ รวมทั้งผู้บริหารจัดการ สามารถเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคลากรภายในโรงเรียน เพื่อเพิ่มศักยภาพให้กับบุคคล และการจัดการเรียนรู้ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล การสรรหา ถ่ายโอนองค์ความรู้ และบุคลากรในโรงเรียนต่างเรียนรู้วิธีการเรียนรู้ด้วยกันอย่างต่อเนื่อง

ณัฐิกา นครสูงเนิน (2556: 49-50) กล่าวว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เป็นการรวมตัวของบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งได้แก่ ครูผู้สอน ผู้บริหาร ผู้ปกครอง บุคลากรในชุมชนอื่น ๆ และนักเรียน ในการทำกิจกรรมหรือการดำเนินการเพื่อเป้าหมายของการเรียนรู้ มีวัฒนธรรมองค์กรที่มีความร่วมมือ มีการทำงานเป็นทีม โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย มีระบบสื่อสารที่กระชับระหว่างสมาชิก โดยการรวมตัวกันทำอย่างกระตือรือร้นและต่อเนื่อง โดยสมาชิกในชุมชนเกิดแรงจูงใจภายใน (Intrinsic motivation) ในการร่วมกิจกรรม เพราะได้รับอิสระในการคิด การทำงาน และสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ตามความต้องการที่แท้จริงของตนเองและองค์กร

ดลนภา วงษ์ศิริ (2556: 11) กล่าวว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หมายถึง โรงเรียนที่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันของบุคลากร โดยเฉพาะบุคลากรวิชาชีพที่มีเป้าหมายที่ชัดเจน ซึ่งการยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เมื่อความรู้ดังกล่าวได้รับการปฏิสัมพันธ์แลกเปลี่ยนกัน เพื่อจะเกิดความรู้และความเชี่ยวชาญหลายเท่าตัว และเป้าหมายสูงสุด คือ ผลประโยชน์ที่จะเกิดกับผู้เรียน

สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (2556: 1) กล่าวว่า การรวมตัวกันของครูเพื่อร่วมกันจัดการความรู้โดยมีเป้าหมายร่วมกันที่มีผลต่อศิษย์ให้เกิด Learning outcome ดีขึ้น และผลต่อตัวครูเองให้เก่งขึ้น มีความสุขขึ้น และก้าวหน้าขึ้น PLC จึงเป็นกลไกหรือกระบวนการที่ช่วยสนับสนุนให้ครูสร้างความรู้ขึ้นใช้และนำความรู้ไปใช้ทำหน้าที่ครูเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ชนิดรู้จริง (Mastery) ซึ่งรวมถึงการปรับเปลี่ยนให้ครูทำหน้าที่ผู้อำนวยการความสะดวกในการเรียนรู้ (Learning facilitator) หรือ ครูฝึก (Coach) และปรับห้องเรียนจากห้องสอน (Classroom) มาเป็นห้องเรียนรู้ เพราะในเวลาเรียนส่วนใหญ่ นักเรียนจะเรียนเป็นกลุ่มและทำงานร่วมกัน เปลี่ยนจากเน้นการเรียนของปัจเจก (Individual learning) มาเป็นเรียนร่วมกันเป็นกลุ่ม (Team learning) เปลี่ยนจากการเรียนแบบเน้นการแข่งขันมาเป็นเน้นความร่วมมือหรือช่วยเหลือแบ่งปัน ซึ่งครูเปลี่ยนจากการบอกเนื้อหาสาระมาเป็นทำหน้าที่สร้างแรงบันดาลใจ สร้างความท้าทาย ความสนุกสนานในการเรียนให้แก่เด็ก

จุลลีย์ ศรีชะโคตร (2557: 27) กล่าวว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หมายถึง การรวมตัวของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเพื่อร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ในการพัฒนาวิชาชีพ

วรลักษณ์ ชูกำเนิด และเอกรินทร์ ชูสังข์ทอง (2557: 95) กล่าวว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หมายถึง การรวมตัวร่วมใจ ร่วมพลัง ร่วมทำ และร่วมเรียนรู้ร่วมกันของครู ผู้บริหารและนักการศึกษา บนพื้นฐานวัฒนธรรมความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตรที่มีวิสัยทัศน์ คุณค่า เป้าหมาย และภารกิจ

ร่วมกัน โดยทำงานร่วมกันแบบทีมเรียนรู้ที่ครูเป็นผู้นำร่วมกัน และผู้บริหารดูแลสนับสนุนสู่การเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพเพื่อเปลี่ยนแปลงคุณภาพตนเองสู่คุณภาพการจัดการเรียนรู้ที่เน้นความสำเร็จหรือประสิทธิผลของผู้เรียนเป็นสำคัญและความสุขของการทำงานร่วมกันของสมาชิกในชุมชน

ชูชาติ พ่วงสมจิตร (2558: 35) กล่าวว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หมายถึง วิธีการในการพัฒนาครูโดยการจัดบรรยากาศให้ครูได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน อันจะส่งผลให้ครูไม่รู้สึกโดดเดี่ยวและมีเครือข่ายในการทำงาน ทั้งนี้โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน

เรวดี ชัยเชาวรัตน์ (2558: 16) กล่าวว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หมายถึง กระบวนการสร้างการเปลี่ยนแปลงโดยเรียนรู้จากการปฏิบัติงานของกลุ่มบุคคลที่มารวมตัวกันเพื่อทำงานร่วมกันและสนับสนุนซึ่งกันและกัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ร่วมกันวางเป้าหมายการเรียนรู้ของผู้เรียน และตรวจสอบสะท้อนผลการปฏิบัติทั้งในส่วนบุคคลและผลที่เกิดขึ้นโดยรวม ผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การวิพากษ์วิจารณ์ การทำงานร่วมกัน การร่วมมือร่วมพลัง โดยมุ่งเน้นส่งเสริมการเรียนรู้อย่างเป็นองค์รวม

วิฑูล ทาชา (2559: 90) กล่าวว่า ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หมายถึง การรวมตัวร่วมใจร่วมพลัง ร่วมทำ และร่วมเรียนรู้ร่วมกันของครู อาจารย์ ผู้บริหาร และนักการศึกษาในโรงเรียน มหาวิทยาลัย วิทยาเขต บนพื้นฐานวัฒนธรรมความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตรที่มีวิสัยทัศน์ คุณค่า ค่านิยม เป้าหมาย และภารกิจร่วมกัน ดำเนินการแบบทีมเรียนรู้ โดยครู อาจารย์เป็นผู้นำร่วมกัน และผู้บริหารเป็นแบบผู้ดูแลสนับสนุน คอยอำนวยความสะดวก เพื่อร่วมเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพเปลี่ยนแปลงคุณภาพตนเองสู่คุณภาพการจัดการเรียนรู้ที่เน้นความสำเร็จหรือประสิทธิผลของผู้เรียนเป็นสำคัญและความสุขของการทำงานร่วมกันของสมาชิกในชุมชนการเรียนรู้

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2559: 334) กล่าวถึง ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพไว้ว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นนวัตกรรมการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้และคุณภาพของผู้เรียน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันร่วมมือกัน ช่วยเหลือ สนับสนุนและส่งเสริมซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

Senge (1990: 101) กล่าวว่า การพัฒนาวิชาชีพให้เป็น ครูเพื่อศิษย์”โดยมองว่าเป็นศิษย์ของเรา มากกว่ามองว่าศิษย์ของฉันและการเปลี่ยนแปลงคุณภาพการจัดการเรียนรู้ที่เริ่มจากการเรียนรู้ของครูเป็นตัวตั้งต้น เรียนรู้ที่จะมองเห็นการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของตนเองเพื่อผู้เรียนเป็นสำคัญ อย่างไรก็ตาม การรวมตัวการเรียนรู้การเปลี่ยนแปลงใด ๆ เป็นไปได้ยากที่จะทำเพียงลำพังหรือเพียงนโยบายเพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนทั้งระบบโรงเรียนจึงจำเป็นต้องสร้างความเป็น PLC ที่สอดคล้องกับธรรมชาติทางวิชาชีพร่วมในโรงเรียน ย่อมมีความเป็นชุมชนที่สัมพันธ์กันอย่างแน่นแฟ้น

Sergiovanni (1994: 9) กล่าวว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เป็นสถานที่สำหรับ ปฏิสัมพันธ์ลดความโดดเดี่ยวของมวลสมาชิกวิชาชีพครูของโรงเรียนในการทำงานเพื่อปรับปรุง ผลการเรียนรู้ของนักเรียนหรืองานวิชาการโรงเรียน PCL ที่มีลักษณะความเป็นชุมชนแห่งความ เอื้ออาทรอยู่บนพื้นฐานอำนาจเชิงวิชาชีพและอำนาจเชิงคุณธรรม

Hord (1997: 117) ได้ให้ความหมายของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) ไว้ว่า หมายถึง โรงเรียนที่ดึงเอาผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับวิชาชีพมาเรียนรู้ ร่วมกันภายใต้สังคมที่สร้างขึ้นและได้รับการสนับสนุน ครูและผู้บริหารได้รับการเรียนรู้ที่ซับซ้อนขึ้น และเข้มข้นมากขึ้น ทำให้ผู้เข้าร่วมมีปฏิสัมพันธ์กัน เกิดการทดสอบแนวคิด เกิดความท้าทายในการ สรุปลและแปลความหมาย และแลกเปลี่ยนข้อมูลใหม่ ๆ ซึ่งกันและกัน เมื่อคนหนึ่งเรียนรู้เอง ถือว่าเป็น แหล่งเรียนรู้และความคิดใหม่ และเมื่อความรู้ดังกล่าวได้รับการปฏิสัมพันธ์แลกเปลี่ยนกับเพื่อนจะเกิด ความรู้และความเชี่ยวชาญหลายเท่าตัว ก่อนจะนำไปทดสอบหาประสบการณ์ชุมชนแห่งการเรียนรู้ ทางวิชาชีพก่อให้เกิดการกระตุ้นมากขึ้น

Fullan (1999: 73) กล่าวว่า PCL เป็นอำนาจที่การสร้างพลังมวลชนเริ่มจากภาวะผู้นำร่วม ของครูเพื่อขับเคลื่อนการปรับปรุงและพัฒนาสถานศึกษา การอยู่ร่วมกันของบุคคลซึ่งมีคุณลักษณะ ของความเอื้ออาทร (Caring) มีการเรียนรู้ (Learning) มีความเป็นวิชาชีพ (Professional) มีความเป็น กลยาณมิตรเชิงวิชาการหรือมีวิทยสัมพันธ์ต่อกัน (Collegiality) มีจิตใจใฝ่การแสวงหาคำตอบ (Inquiring) และมีบรรยากาศของการมีปฏิสัมพันธ์อย่างเป็นกันเอง มีวัตถุประสงค์ชัดเจน เป็นสถานที่ ซึ่งสมาชิกทุกคนยึดเหนี่ยวผูกพันต่อกันด้วยอุดมการณ์ร่วม (Shared ideology) และมีแนวทางปฏิบัติ ของตนเองที่ใช้เพื่อเป็นเครื่องสนับสนุนให้เกิดการเป็นชุมชนขึ้น ทั้งนี้รวมถึงมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน จะช่วย ให้ทุกคนรวมกันเป็นชุมชนและให้การช่วยเหลือต่อกัน มีความเข้าใจถึงเหตุผลและความจำเป็นของ การดำรงชีวิตและการทำงานร่วมกันแบบชุมชน

Cibulka & Nakayama (2000: 3) กล่าวว่า ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นกลุ่มของบุคลากรทางการศึกษาที่รวมตัวกันเพื่อทำงานอย่างประสานความร่วมมือกันในฐานะผู้ที่เรียนรู้อยู่ตลอดเวลา โดยมุ่ง ที่จะพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนทุกคนในโรงเรียน

Stoll et al (2003: 5) กล่าวว่า ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นการทำงานร่วมกันของครู เพื่อที่จะสะท้อนแนวการปฏิบัติงาน ตรวจสอบหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่าง การปฏิบัติงาน และผลลัพธ์ที่เกิดกับนักเรียน และสร้างการเปลี่ยนแปลงในการปรับปรุงการเรียนการสอน สำหรับนักเรียนในแต่ละห้องเรียนเป็นกรณีเฉพาะ

Bulkley & Hick (2005: 21) กล่าวว่า ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนเป็นลักษณะ ของปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อเนื่องระหว่างครูผู้สอนเกี่ยวกับการปฏิบัติงานการเรียนการสอน รวมทั้งการเรียนรู้ ของครูผู้สอนและนักเรียน

DuFour (2010: 6-11) กล่าวว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นการรวมตัวของบุคลากร โดยเฉพาะบุคลากรวิชาชีพที่มีเป้าหมายชัดเจนในการรวมตัวกันเพื่อปฏิบัติการกิจหรือทำกิจกรรมต่าง ๆ จนเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมโรงเรียน (school culture)

สรุปได้ว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) หมายถึง การได้รับอิสระในการคิด การทำงานและสร้างสรรค์สิ่งใหม่ตามความต้องการที่แท้จริง เป้าหมายชัดเจนที่ผู้เรียน การรวมตัว รวมใจ รวมพลัง ร่วมมือกัน เป็นความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตร ในการจัดการความรู้ มีวิสัยทัศน์ร่วมกัน เป้าหมายร่วม และภารกิจร่วมกัน โดยทำงานร่วมกันแบบทีมการเรียนรู้ที่มีครูโรงเรียนสตรีวัดมหาพฤฒาราม ในพระบรมราชินูปถัมภ์ เป็นผู้นำทีมร่วมกัน ปรับห้องสอนเป็นห้องเรียนรู้ และผู้บริหารโรงเรียนสตรีวัดมหาพฤฒาราม ในพระบรมราชินูปถัมภ์ สร้างแรงบันดาลใจ สร้างความท้าทาย เป็นผู้ดูแลสนับสนุนสู่การเรียนรู้ และพัฒนาวิชาชีพ เปลี่ยนแปลงคุณภาพ จัดบรรยากาศของครู สู่คุณภาพผู้เรียนที่เน้นความสำเร็จหรือประสิทธิผลของผู้เรียนเป็นสำคัญและความสุขของการทำงานร่วมกันของสมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ เป็นวัฒนธรรมของโรงเรียนที่ยั่งยืนของครูมืออาชีพ

1.2 ความเป็นมาและความสำคัญของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

ในศตวรรษที่ผ่านมาประเทศสหรัฐอเมริกาได้ให้ความสำคัญกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Professional learning community) เป็นอย่างมาก และถือได้ว่าเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญที่สุดต่อการพัฒนาโรงเรียน (DuFour & Eaker, 1998) นักวิจัยหลายคนเกิดความสนใจในศักยภาพของการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนของนักเรียน (Hord, 1997)

ศักดา มัชปาโต (2550: 11) กล่าวว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้เป็นแนวคิดเดียวกันกับองค์การแห่งการเรียนรู้ แต่ชุมชนแห่งการเรียนรู้จะมุ่งไปศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการจัดการศึกษา ในขณะที่องค์การแห่งการเรียนรู้จะนำไปพัฒนาในองค์กรต่าง ๆ อย่างหลากหลาย ซึ่งความเป็นมาของแนวคิดเกี่ยวกับองค์การแห่งการเรียนรู้สามารถศึกษาได้จากผลงานการเขียนร่วมกันระหว่าง Argyris ศาสตราจารย์ด้านจิตวิทยาที่สอนด้านการศึกษาและพฤติกรรมองค์กรของมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด และ Schon ศาสตราจารย์ด้านปรัชญาแห่งสถาบันเทคโนโลยีแห่งรัฐแมสซาชูเซตส์ (Massachusetts Institute of Technology: MIT) ใน ค.ศ. 1978 ในหนังสือชื่อ Organization learning : A theory of action perspectives) ซึ่งถือว่าเป็นตำราเล่มแรกขององค์การแห่งการเรียนรู้ โดยในระยะเริ่มแรกหนังสือนี้ได้ใช้คำว่า การเรียนรู้องค์การ (Organization Learning : OL) ต่อมา Senge ผู้ก่อตั้งศูนย์การเรียนรู้องค์การ (Center for organizational learning) ในสถาบันเทคโนโลยีแห่งรัฐแมสซาชูเซตส์ในปี ค.ศ. 1990 ได้มีบทบาทอย่างสูงในการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่ชัดเจนขึ้น มีผลงานเป็นที่ยอมรับ ได้ใช้คำว่า องค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning organizational) แทนคำว่า การเรียนรู้องค์การ (Organization learning) ที่มีใช้อยู่เดิมและ

กลายเป็นคำที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน เพื่อเป็นการเชื่อมโยงแนวคิดสู่การปฏิบัติ Senge (1994:18) ได้เขียนหนังสือขึ้นอีกเล่มหนึ่งชื่อ The fifth discipline field book: strategies and tools for building a learning organization เพื่อให้ข้อเสนอแนะ สนับสนุนแนวปฏิบัติต่าง ๆ ที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ในองค์กรในรูปแบบต่าง ๆ

Senge (1994: 18) กล่าวว่า ตัวแปรที่เป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถนำมาใช้ในการปรับปรุงให้การดำเนินงานภายในองค์กรของบริษัทเหล่านั้นประสบความสำเร็จได้ ก็คือการประยุกต์ใช้แนวคิดเรื่ององค์การแห่งการเรียนรู้ (Learning organization) ซึ่งต่อมานักการศึกษาประยุกต์แนวคิดดังกล่าวมาใช้ในการปรับปรุงสภาพแวดล้อมด้านการทำงานทางการศึกษาของครูและผู้บริหารโรงเรียน เพื่อให้สามารถนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของนักเรียนให้สูงขึ้น

สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์ (2551: 13) กล่าวว่า องค์การที่มีการขยายขีดศักยภาพอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างอนาคตใหม่ที่ดีกว่าให้กับตนเองอยู่ตลอดเวลาหรือองค์การแห่งการเรียนรู้ก็คือ หน่วยงานซึ่งประกอบด้วย บุคลากรทุกระดับที่ต่างร่วมมือร่วมใจกันส่งเสริมพัฒนาศักยภาพให้แกกัน รวมทั้งศักยภาพขององค์กรให้สูงขึ้น เพื่อให้สามารถดำเนินการให้เกิดผลงานได้ระดับคุณภาพตามที่พึงปรารถนา การสร้างสรรค์ให้เกิดองค์การแห่งการเรียนรู้ที่เข้มแข็งก็คือ การทำให้คนในองค์กรรู้จักเรียนรู้การทำงานร่วมกันเป็นทีมงานที่ดี จนสามารถยกระดับผลสำเร็จขององค์กรให้สูงขึ้น ทั้งนี้ในกระบวนการพัฒนาทีมงานให้เป็นทีมงานชั้นยอดจนสามารถร่วมสร้างและร่วมขับเคลื่อนวิสัยทัศน์ร่วม (Shared vision) ได้นั้น สมาชิกในแต่ละคนของทีมงานจะได้รับการพัฒนาความรู้และทักษะใหม่ ๆ ที่ใช้ปฏิบัติงานเพื่อยกระดับผลงานให้สูงขึ้น และจากการมีโอกาสดำเนินงานร่วมกันเช่นนี้ ทำให้สมาชิกของทีมงานได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันพร้อมไปกับการเรียนรู้วิธีทำงานของตนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทีมงานที่มีประสิทธิภาพในองค์การแห่งการเรียนรู้ว่าเมื่อเวลาผ่านไป หลังจากสมาชิกทีมงานแต่ละคนมองเห็นและได้ประสบการณ์จากมุมมองโลกในแง่ที่แตกต่างของกันและกัน ก็จะเริ่มเกิดความเชื่อและมีสมมติฐานใหม่ขึ้น ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาทักษะและศักยภาพของตนตามมา ที่เรียกว่า วงจรของการเรียนรู้แบบลุ่มลึก (Deep learning cycle) อันเป็นองค์ประกอบสำคัญยิ่งขององค์การแห่งการเรียนรู้เพราะเป็นปัจจัยช่วยพัฒนาทั้งด้านศักยภาพและสร้างกระบวนการทัศน์ใหม่ให้แก่บุคคลและองค์กรโดยรวม

อมรา จำรูญศิริ (2554: 15) ได้กล่าวว่า ความสำคัญของชุมชนแห่งการเรียนรู้ ซึ่งระบุในบทความทางวิชาชีพของ Wikipedia, the free encyclopedia ว่า ถ้าโรงเรียนต้องการประสิทธิภาพมากขึ้น จำเป็นต้องหยุดการดำเนินงานในรูปแบบของอุตสาหกรรมแล้วสร้างสรรค์และนำรูปแบบใหม่มาใช้ เช่น ปรับองค์กรแห่งการเรียนรู้ เนื่องจากองค์กรแห่งการเรียนรู้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ในหลายเหตุผล คำว่า องค์กรเกิดจากความเห็นหุ้นส่วนที่มีประสิทธิภาพ มีความเรียบง่าย และมีความสนใจร่วมกัน ส่วนคำว่า ชุมชนนั้นได้ให้ความสำคัญมากกว่าในด้านความสัมพันธ์กัน การแลกเปลี่ยน

วิสัยทัศน์ และวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง ซึ่งปัจจัยทั้งหมดนี้ มีความสำคัญต่อการพัฒนาความก้าวหน้าของโรงเรียน ความท้าทายของนักการศึกษา คือ การสร้างชุมชนที่มีพันธสัญญาต่อกันที่เรียกว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) แม้จะฟังดูง่ายตาย แต่มีความยุ่งยากในการปฏิบัติโดยละเอียด

วิจารณ์ พานิช (2555: 139) ได้กล่าวว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพมีความสำคัญจากผลการวิจัยโดยตรงที่ยืนยันว่าการดำเนินการในรูปแบบ PLC นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงคุณภาพทั้งด้านวิชาชีพและผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน จากการสังเคราะห์รายงานการวิจัยเกี่ยวกับโรงเรียนที่มีการจัดตั้ง PLC โดยใช้คำถามว่า โรงเรียนดังกล่าวมีผลลัพธ์อะไรบ้างที่แตกต่างไปจากโรงเรียนทั่วไปที่ไม่มีชุมชนแห่งวิชาชีพ และถ้าแตกต่างแล้วจะมีผลดีต่อครูผู้สอนและต่อนักเรียนอย่างไรบ้าง ซึ่งมีผลสรุป 2 ประเด็นดังนี้

ประเด็นที่ 1 ผลดีต่อครูผู้สอน พบว่า PLC ส่งผลต่อครูผู้สอน กล่าวคือ ลดความรู้สึกโดดเดี่ยวในงานสอนของครู เพิ่มความรู้สึกผูกพันต่อพันธกิจและเป้าหมายของโรงเรียนมากขึ้น โดยเพิ่มความกระตือรือร้นที่จะปฏิบัติให้บรรลุพันธกิจอย่างแข็งขัน จนเกิดความรู้สึกว่า ต้องการร่วมกันเรียนรู้และรับผิดชอบต่อการพัฒนาการโดยรวมของนักเรียน ถือเป็นพลังการเรียนรู้ซึ่งส่งผลให้การปฏิบัติการสอนในชั้นเรียนให้มีผลดียิ่งขึ้น กล่าวคือ มีการค้นพบความรู้และความเชื่อที่เกี่ยวกับวิธีการสอนและตัวผู้เรียนซึ่งที่เกิดจากการคอยสังเกตอย่างสนใจ เข้าใจในด้านเนื้อหาสาระที่ต้องจัดการเรียนรู้ได้แตกฉานยิ่งขึ้นจนตระหนักถึงบทบาทและพฤติกรรมการสอนที่จะช่วยให้แก่นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีที่สุด อีกทั้งการรับทราบข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อวิชาชีพได้อย่างกว้างขวาง และรวดเร็วขึ้น ส่งผลดีต่อการปรับปรุงพัฒนางานวิชาชีพได้ตลอดเวลา ซึ่งเป็นผลให้เกิดแรงบันดาลใจที่จะพัฒนาและอุทิศตนทางวิชาชีพเพื่อศิษย์ ซึ่งเป็นทั้งคุณค่าและขวัญกำลังใจต่อการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น ที่สำคัญคือยังสามารถลดอัตราการลาหยุดงานน้อยลง เมื่อเปรียบเทียบกับโรงเรียนแบบเก่ายังพบว่ามีความก้าวหน้าในการปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับลักษณะผู้เรียนได้อย่างเด่นชัดและรวดเร็วกว่าที่พบในโรงเรียนแบบเก่ามีความผูกพันที่จะสร้างการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ ให้ปรากฏอย่างเด่นชัดและยั่งยืน

ประเด็นที่ 2 ผลดีต่อผู้เรียน พบว่า PLC ส่งผลต่อผู้เรียน กล่าวคือ สามารถลดอัตราการตกซ้ำชั้น และจำนวนชั้นเรียนที่ต้องเลื่อนหรือชะลอการจัดการเรียนรู้ให้น้อยลง อัตราการขาดเรียนลดลง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาวิทยาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และวิชาการอ่านที่สูงขึ้นอย่างเด่นชัดเมื่อเทียบกับโรงเรียนแบบเก่า สุดท้ายคือ ความแตกต่างด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มนักเรียนที่มีภูมิหลังไม่เหมือนกันลดลงชัดเจน

1.3 หลักการสำคัญของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

หัวใจสำคัญที่สุดของชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ เป็นเครื่องมือในการดำรงชีวิตที่ดีของครู โดยให้ครูรวมตัวกันเป็นชุมชน (Community) รวมทั้งทำหน้าที่เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) ขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงในระดับ ปฏิรูปการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการปฏิรูปที่เกิดจากภายใน คือ

ครูร่วมกันดำเนินการเพื่อให้การปฏิรูปการเรียนรู้ดำเนินคู่ขนาน และเสริมแรงกันทั้งจากภายในและภายนอกโดยมีเป้าหมายเพื่อช่วยเหลือกันและกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรมในการทำงาน พัฒนางานอย่างต่อเนื่อง เน้นให้เกิดผลลัพธ์ที่ผลสัมฤทธิ์เป็นรายบุคคลอย่างเท่าเทียมกัน

ชูชาติ พ่วงสมจิตร (2558: 37) ได้กล่าวไว้ว่า หลักการสำคัญของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพควรมีลักษณะสำคัญ ดังต่อไปนี้

1. เป็นชุมชนที่มีความสัมพันธ์อันดีและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ทั้งนี้เพราะความสัมพันธ์อันดีและการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขเป็นบรรยากาศที่ช่วยให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาอื่น ๆ พร้อมทั้งจะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันได้ดีกว่าองค์กรที่ขาดคุณลักษณะเช่นนี้
2. เป็นชุมชนที่มีฉันทะและความศรัทธาในการทำงาน โดยครูที่เป็นสมาชิกของชุมชนมีความรักความศรัทธาในวิชาชีพครู มีความปรารถนาดีและมุ่งพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้วยความจริงใจ
3. เป็นชุมชนที่เอื้ออาทร มีคุณธรรมและเป็นกัลยาณมิตรกันในทางวิชาการ โดยครูผู้บริหาร และบุคลากรอื่น ๆ พร้อมทั้งจะแบ่งปันและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในทางวิชาการเพื่อมุ่งพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน
4. เป็นชุมชนที่สามารถขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวิชาชีพได้ โดยคุณลักษณะที่กล่าวถึงข้างต้นเป็นต้นทุนสำคัญที่ช่วยให้โรงเรียนสามารถพัฒนาความรู้ความสามารถและทักษะของครูที่ส่งผลให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาในที่สุด ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวคือตัวบ่งชี้ว่าครูได้รับการพัฒนาให้ยกระดับความเป็นนักวิชาชีพให้สูงขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2559: 25) กล่าวว่า หลักการของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในการส่งเสริมคุณภาพและมาตรฐานวิชาชีพครูในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2559-2561) คือ การให้ความสำคัญกับการส่งเสริมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพผ่านกิจกรรมส่งเสริมสนับสนุนเงินอุดหนุนแก่ผู้ประกอบการวิชาชีพทางการศึกษา หน่วยงานทางการศึกษา รวมทั้งกลุ่มสมาชิกวิชาชีพครูในโครงการส่งเสริม สนับสนุนเครือข่ายพัฒนาวิชาชีพและบุคลากรทางการศึกษาแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) โดยมีหลักการ 5 ประการ ดังนี้

1. Shared values and norms คือ การสร้างโอกาสให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันและกันในเรื่องคุณค่า อุดมการณ์ และวิสัยทัศน์ และการปฏิบัติที่ดี
2. Collective focus on student learning คือ การร่วมมือรวมพลังมุ่งสู่การเรียนรู้ของผู้เรียน
3. Collaboration คือ การทำงานแบบร่วมมือรวมพลังช่วยเหลือเกื้อกูลกันของทุกคนในการเรียนรู้และสร้างสรรค์การปฏิบัติงาน
4. Expert advice and study visit คือ การเรียนรู้ของครูและชุมชนที่ต้อใจกว้าง เปิดรับคำชี้แนะจากผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งอาจจะเป็นคณาจารย์จากมหาวิทยาลัย ศึกษานิเทศก์ หรือคนใน

ชุมชนที่เชี่ยวชาญ และมีการปฏิบัติที่ดีและมีการศึกษาชั้นเรียนหรือมีการเยี่ยมชมการปฏิบัติงานจริงในห้องเรียน โดยเฉพาะห้องของเพื่อนครูในโรงเรียนเดียวกัน

5. Reflection dialogue คือ การมีสุนทรียภาพ สนทนาเพื่อสะท้อนผลการปฏิบัติงาน เน้นหลักการสื่อสารแบบสองทาง เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกื้อกูลระหว่างกัน

Stoll et al (2003: 3) กล่าวว่า ลักษณะสำคัญของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ดังนี้

1. การที่บุคลากรในโรงเรียนมีค่านิยมร่วมกัน โดยที่ค่านิยมร่วมเหล่านั้นมุ่งเน้นไปที่การเรียนรู้ของนักเรียนทุกคนเป็นสำคัญ

2. บุคลากรภายในโรงเรียนมีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของนักเรียนร่วมกัน ผู้บริหารสนับสนุนให้บุคลากรเกิดความรู้สึกร่วมกันต่อภาระหน้าที่อย่างต่อเนื่องยาวนาน และที่สำคัญผู้บริหารจะต้องลดความรู้สึโดดเดี่ยวแปลกแยกไม่ให้เกิดขึ้นกับครูในโรงเรียน

3. ให้ความสำคัญของความกระตือรือร้นในการที่จะพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้โดยผ่านกระบวนการปรึกษาหารือพูดคุยในประเด็นของการศึกษาและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีระบบคอยตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของเพื่อนร่วมงานอย่างสม่ำเสมอ มีการสังเกตการณ์ร่วม มีการนำแนวคิดและข้อมูลสารสนเทศที่ทันสมัยมาปรับเปลี่ยน นำมาใช้แก้ปัญหาและตอบโต้ภัยความต้องการของนักเรียน

4. มีการประสานความร่วมมือในกิจกรรมการพัฒนาต่าง ๆ ที่มีวัตถุประสงค์ที่จะบรรลุเป้าหมายร่วมกันในการเสริมสร้างชุมชนการเรียนรู้ร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นในลักษณะของความช่วยเหลือหรือการสนับสนุน

5. การเรียนรู้แบบกลุ่มหรือเดี่ยวได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ และมองว่าครูทุกคนคือผู้เรียนซึ่งเรียนรู้จากผู้ร่วมงานซึ่งกันและกัน

DuFour (2004: 6-11) กล่าวถึง หลักการสำคัญของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพไว้ดังนี้

1. การสร้างความมั่นใจว่านักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ (Ensuring that students learn) ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพมีความเชื่อว่า ภารกิจหลักของการจัดการศึกษาในโรงเรียนไม่ใช่เพียงเพื่อให้แน่ใจว่านักเรียนได้รับการสอนจากครู แต่เพื่อให้มั่นใจว่านักเรียนทุกคนได้เกิดการเรียนรู้จริง ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงที่เรียบง่ายนี้จะมุ่งเน้นไปที่การสอนเพื่อให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ เป็นการเรียนรู้สำหรับทุกคน ผู้บริหาร ครู และผู้เกี่ยวข้องจะตั้งคำถามเกี่ยวกับประเด็นสำคัญ อาทิ ลักษณะและการปฏิบัติของโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จมากที่สุดในการช่วยให้นักเรียนทุกคนบรรลุเป้าหมายในระดับสูง การนำลักษณะและการปฏิบัติเหล่านั้นมาใช้ในโรงเรียน ข้อผูกพันในการสร้างโรงเรียน และการติดตามตัวบ่งชี้เพื่อประเมินความก้าวหน้า อันจะนำไปสู่รากฐานความแข็งแกร่งของโรงเรียนในอนาคต คำถามสำคัญที่ช่วยผลักดันการทำงานในชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพตามหลักการนี้ได้แก่ 1) เราต้องการให้นักเรียนแต่ละคนเรียนรู้อะไรบ้าง 2) เราจะรู้ได้อย่างไรว่านักเรียนแต่ละคนได้

เรียนรู้ 3) เราจะตอบสนองอย่างไร เมื่อนักเรียนบางคนประสบปัญหาในการเรียนรู้ และ 4) เมื่อเรารู้ว่านักเรียนได้เรียนรู้แล้ว เราปฏิบัติต่อเขาอย่างไร

2. การมีวัฒนธรรมของการทำงานแบบร่วมมือรวมพลัง (A culture of collaboration) ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพต้องมีโครงสร้างเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมการทำงานแบบร่วมมือรวมพลัง ให้บรรลุเป้าหมายการเรียนรู้สำหรับทุกคน การทำงานแบบร่วมมือรวมพลังที่มีประสิทธิภาพเป็นกระบวนการเชิงระบบที่ครูจะต้องทำงานร่วมกัน เพื่อวิเคราะห์และปรับปรุงการปฏิบัติการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน ครูร่วมเรียนรู้และทำงานเป็นทีมเพื่อส่งเสริมและชี้แนะให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีคุณค่าและมีความหมาย อันนำไปสู่การเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทุกคน

3. การมุ่งเน้นไปสู่ผล (A focus on results) ประสิทธิภาพชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพวัดจากผลที่เกิดขึ้นและตามมาของการทำงานร่วมกันเพื่อปรับปรุงพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน อันเป็นงานหลักและงานประจำของครู และผู้บริหารทุกคนในโรงเรียน ครูทุกคนในทุกทีมต้องร่วมมือรวมพลังกันเรียนรู้และสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่องในทุกขั้นตอนของกระบวนการ อันได้แก่การระบุระดับความสำเร็จและความต้องการจำเป็นของนักเรียนในปัจจุบัน การกำหนดเป้าหมายเพื่อปรับปรุงพัฒนาการทำงานร่วมกันให้บรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ และแสดงหลักฐานความก้าวหน้าเป็นระยะ ๆ

Hargreaves (2003: 53) กล่าวว่า ลักษณะที่สำคัญของโรงเรียนที่มีความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพไว้ใกล้เคียงกัน ดังนี้

1. ผู้บริหารโรงเรียนยึดหลักความมีส่วนร่วมในการบริหารงาน สนับสนุนให้เกิดการกระจายภาวะผู้นำไปยังบุคลากรในระดับต่าง ๆ มีการมอบอำนาจหน้าที่ให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

2. มีการพัฒนาวิสัยทัศน์ร่วมกันของบุคลากรภายในองค์กร ซึ่งวิสัยทัศน์ร่วมดังกล่าวพัฒนามาจากภาระผูกพันที่ไม่เปลี่ยนแปลงของบุคลากรในโรงเรียนและเป็นวิสัยทัศน์ที่คำนึงถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นสำคัญ นอกจากนี้ยังเป็นวิสัยทัศน์ร่วมที่สะท้อนให้ถึงการทำงานของบุคลากรภายในโรงเรียนด้วย

3. บุคลากรภายในโรงเรียนมีการเรียนรู้ร่วมกัน โดยมีจุดมุ่งหมายในการที่จะมุ่งตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียน

4. มีการติดตามพฤติกรรมภายในห้องเรียนของครูผู้สอน โดยผู้สังเกตการณ์เพื่อป้อนข้อมูลย้อนกลับและช่วยสนับสนุนการพัฒนาให้เกิดขึ้นทั้งในระดับตัวบุคลากรและโรงเรียน

5. เป็นโรงเรียนที่มีการจัดเตรียมสภาพทางกายภาพและศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ในการที่จะปฏิบัติให้เกิดลักษณะของการดำเนินงานตามที่ได้กล่าวไว้แล้ว

Hord (2010: 5) กล่าวว่า ลักษณะของการเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพไว้ว่าองค์กรที่มีลักษณะของการเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ประกอบด้วยลักษณะ 5 ประการ ดังต่อไปนี้

1. กำหนดค่านิยมและวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Shared Values and Vision) ที่ผ่านมา ค่านิยมและวิสัยทัศน์ของโรงเรียนเป็นข้อกำหนดที่ฝ่ายบริหารเป็นผู้ดำเนินการเพื่อให้ครูและคณะทำงานร่วมกันปฏิบัติเพื่อไปสู่เป้าหมายของโรงเรียน ทำให้การดำเนินงานไม่เป็นไปตามที่กำหนด การให้ครูคณะทำงานมีส่วนร่วมในการกำหนดค่านิยมและวิสัยทัศน์ในการทำงานร่วมกัน จึงมีความสำคัญอย่างมากในการนำไปปฏิบัติเพื่อให้บังเกิดผล

2. ร่วมกันกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ (Intentional Collective Learning) สามารถดำเนินการโดยผู้อำนวยการโรงเรียน ครู และนักการศึกษา ตลอดจนผู้ร่วมงานทุกฝ่าย ร่วมกันสืบเสาะถึงปัญหาการเรียนรู้ของผู้เรียน ร่วมกันสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อสร้างวิธีการในการแก้ปัญหาการเรียนรู้ของผู้เรียน

3. การสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการเป็นผู้นำ (Supportive and Shared Leadership) การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในโรงเรียนจะประสบความสำเร็จได้เป็นอย่างดีนั้น ฝ่ายบริหารซึ่งประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียนและรองผู้อำนวยการโรงเรียน ต้องมอบความไว้วางใจให้ครูและผู้ร่วมงานทุกฝ่ายในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการเป็นผู้นำมีอำนาจ และการตัดสินใจร่วมกัน

4. การสนับสนุนสภาวะแวดล้อม (Supportive Condition) สภาวะแวดล้อมในการสนับสนุนการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ประกอบด้วยสองส่วนคือ สภาพแวดล้อมด้านกายภาพ เช่น เวลา ขนาดของโรงเรียน กฎเกณฑ์ในการจัดการเรียนการสอน เหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องนำมาพิจารณาประกอบในการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ และความสามารถของบุคคลทั้งด้านสติปัญญาและทักษะ ก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ประสบความสำเร็จเช่นเดียวกัน

5. การร่วมกันปฏิบัติงานส่วนบุคคล (Shared Personal Practice) การที่ครูได้มีส่วนร่วมในการสังเกตชั้นเรียน บันทึกกระบวนการปฏิบัติงาน และร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ อภิปราย ชี้แนะ ตลอดจนการให้ความช่วยเหลือในลักษณะของเพื่อนช่วยเพื่อนที่ปราศจากการประเมินและการตัดสินคุณค่าการปฏิบัติงาน จะทำให้การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียนประสบความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า หลักการสำคัญของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพนั้น เป็นการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมเรียนรู้ของครู ผู้บริหาร และนักการศึกษา เรียกว่าการเรียนรู้แบบลุ่มลึก (Deep Learning Cycle) สร้างกระบวนการทัศน์ใหม่ให้บุคคลและองค์กร บนพื้นฐานวัฒนธรรมความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตร มีวิสัยทัศน์ คุณค่า เป้าหมาย และภารกิจร่วมกัน โดยทำงานร่วมกันแบบทีมเรียนรู้ที่ครูเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงร่วมกัน และผู้บริหารเป็นผู้ดูแลสนับสนุนสู่การเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพ เปลี่ยนแปลงคุณภาพตนเองสู่คุณภาพการจัดการเรียนรู้ที่เน้นความสำเร็จหรือประสิทธิผลของผู้เรียนเป็นสำคัญ มีค่านิยมร่วมกัน และความสุขของการทำงานร่วมกันของสมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ เป็นการทำงานแบบร่วมมือรวมพลัง (A culture of collaboration)

1.4 ระดับของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสามารถแบ่งตามระดับสถานศึกษา แบ่งตามระดับเครือข่าย แบ่งตามความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

Sergiovanni (1994: 10) กล่าวว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสามารถแบ่งระดับได้ 3 ระดับ คือ ระดับสถานศึกษา ระดับเครือข่าย และระดับชาติ โดยแต่ละลักษณะจะแบ่งตามระดับของความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพย่อย ดังนี้

1. ระดับสถานศึกษา (School Level) คือ ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่ขับเคลื่อนในบริบทสถานศึกษาหรือโรงเรียน สามารถแบ่งได้ 3 ระดับย่อย คือ

1.1 ระดับนักเรียน (Student Level) ซึ่งนักเรียนจะได้รับการส่งเสริมและร่วมมือให้เกิดการเรียนรู้ขึ้นจากครูและเพื่อนนักเรียนอื่นให้ทำกิจกรรมเพื่อแสวงหาคำตอบที่สมเหตุสมผลสำหรับตน นักเรียนจะได้รับการพัฒนาทักษะที่สำคัญคือทักษะการเรียนรู้

1.2 ระดับผู้ประกอบวิชาชีพ (Professional Level) ได้แก่ ครูผู้สอนและผู้บริหารของโรงเรียน โดยใช้ฐานของชุมชนแห่งวิชาชีพเชื่อมโยงกับการเรียนรู้ของชุมชน จึงเรียกว่าชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ซึ่งเป็นกลไกสำคัญอย่างยิ่งที่ทุกคนในโรงเรียนร่วมกันพิจารณาทบทวนเกี่ยวกับนโยบายการปฏิบัติและกระบวนการบริหารจัดการต่าง ๆ ของโรงเรียนใหม่อีกครั้ง โดยยึดหลักในการปรับปรุงแก้ไขสิ่งเหล่านี้เพื่อให้สามารถบริการด้านการเรียนรู้แก่นักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งเพื่อให้การปรับปรุงแก้ไขดังกล่าวนำมาสู่การสนับสนุนการปฏิบัติงานวิชาชีพของครูผู้สอนและผู้บริหารให้มีคุณภาพและประสิทธิผลสูงขึ้น มีบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมของการทำงานที่ดีต่อกันของทุกฝ่าย

1.3 ระดับการเรียนรู้ของชุมชน (Learning Community Level) ครอบคลุมถึงผู้ปกครอง สมาชิกชุมชน และผู้นำชุมชน โดยบุคคลกลุ่มนี้จำเป็นต้องมีส่วนร่วมเข้ามาร่วมสร้างและผลักดันวิสัยทัศน์ของโรงเรียนให้บรรลุผลตามเป้าหมายคือ ผู้ปกครองนักเรียน ผู้อาวุโสในชุมชน ตลอดจนสถาบันต่าง ๆ ของชุมชนเหล่านี้ต้องมีส่วนร่วมในการส่งเสริมเป้าหมายการเรียนรู้ของชุมชนและโรงเรียน กล่าวคือ ผู้ปกครองมีส่วนร่วมทางการศึกษาได้โดยการให้การดูแลแนะนำการเรียนรู้ที่บ้านของนักเรียน รวมทั้งให้การสนับสนุนแก่ครูและผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้ให้แก่บุตรหลานของตน ผู้อาวุโสในชุมชนสามารถเป็นอาสาสมัครถ่ายทอดความรู้

2. ระดับกลุ่มเครือข่าย (Network Level) คือ ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่ขับเคลื่อนในลักษณะการรวมตัวกันของกลุ่มวิชาชีพจากองค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ ที่มุ่งมั่นร่วมกันสร้างชุมชนเครือข่ายภายใต้วัตถุประสงค์ร่วม คือการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ส่งเสริมสนับสนุนให้กำลังใจ สร้างความสัมพันธ์และพัฒนาวิชาชีพร่วมกัน อาจมีเป้าหมายที่เป็นแนวคิดร่วมกันอย่างชัดเจน สามารถ แบ่งได้ 2 ลักษณะ คือ

2.1 กลุ่มเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถาบัน คือ การตกลงร่วมมือกันในการพัฒนาวิชาชีพครูระหว่างสถาบัน โดยมองว่าการร่วมมือกันของสถาบันต่าง ๆ จะทำให้เกิดพลังการขับเคลื่อน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาชีพ การแลกเปลี่ยนหรือร่วมลงทุนด้านทรัพยากร และการเกื้อหนุน เป็นกัลยาณมิตรคอยสะท้อนการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน กรณีตัวอย่างเช่น กรณีศึกษาการจัดชุมชนแห่ง การเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นกลุ่มของโรงเรียนในประเทศสิงคโปร์เพื่อร่วมพัฒนาแลกเปลี่ยน และสะท้อน ร่วมกันทางวิชาชีพ เป็นต้น

2.2 กลุ่มเครือข่ายความร่วมมือของสมาชิกวิชาชีพครู คือ การจัดพื้นที่เปิดกว้างให้สมาชิก วิชาชีพครูที่มีอุดมการณ์ร่วมกันในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของตนเองเพื่อการเปลี่ยนแปลงเชิงคุณภาพ ของผู้เรียนเป็นหัวใจสำคัญ สมาชิกที่รวมตัวกันไม่มีเงื่อนไขเกี่ยวกับสังกัด แต่จะตั้งอยู่บนความมุ่งมั่นสมัคร ใจ ใช้อุดมการณ์ร่วมเป็นหลักในการรวมกันเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ กรณีตัวอย่างเช่น ชุมชน แห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูเพื่อศิษย์ของมูลนิธิศตวรรษที่ 21 (มสศ.) ที่สร้างพื้นที่ส่วนกลางสำหรับ วิชาชีพครูให้จับมือร่วมกันเป็นภาควิชาการร่วมพัฒนาครูเพื่อศิษย์ มุ่งสร้างสรรค์นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ใน แต่ละพื้นที่ของประเทศไทย เป็นต้น

3. ระดับชาติ (The National Level) คือ ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่เกิดขึ้นโดย นโยบายของรัฐที่มุ่งจัดเครือข่าย PLC ของชาติเพื่อขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงเชิงคุณภาพของวิชาชีพ โดยความร่วมมือของสถานศึกษาและครูที่พนักกำลังร่วมกันพัฒนาวิชาชีพภายใต้การสนับสนุนของรัฐ ดังกรณีตัวอย่าง นโยบายวิสัยทัศน์เพื่อความร่วมมือของกระทรวงศึกษาธิการประเทศสิงคโปร์ รัฐจัดให้ มี PLC ชาติสิงคโปร์เพื่อมุ่งหวังขับเคลื่อนแนวคิดสอนให้น้อยเรียนรู้ให้มาก (Teach Less, Learn more) ให้เกิดผลสำเร็จ เป็นต้น

สรุปได้ว่าชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสามารถแบ่งระดับได้ 3 ระดับคือ ระดับสถานศึกษา (School Level) ระดับเครือข่าย (Network Level) และระดับชาติ (The National Level) ในระดับ สถานศึกษาแบ่งออกเป็น 3 ระดับย่อย ได้แก่ ระดับนักเรียน ระดับผู้ประกอบวิชาชีพ ระดับการเรียนรู้ของ ชุมชนซึ่งครอบคลุมถึงผู้ปกครองนักเรียน และผู้นำชุมชน

1.5 องค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

องค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เป็นแนวคิดเชิงวิธีการ หรือกระบวนการที่มี การดำเนินการปฏิบัติร่วมกันในชุมชน ซึ่งชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพจะสะท้อนเป็นคุณลักษณะหรือ เอกลักษณ์ของแต่ละชุมชนตามธรรมชาติความเป็นจริงของชุมชนนั้น ๆ ซึ่งมีบริบทที่แตกต่างกันไป แต่เป็น กระบวนการที่เอื้อให้เกิดการรวมใจ รวมตัว รวมแรง และรวมปัญญา ร่วมกันของครู ผู้บริหาร นักการศึกษา ในชุมชนเพื่อทำงานแบบมุ่งรวมพลังเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ของครูสู่คุณภาพผู้เรียนเป็นหัวใจสำคัญ ดังนักการศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศกล่าวไว้ดังนี้

สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์ (2551: 13-14) กล่าวว่า องค์ประกอบของชุมชนการเรียนรู้เป็นหัวใจของการสร้างชุมชนการเรียนรู้ให้เกิดผลในการนำไปปฏิบัติ ได้แก่

1. ความรอบรู้แห่งตน (Personal mastery)
2. แบบแผนความคิดอ่าน (Mental model)
3. วิสัยทัศน์ร่วม (Shared vision)
4. การเรียนรู้ของทีม (Team learning)
5. การคิดอย่างเป็นระบบ (Systems thinking)

ณรงค์ฤทธิ์ อินทนาม (2553: 101) กล่าวถึง การพัฒนาหลักเพียบสำหรับการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน โดยได้ทำการศึกษาค้นคว้าและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนและได้สรุปว่าชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพมีองค์ประกอบหลักที่สำคัญอยู่ 5 ประการ คือ

1. การมีบรรทัดฐานและค่านิยมร่วมกัน (shared norms and values) หมายถึง การมีบรรทัดฐาน ค่านิยม และพันธกิจร่วมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีฐานความรู้ทางเทคนิคร่วมกัน ซึ่งนับว่าเป็นหลักพื้นฐานสำคัญของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และแม้ว่าการมีพันธกิจร่วมกันจะแตกต่างจากการมีบรรทัดฐานและค่านิยมร่วมกันอยู่บ้าง แต่ทั้งหมดได้มุ่งเน้นไปที่ความต้องการจำเป็นสำหรับชุมชนในโรงเรียน เพื่อพัฒนาความรู้สึกร่วมในการเป็นส่วนหนึ่งและมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายทางการศึกษาที่สำคัญของโรงเรียนร่วมกัน

2. การวางเป้าหมายร่วมกันสู่การเรียนรู้ของนักเรียน (collective focus on student learning) หมายถึง การที่ครูภายในโรงเรียนมีเทคนิคการสอนและกลยุทธ์ที่หลากหลายที่สามารถเชื่อมโยงไปสู่กระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนได้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อบุคลากรครูทุกคนมีความเชื่อที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานที่ว่านักเรียนทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ และบุคลากรครูมีความตระหนักถึงภาระผูกพันของตนที่มีต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

3. การร่วมมือรวมพลัง (collaboration) หมายถึง การรวมพลังของครูทั้งโรงเรียนที่เกิดขึ้นจากการที่มีอภิปรายร่วมกัน โดยที่การอภิปรายนั้นนำมาสู่ข้อสรุปของครูที่จะพัฒนาร่วมกันเกี่ยวกับทักษะที่ส่งผลความสำเร็จหรือเกี่ยวกับความเชี่ยวชาญใหม่ ๆ ในการปฏิบัติงานการสอน หรืออาจจะเป็นการอภิปรายที่นำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ แนวความคิดหรือโครงการที่จะสามารถช่วยให้ครูมีความเชี่ยวชาญหรือชำนาญมากขึ้น การรวมพลังดังกล่าว นอกจากจะเป็นการเชื่อมโยงให้ครูมีบรรทัดฐานและค่านิยมร่วมกันแล้ว ยังเป็นการส่งเสริมให้ครูทำงานร่วมกันในงานที่เกี่ยวข้องกับการสอน ได้แก่ การแลกเปลี่ยนเทคนิคการสอน สื่อการสอน และกลยุทธ์ต่าง ๆ เช่น การประเมินโปรแกรมที่สอน เป็นต้น

4. การชี้แนะปฏิบัติ (Reprivatized practice) หมายถึง การที่ครูสามารถปฏิบัติงานการสอนให้เป็นสาธารณะและเปิดโอกาสให้เพื่อนร่วมงานแสดงความคิดเห็นและให้ข้อมูลย้อนกลับ ซึ่งการ

ทำงานในลักษณะนี้จะเป็นโอกาสให้ครูมีการพูดคุยกันมากขึ้น ช่วยให้ครูได้ร่วมกันพิจารณาว่ายังมีสิ่งใดที่ขาดตกบกพร่องไปในระหว่างการสอน รวมทั้งยังช่วยให้ครูได้เกิดการเรียนรู้จากครูด้วยกัน ซึ่งจะทำให้เกิดผลในทางบวกต่อการเรียนการสอนในภาพรวมของโรงเรียน

5. การสะท้อนผลการปฏิบัติ (reflective dialogue) หมายถึง การที่ครูมีโอกาสพูดคุยสนทนาระหว่างกัน โดยบทสนทนาดังกล่าวเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานการสอน นอกจากนี้ การพูดคุยสนทนากันดังกล่าวควรขยายไปสู่ประเด็นความเป็นองค์กร (organization) ความเสมอภาค (equity) และความเป็นธรรม (justice) ของโรงเรียนด้วย

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (2554: 32-33) กล่าวว่า องค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ในการนำไปปฏิบัติ ได้แก่

1. การมีผู้นำที่ดีนั้น ชุมชนแห่งการเรียนรู้จะต้องมีผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีวิสัยทัศน์ มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการ การประสานงาน และการกระตุ้นให้สมาชิกชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

2. การมีกรรมการชุมชนที่มีจริยธรรมและมีการบริหารจัดการชุมชนที่ดี ในการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ต้องมีกรรมการชุมชนที่เข้มแข็ง มีความมุ่งมั่น มีคุณธรรมจริยธรรม บริหารงานโปร่งใส

3. การมีส่วนร่วม ชุมชนแห่งการเรียนรู้เปิดโอกาสและสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมติดตาม มีความร่วมมือจากสมาชิกในชุมชน มีสมาชิกชุมชนที่มีคุณภาพและมีจิตสำนึกเพื่อส่วนรวม เข้ามาร่วมคิด ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผิดชอบในทุกกระบวนการ

4. ผู้มีส่วนได้เสีย มีการสร้างความรู้สึกลงในชุมชนถึงความเป็นเจ้าของร่วมกัน โดยสร้างความตระหนักถึงการดูแล รักษา ทะนุถนอม การจัดหาเครื่องมือ อุปกรณ์ สื่อ เพื่อให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของคนในชุมชน เพื่อให้สามารถใช้งานศูนย์การเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความรู้สึกเป็นเจ้าของ และเป็นส่วนของกลุ่มหรือชุมชน ร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ ช่วยเหลือ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แลกเปลี่ยนเหตุการณ์ ความคิดเห็น ความรู้ อารมณ์ และความรู้สึกนึกคิด (shared events and emotional connections)

5. การเรียนรู้ร่วมกัน มีการสนับสนุนส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และให้นำผลเหล่านั้นไปสู่การปฏิบัติซึ่งเป็นวิถีร่วมกันอย่างต่อเนื่อง มีกระบวนการเรียนรู้เพื่อการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง จะต้องมีการเรียนรู้เพื่อนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาอยู่ตลอดเวลา รวมทั้งต้องมีการถ่ายทอดความรู้ระหว่างชุมชนอย่างสม่ำเสมอ

6. ความสนใจ เนื้อหาสาระเป็นเรื่องที่สนใจร่วมกัน หรือมีวัตถุประสงค์เดียวกัน มีศักยภาพความพร้อมในเรื่องพื้นฐานอาชีพ จะต้องมีความเข้มแข็งในการพึ่งพาตนเองและมีความสามารถในการ

แข่งขันด้านเศรษฐกิจ จึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาสมรรถนะและทักษะความพร้อมในการประกอบอาชีพ โดยใช้ความรู้ในการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงให้เกิดกรรมวิธี หรือสิ่งใหม่ หรือพัฒนาให้ดีกว่าเดิม

7. การสร้างระบบการจัดเก็บและการนำมาใช้ขององค์ความรู้ที่ดี มีระบบการจัดเก็บความรู้ ทั้งความรู้ที่มีอยู่ภายในชุมชนและความรู้ภายนอกชุมชน รวมทั้งต้องรู้จักสร้างและนำความรู้ที่มีอยู่ มาใช้ในการพัฒนาต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง เป็นระบบ เข้าใจได้ง่าย

8. การสร้างเครือข่ายและการติดตามผล มีการสนับสนุนเพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงเครือข่ายเพื่อ สามารถประสานเกื้อกูลกันระหว่างศูนย์การเรียนรู้กับชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเครือข่ายระหว่าง ศูนย์การเรียนรู้อื่น ๆ มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งในและนอกชุมชน ต้องมีความร่วมมือในด้านทุน กิจกรรม วิชาการ องค์ความรู้ การตลาด ฯลฯ มีการจัดการกลุ่มและเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพให้เกิดการ พัฒนาอย่างเชื่อมโยงประสานเกี่ยวเนื่อง ประเมินและติดตามผลอย่างต่อเนื่อง ครอบคลุมการพัฒนาใน ทุกบริบท

วิจารณ์ พานิช (2555: 139) กล่าวว่า ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูเป็นกิจกรรมที่ซับซ้อน มีหลายองค์ประกอบที่มีมมสำคัญต้องนิยามได้แก่ เน้นที่การเรียนรู้มีวัฒนธรรมความร่วมมือเพื่อการ เรียนรู้ของทุกฝ่าย ร่วมกันตั้งคำถามถึงวิธีการที่ดีและสภาพปัจจุบัน เน้นการลงมือทำมุ่งพัฒนาอย่าง ต่อเนื่อง และเน้นผลลัพธ์ที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของศิษย์ ซึ่งให้แนวคิดลักษณะขององค์ประกอบ สำคัญของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูระดับสถานศึกษาดังนี้

1. วิสัยทัศน์ หรือเป้าหมายร่วม (shared vision/goals) การรวมกลุ่มเพื่อเรียนรู้จำเป็นต้อง เห็นภาพ/ทิศทางแห่งความสำเร็จที่เป็นความหวังร่วมกัน

2. ทีมงานร่วมแรงร่วมใจ หรือร่วมมือร่วมพลัง (collaborative teamwork) การเรียนรู้ ของทีมครูบนพื้นฐานงานที่ต้องร่วมกันทุกกิจกรรม ได้แก่ การคิด ทำความเข้าใจ ตัดสินใจ วางแนว ปฏิบัติ ประเมินผล และรับผิดชอบร่วมกัน จากสถานการณ์หรืองานจริงที่เป็นโจทย์ร่วมกัน

3. ร่วมเป็นผู้นำ (shared leadership) มีสองลักษณะคือ

3.1 ผู้สร้างให้เกิดการนำร่วม สามารถทำให้สมาชิกเกิดภาวะผู้นำในตนเอง และร่วมกัน ขับเคลื่อนให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางวิชาชีพ หรือที่กล่าวว่า ครูเป็นประธานในการเปลี่ยนแปลง

3.2 ภาวะผู้นำร่วม เกิดจากการทำงานที่เน้นการกระจายอำนาจ เพิ่มพลังอำนาจซึ่งกันและ กัน มีบรรยากาศของการทำงานส่งเสริมการแสดงออกด้วยความเต็มใจ หรืออำนาจทางวิชาชีพ

4. การเรียนรู้ และพัฒนาวิชาชีพ (professional learning and development) มีจุดเน้น ของการเรียนรู้ที่สำคัญสองประการคือ

4.1 การเรียนรู้เพื่อพัฒนาวิชาชีพบนพื้นฐานของประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติ

4.2 การเรียนรู้เพื่อจิตวิญญาณของความเป็นครู คือ การเรียนรู้เพื่อรู้จักตนเอง รู้จักผู้เรียนที่มากกว่าความรู้แต่ในมิติของเป็นความเป็นมนุษย์ ความฉลาดทางอารมณ์ และการเรียนรู้เพื่อเปลี่ยนแปลง

5. ชุมชนกัลยาณมิตร (caring community) มุ่งความเป็นชุมชนแห่งความสุขในการทำงาน และการอยู่ร่วมกันโดยเน้นวัฒนธรรมแบบเปิดเผย สร้างความรู้สึกปลอดภัย อิสระ วางใจ และเคารพซึ่งกัน

6. โครงสร้างสนับสนุนชุมชน (supportive structure) จะสนับสนุนให้เกิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพและคงอยู่ ได้แก่ การอยู่ร่วมกันแบบกัลยาณมิตรระหว่างผู้บริหารและผู้บริหาร ปฏิบัติงานแบบทีมงาน จัดสรรปัจจัยสนับสนุนการทำงานแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เช่น เวลา วาระ สถานที่ ขนาดชั้นเรียน ขวัญกำลังใจ และบรรยากาศ

จุลลี ศรีชะโคตร (2557: 23) กล่าวว่า องค์ประกอบของการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูตามแนวคิดของวิจารณ์ พานิช ร่วมกับแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ และสำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่

1. วิสัยทัศน์ร่วม หมายถึง ภาพความสำเร็จกว้าง ๆ ในอนาคต ที่ทุกคนในองค์กรประสงค์ให้เกิดขึ้น โดยอาศัยความเข้าใจอย่างถ่องแท้ถึงความสัมพันธ์ของเหตุปัจจัยต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจริงในปัจจุบัน ที่จะเชื่อมโยงสู่การเปลี่ยนแปลงหรือผลที่จะเกิดขึ้น ซึ่งเริ่มจากผู้นำทำหน้าที่เหนี่ยวนำให้ผู้ร่วมงานเห็นวิสัยทัศน์นั้นร่วมกัน

2. ทีมและเครือข่ายการเรียนรู้ หมายถึง การรวมตัวของบุคคลภายใต้คำนิยาม ความเชื่อ รวมทั้งทัศนคติเดียวกัน เพื่อร่วมกันปฏิบัติงานหรือกิจกรรมใด ๆ ให้บรรลุตามวิสัยทัศน์หรือเป้าหมายของทีม

3. การจัดการความรู้ หมายถึง กระบวนการบริหารจัดการความรู้โดยอาศัยการมีส่วนร่วม และแนวปฏิบัติ มีกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสร้างองค์ความรู้ การประมวลความรู้ การเข้าถึงความรู้ระบบจัดเก็บและการนำองค์ความรู้ไปใช้เพื่อพัฒนาวิชาชีพ

4. การส่งเสริมแหล่งเรียนรู้และเทคโนโลยีสารสนเทศ หมายถึง สภาพะที่ส่งผลให้การเรียนรู้ของสมาชิกในชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพประสบผลสำเร็จ เช่น สิ่งแวดล้อมเชิงบวก ชุมชนกัลยาณมิตร เทคโนโลยีสารสนเทศ สมรรถนะและศักยภาพพร้อมแหล่งเรียนรู้ โครงสร้างทางกายภาพ และทรัพยากร

วรลักษณ์ ชูกำเนิต และเอกรินทร์ สังข์ทอง (2557: 57) กล่าวว่า องค์ประกอบของการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพจากแนวคิดของนักวิจัยหลาย ๆ ท่านได้องค์ประกอบจำนวน 6 องค์ประกอบ ได้แก่

1. วิสัยทัศน์ร่วม (Shared Vision) เป็นเสมือนเข็มทิศในการขับเคลื่อนการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ร่วมกัน เป็นการกำหนดเป้าหมายร่วมกันในองค์กร ซึ่งวิสัยทัศน์ร่วมกันนั้นคือ การพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ประสบผลสำเร็จ วิสัยทัศน์ร่วมมีลักษณะสำคัญ 4 ประการ ดังนี้

1.1 การเห็นภาพและทิศทางการร่วม (Shared Vision) ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงให้เห็นภาพความสำเร็จร่วมกัน

1.2 เป้าหมายร่วมกัน (Shared Goals) เป็นเป้าหมายชีวิตของสมาชิกแต่ละคนในองค์กรที่สัมพันธ์กับเป้าหมายร่วมกันในการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ซึ่งเป้าหมายที่สำคัญนั้นคือ การพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน

1.3 คุณค่าร่วม (Shared Values) เป็นการเชื่อมโยงเป้าหมาย และเป้าหมายดังกล่าวมีอิทธิพลกับการตระหนักถึงคุณค่าของตนเองและของงาน จนเชื่อมโยงเป็นความหมายของงานที่เกิดจากการตระหนักของสมาชิกในองค์กร จนเกิดเป็นพันธะสัญญาร่วมกัน และทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

1.4 ภารกิจร่วม (Shared Mission) เป็นพันธกิจแนวทางการปฏิบัติงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ สิ่งสำคัญ คือ การปฏิรูปการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยเริ่มจากการรับผิดชอบในการพัฒนาวิชาชีพของตนเองเพื่อพัฒนาศิษย์ร่วมกันของครู

2. ทีมร่วมแรงร่วมใจ (Collaborative Teamwork) เป็นการทำงานร่วมกันแบบมีวิสัยทัศน์คุณค่า เป้าหมาย และพันธกิจร่วมกัน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งเป้าหมายไว้ มีลักษณะการคิด การวางแผน ข้อตกลง การตัดสินใจ แนวปฏิบัติ การประเมินผล และการรับผิดชอบร่วมกัน

3. ภาวะผู้นำร่วม (Shared Leadership) ภาวะผู้นำร่วมในการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพมีนัยสำคัญอยู่ 2 ลักษณะ คือ ภาวะผู้นำผู้สร้างให้เกิดการนำร่วม และภาวะผู้นำร่วมกันให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ที่ขับเคลื่อนด้วยการนำร่วมกัน โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ภาวะผู้นำผู้สร้างให้เกิดการนำร่วม เป็นผู้นำที่สามารถทำให้สมาชิกในองค์กรเกิดการเรียนรู้ เพื่อการแลกเปลี่ยนทั้งตนเองและวิชาชีพ จนสมาชิกเกิดภาวะผู้นำในตนเองและเป็นผู้นำร่วมขับเคลื่อนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ โดยมีผลมาจากการเสริมพลังอำนาจจากผู้นำทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยเฉพาะการเป็นผู้นำที่เริ่มจากตนเองก่อนด้วยการลงมือทำงานอย่างตระหนักรู้ และใส่ใจกับผู้ร่วมงานทุกคน จนทำให้ผู้ร่วมงานมีแรงบันดาลใจและมีความสุขกับการทำงานร่วมกันอย่างวิสัยทัศน์ร่วม ผู้นำที่จะสามารถสร้างให้เกิดการนำร่วมได้นั้น ควรมีลักษณะสำคัญ คือ มีความสามารถในการลงมือทำงานร่วมกัน การเข้าไปอยู่ในความรู้สึกของผู้อื่นได้ การตระหนักรู้ในตนเอง มีความเมตตากรุณา การคอยดูแลช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การมีวิสัยทัศน์ การมีความมุ่งมั่นและทุ่มเทต่อการเติบโตของผู้อื่น เป็นต้น

3.2 ภาวะผู้นำร่วมกัน เป็นผู้นำร่วมกันของสมาชิกในองค์กรด้วยการกระจายอำนาจเพิ่มพลังอำนาจซึ่งกันและกันให้สมาชิกมีภาวะผู้นำเพิ่มมากขึ้นจนเกิดเป็นผู้นำร่วมของครูในการขับเคลื่อนสู่ การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ มุ่งการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยยึดหลักแนวทางการบริหารจัดการร่วม การสนับสนุน การกระจายอำนาจ การสร้างแรงบันดาลใจของครู โดยครูเป็นผู้ลงมือกระทำ เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงในการจัดการเรียนรู้ ผู้นำร่วมจะเกิดขึ้นได้ดีเมื่อมีบรรยากาศส่งเสริมให้ครูสามารถแสดงออกด้วยความเต็มใจ

4. การเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ (Professional learning and development) การเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพในการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ มีจุดเน้นสำคัญ 2 ด้าน คือ การเรียนรู้เพื่อพัฒนาวิชาชีพ และการเรียนรู้เพื่อจิตวิญญาณความเป็นครู รายละเอียดดังนี้

4.1 การเรียนรู้เพื่อพัฒนาวิชาชีพ คือ การเรียนรู้ที่ผ่านประสบการณ์โดยตรงจะส่งผลต่อประสิทธิภาพการเรียนรู้ได้มากที่สุด

4.2 การเรียนรู้เพื่อจิตวิญญาณความเป็นครู เป็นการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองจากข้างใน หรืออุทิศภาวะความเป็นครู ให้เป็นครูที่สมบูรณ์ โดยครูรู้จักตนเอง เพื่อที่จะเข้าใจผู้เรียนที่มากกว่าความรู้ แต่เรียนรู้ผู้เรียนในความเป็นมนุษย์ ความฉลาดทางอารมณ์ เมื่อครูมีความเข้าใจในตนเองแล้ว จึงจะสามารถเข้าใจผู้เรียนได้ จนสามารถจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญได้

5. ชุมชนกัลยาณมิตร (Caring community) มีลักษณะสำคัญคือ การอยู่ร่วมกันของกลุ่มคนที่ มุ่งเน้นความสุขทั้งการทำงานและการอยู่ร่วมกัน มีลักษณะวัฒนธรรมแบบวัฒนธรรมเปิดเผย ที่ทุกคนสามารถแสดงความคิดเห็นของตนเองได้อย่างอิสระ มีความไว้วางใจ และเคารพซึ่งกันและกัน มีความเอื้ออาทร เกื้อกูลกัน สมาชิกร่วมกันทำงานแบบอุทิศตนเพื่อวิชาชีพ มีเจตคติทางบวกต่อการศึกษาและผู้เรียน

6. โครงสร้างสนับสนุนชุมชน (Supportive structure) โครงสร้างของการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ ต้องใช้วัฒนธรรมแบบกัลยาณมิตรแทนวัฒนธรรมแบบราชการ และเป็นวัฒนธรรมที่ส่งเสริมวิสัยทัศน์ การดำเนินการที่ต่อเนื่องและยั่งยืน มีโครงสร้างการบริหารงานชุมชนแบบปกร่องตนเอง เพื่อลดความขัดแย้งระหว่างครูผู้สอนกับฝ่ายบริหาร มีการบริหารจัดการ และการปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่เน้นรูปแบบทีมงานเป็นหลัก จัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้และการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เน้นความคล่องตัวในการดำเนินการจัดการกับเงื่อนไขความขัดแย้ง และมีระบบสารสนเทศของชุมชนเพื่อการพัฒนาวิชาชีพ

ชูชาติ พวงสมจิตร (2558: 40) กล่าวว่า การดำเนินงานชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพจากแนวคิดของนักวิชาการ พบว่า มีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการที่เป็นปัจจัยเงื่อนไขของการดำเนินงานชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ประมวลได้ดังนี้ (Hord, S.M., 1997; DuFour, R., 2004; Southwest Educational Development Laboratory, 2000)

1. ความเป็นผู้นำที่สนับสนุนและแบ่งปัน (supportive and shared leadership) สำหรับประเด็นนี้ ความเป็นผู้นำไม่ได้ผูกขาดอยู่ที่ผู้บริหารโรงเรียน โดย PLC มุ่งส่งเสริมให้สมาชิกทุกคน โดยเฉพาะครูได้เป็นผู้นำเพื่อเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน สำหรับผู้บริหารควรมีบทบาทเป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุนและผู้นำการเรียนรู้ ดังนั้นผู้บริหารจึงต้องใจกว้าง และยินดีต่อบทบาทความเป็นผู้นำทางวิชาการของครู ซึ่งบรรยากาศเช่นนี้จะช่วยให้ครูรู้สึกว่าได้รับเกียรติ มีความภาคภูมิใจ และสามารถแสดงศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่

2. การเรียนรู้ร่วมกันและประยุกต์ใช้ความรู้ (collective learning and the application of that learning) หัวใจสำคัญของ PLC อีกประการหนึ่งคือ การเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่ง PLC จะเปลี่ยนวัฒนธรรมการทำงานแบบต่างคนต่างคิดต่างคนต่างทำเป็นการเรียนรู้ร่วมกัน และที่สำคัญคือการนำความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ร่วมกันไปพัฒนาผู้เรียน โดยการดำเนินการดังกล่าวต้องกระทำอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

3. ค่านิยมร่วมและวิสัยทัศน์ร่วม (shared values and vision) เป็นองค์ประกอบสำคัญของ PLC โดยผู้บริหารและครูต้องร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายร่วมกัน เพื่อให้มีทิศทางและเป้าหมายเดียวกันในการดำเนินการ โดยเป้าหมายหลักของการดำเนินงานก็คือการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน

4. เงื่อนไขที่ช่วยผดุงความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ (supportive conditions for the maintenance of the learning community) หรืออีกนัยหนึ่งคือการจัดสภาพแวดล้อมให้ส่งเสริมสนับสนุนต่อความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ ซึ่งได้แก่ การจัดบรรยากาศให้ครูในโรงเรียนได้มาพบปะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันอย่างสม่ำเสมอ ต่อเนื่อง และอีกส่วนหนึ่งคือ การจัดโครงสร้างหรือระเบียบกฎเกณฑ์ที่เอื้ออำนวยต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เช่น กำหนดแนวปฏิบัติในการดำเนินงานให้อยู่ในรูปคณะกรรมการ การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม เป็นต้น

5. การแบ่งปันการปฏิบัติ (shared practice) เป็นองค์ประกอบสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้ PLC เติบโต มั่นคง ยั่งยืน โดยเฉพาะการแบ่งปันเทคนิควิธีการสอนที่ดีให้เพื่อนครูได้นำไปใช้ และการแบ่งปันจะเกิดขึ้นได้ก็ต้องอาศัยองค์ประกอบที่กล่าวถึงแล้วข้างต้น คือ การมีผู้นำที่สนับสนุนและแบ่งปัน การจัดบรรยากาศให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ความสนิทสนมคุ้นเคยของครูในโรงเรียน ความมุ่งมั่นในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างจริงจัง รวมทั้งการมีวิสัยทัศน์และเป้าหมายร่วมของทุกคนในโรงเรียน

รૂาปณัฎฐ์ อุดมศรี (2558: 11) กล่าวว่า องค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ได้แก่

1. การสนับสนุนและการแลกเปลี่ยนภาวะผู้นำ
2. การสนับสนุนปัจจัยแวดล้อม
3. การกำหนดและแลกเปลี่ยนวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายในการปฏิบัติร่วมกัน

4. การปฏิบัติงานแบบร่วมมือ
5. การปฏิบัติที่มุ่งผลลัพธ์เพื่อการเรียนรู้ของนักเรียนและครู
6. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนวิธีปฏิบัติ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 (2558: 14-17) กล่าวว่า องค์ประกอบของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในบริบทสถานศึกษา จากการสังเคราะห์แนวคิดต่าง ๆ ประกอบด้วย

1. วิสัยทัศน์ร่วม (Shared Vision)
2. ทีมร่วมแรงร่วมใจ (Collaborative Teamwork)
3. ภาวะผู้นำร่วม (Shared Leadership)
4. การเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ (Professional Learning and Development)
5. ชุมชนกัลยาณมิตร (Caring Community)
6. โครงสร้างสนับสนุนชุมชน (Supportive Structure)

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2558: 1) กล่าวว่า องค์ประกอบของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ได้แก่

1. ต้องมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน หมายถึง มีเป้าหมาย ทิศทางเดียวกัน มุ่งสู่การพัฒนาการเรียนการสอนสู่คุณภาพผู้เรียน
2. ร่วมแรง ร่วมใจ และร่วมมือ หมายถึง ต้องเปิดใจ รับฟัง เสนอวิธีการ นำสู่การปฏิบัติ และประเมินร่วมกัน Open เปิดใจรับและให้ Care และ Share
5. ต้องปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กร หมายถึง ต้องเน้นการทำงานที่เปิดโอกาสการทำงานที่ช่วยเหลือกันมากกว่าการสั่งการ มีชั่วโมงพูดคุย
6. การเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพ หมายถึง การเรียนรู้การปฏิบัติงานและตรงกับภาระงานคือการสอนสู่คุณภาพผู้เรียน

วาสนา ทองทวียิ่งยศ (2560: 15-16) กล่าวว่า องค์ประกอบของชุมชนการเรียนรู้ประกอบด้วย

1. การสนับสนุนและการเป็นผู้นำร่วมกัน
2. การสร้างค่านิยมและวิสัยทัศน์ร่วมกัน
3. การเรียนรู้ร่วมกันและการประยุกต์ใช้ความรู้
4. การมีเงื่อนไขที่สนับสนุน
5. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคคล

Westheimer (1999 อ้างถึงใน Stoll et al, 2003); Hord (1997); DuFour (2007) และ Louis et al (1995) กล่าวถึงองค์ประกอบของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 5 ประการ ได้แก่

1. วิสัยทัศน์และคุณค่าร่วม (shared vision and values) หรือการมีความเชื่อ ความเข้าใจร่วมกัน ที่เน้นการมีจุดโฟกัสที่การเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งการเข้าได้กับเพื่อนร่วมงานช่วยเสริมแรงและการตัดสินใจตามจรรยาบรรณ

2. ร่วมกันรับผิดชอบ (collective responsibility) ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ความรับผิดชอบเช่นนี้นำมาซึ่งความรับผิดชอบต่อข้อตกลง (commitment) ได้อย่างยั่งยืน อีกทั้งยังสร้างความกดดันให้กับผู้ที่มีพฤติกรรมตรงกันข้าม หรือโดดเดี่ยว (Newmann & Wehlage, 1995)

3. การสืบสอบสะท้อนคิดอย่างมืออาชีพ (reflective professional inquiry) ซึ่งสังเกตได้จากการสนทนา อภิปราย ใช้วิธีปฏิบัติแบบไม่เป็นส่วนตัว (deprivatization of practice) (Louis et al, 1995) เพราะต้องมีการสื่อสาร/ปฏิสัมพันธ์ การมีส่วนร่วม ความร่วมมือและพึ่งพาซึ่งกันและกัน มีการทดสอบการปฏิบัติของครูแบบซ้ำ ๆ มีการสังเกตและวิเคราะห์กรณีศึกษา ร่วมวางแผน และพัฒนาหลักสูตร (Newmann & Wehlage, 1995) มีการแลกเปลี่ยนความรู้ฝังลึกของบุคคล (tacit knowledge) ด้วยวิธีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน (Fullen, 1999) ประยุกต์ความคิดใหม่และสารสนเทศเพื่อแก้ไขปัญหาตามความจำเป็น (needs) ของผู้เรียนเป็นสำคัญ (Hord, 1997)

4. การร่วมมือร่วมใจ หรือร่วมมือรวมพลัง (collaboration) ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างผู้ร่วมงานที่มากกว่าการให้ความช่วยเหลือ และสนับสนุนแบบผิวเผิน (Louis et al, 1995) ในการปฏิบัติที่บ่งชี้ความร่วมมือระดับนี้ เช่น การมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลป้อนกลับ และสะท้อนการปฏิบัติ (Hord, 1997) มีจุดเน้นของการร่วมมือรวมพลังเพื่อแลกเปลี่ยนจุดประสงค์ ถึงแม้ว่าจะมีการอภิปรายโต้แย้งและต่างมุมมอง แต่เพื่อเป็นรากฐานของการพัฒนา (Hargreaves, 2003) มีการแลกเปลี่ยนเทคนิคและแนวทางการสอน และสื่อและแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ

5. การสนับสนุนการเรียนรู้ของกลุ่มและบุคคลอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งถือได้ว่าทุกคน คือผู้เรียนรู้พร้อม ๆ กับเพื่อนร่วมงาน มีการรวบรวมความรู้ และเผยแพร่ระหว่างสมาชิก หรือมีการถ่ายทอดความรู้ระหว่างกัน ทั้งนี้ขั้นตอนที่การเรียนรู้ระดับองค์กรหรือโรงเรียนที่มีการปฏิสัมพันธ์แบบสาธารณะจึงมีขั้นตอนมากกว่าการเรียนรู้ระดับบุคคลต้องมีการรวบรวมความรู้ที่เกิดขึ้นหลังจากสมาชิกชุมชนมีการอภิปราย แปลความหมาย เผยแพร่ และทำความเข้าใจอย่างมีวิจารณญาณ (Louis et al, 1995) การปฏิบัติที่สนับสนุนคือ การเปิดโอกาสให้ชุมชนมีการสังเกตการสอน วิพากษ์วิจารณ์ และสะท้อนการปฏิบัติงาน

Senge (1990) กล่าวว่า แนวคิดการพัฒนาองค์กรเพื่อให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้โดยเชื่อว่าหัวใจของการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้อยู่ที่การเสริมสร้างวินัย 5 ประการ The Fifth Discipline ให้เกิดผลจริงจึงในรูปของการนำไปปฏิบัติ แก่บุคคล ทีม และองค์กรอย่างต่อเนื่องและทุกระดับ ซึ่งประกอบด้วย

1. ความมุ่งมั่นแห่งตน (Personal Mastery) องค์การแห่งการเรียนรู้เกิดจากการเรียนรู้ระดับปัจเจกบุคคลที่เน้นการเรียนรู้ในที่ทำงาน (Work Place Learning) การเรียนรู้กระบวนการทำงาน (On the Job Learning) ที่มุ่งมั่นสร้างสรรค์ความรู้ความเชี่ยวชาญในการทำงานจนสามารถสร้างสรรค์ผลงานและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างต่อเนื่อง การฝึกฝนการเรียนรู้อยู่เสมอ และศักยภาพการเรียนรู้ของบุคลากร จะเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้

2. รูปแบบความคิดและมุมมองที่เปิดกว้าง (Mental Models) เป็นความคิดความเข้าใจที่บุคคลมีต่อหน่วยงานและองค์การซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคล แบบแผนความคิดมีพลังที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ การตีความ และต่อพฤติกรรม ความเชื่อที่ดีมีผลต่อการตัดสินใจและการกระทำ Mental Models มี 3 ลักษณะ คือ เจตคติ ทักษะ และกระบวนการทัศน์ ซึ่งผลลัพธ์ดังกล่าวเป็นปัจจัยสำคัญต่อความริเริ่มสร้างสรรค์ และความคิดในการเปลี่ยนแปลงไปสู่สิ่งที่ดีกว่า

3. การสร้างและสานวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Shared Vision) องค์การต้องสื่อสารวิสัยทัศน์ให้ทุกคนรู้และเข้าใจวิสัยทัศน์องค์การเพื่อพัฒนาภาพในอนาคตและความต้องการในการมุ่งสู่ความปรารถนาาร่วมกันของสมาชิกภายใต้จุดมุ่งหมายเดียวกันทั้งองค์การ จึงจะเกิดผลในเชิงปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

4. การเรียนรู้ของทีมร่วมกัน (Team Learning) เป็นการเรียนรู้ร่วมกันของสมาชิกในองค์การ โดยแต่ละคนเรียนรู้ด้วยตนเอง แต่ละคนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน มีการเรียนรู้ร่วมกัน มีการถ่ายทอดความรู้ซึ่งกันและกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ซึ่งกันและกันอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ จนเกิดเป็นความคิดร่วมกันของกลุ่มนำไปสู่การปฏิบัติงานในทิศทางเดียวกันและประสานสัมพันธ์กันได้เป็นอย่างดี

5. การคิดอย่างเป็นระบบ (Systems Thinking) การมีวินัยที่สำคัญสูงสุด คือ การมีความคิดเชิงระบบ Senge เน้นว่าแม้ประเพณีปฏิบัติในวินัยทั้ง 4 ประการที่กล่าวมาข้างต้นก็ต้องทำอย่างเป็นระบบ การคิดอย่างเป็นระบบเป็นวิธีการคิด การอธิบาย และการทำความเข้าใจปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นด้วยการเชื่อมโยงเรื่องราวต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ โดยอาศัยองค์ความรู้สหวิทยาการนำมาบูรณาการเป็นองค์ความรู้ใหม่ วิธีการคิดเชิงระบบเป็นการคิดแบบเป็นวงจรจากเหตุไปสู่ผลและผลกลายเป็นเหตุ เป็นวงจรเสริมแรง ซึ่งทุกองค์ประกอบจะเป็นตัวเสริมศักยภาพอย่างต่อเนื่องครบวงจรจนกลายเป็นพลังขับเคลื่อน

Hord (1997) กล่าวถึง องค์ประกอบของการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ไว้ 5 ประการ ประกอบด้วย

1. การสนับสนุนและการเป็นผู้นำร่วมกัน (Supportive and Shared Leadership)
2. การรวบรวมความคิดสร้างสรรค์ (Collective Creativity)
3. การแบ่งปันคุณค่าและวิสัยทัศน์ (Shared Values and Vision)

4. การจัดสภาพที่เอื้ออำนวย (Supportive Conditions)

5. การแบ่งปันบทเรียนส่วนบุคคล (Shared Personal Practice)

DuFour & Eaker (1998) กล่าวว่า การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนมีทั้งหมด 6 องค์ประกอบ ดังนี้

1. การมีเป้าหมายและวิสัยทัศน์
2. การมีวัฒนธรรมร่วมมือกันที่เน้นไปที่การเรียนรู้
3. การรวบรวมการค้นหา การปฏิบัติที่ดีที่สุด และสภาพปัจจุบัน
4. การเน้นที่การลงมือทำ เรียนรู้จากการปฏิบัติ
5. ความมุ่งมั่นเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
6. การเน้นที่ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ของผู้เรียน

จากแนวคิดของนักการศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศที่ได้กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้ทำสังเคราะห์แนวทางการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ดังตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 สังเคราะห์แนวทางการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

	แหล่งข้อมูล													
	1. สุเทพ พงศ์ศิริวัฒน์ (2551)	2. ณรงค์ฤทธิ์ อินทนาม (2553)	3. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (2554)	4. วิจารย์ พานิช (2555)	5. ชูชาติ พ่วงสมจิตร (2558)	6. ฐาปณัฐ อุดมศรี (2558)	7. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิศึกษา เขต 17 (2558)	8. วาสนา ทองทวีชัย (2560)	9. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2558)	10. Westheimer (1999 อ้างถึงใน Stoll et al, 2003)	11. Senge (1990)	12. Hord (1997)	13. DuFour & Eaker (1998)	
ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ														สรุปรวม
1. วิสัยทัศน์ร่วม	/			/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	11
2. ทีมงานร่วมแรงร่วมใจ การร่วมมือร่วมพลัง และการเรียนรู้ของทีม	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/			11
3. ร่วมเป็นผู้นำและคิดอย่างเป็นระบบ	/			/			/	/	/		/	/		7

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ	แหล่งข้อมูล													สรุปรวม
	1. สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์ (2551)	2. ณรงค์ฤทธิ์ อินทนาม (2553)	3. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (2554)	4. วิจารณ์ พานิช (2555)	5. ชูชาติ พ่วงสมจิตร (2558)	6. ฐาปนันท์ อุทุมศรี (2558)	7. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 (2558)	8. วาสนา ทองทวีชัย (2560)	9. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2558)	10. Westheimer (1999 อ้างถึงใน Stoll et al, 2003)	11. Senge (1990)	12. Hord (1997)	13. DuFour & Eaker (1998)	
4. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพ		/		/		/	/	/	/					6
5. ชุมชนกัลยาณมิตร				/			/	/						3
6. โครงสร้างสนับสนุนชุมชน			/	/			/							3
7. การเน้นที่ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ของผู้เรียน		/				/							/	3
8. หลักการสร้างเครือข่ายและการติดตามผล		/	/										/	3

สรุปได้ว่า แนวทางการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มีองค์ประกอบสำคัญ ที่ต้องอาศัยความรอบรู้แห่งตน ความคิดเชิงระบบ มีวิสัยทัศน์ร่วม เป็นการรวมตัวกัน รวมใจ รวมพลัง และร่วมมือกันเป็นความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตร มีวิสัยทัศน์ คุณค่า เป้าหมาย และภารกิจร่วมกัน โดยทำงานร่วมกันแบบทีมการเรียนรู้ที่มีครูเป็นผู้นำร่วมกัน และผู้บริหารเป็นผู้ดูแลสนับสนุนสู่การเรียนรู้และสะท้อนผลการปฏิบัติเพื่อพัฒนาวิชาชีพ เปลี่ยนแปลงคุณภาพตนเองสู่คุณภาพการเรียนรู้ที่เน้นความสำเร็จหรือประสิทธิผลของผู้เรียนเป็นสำคัญและความสุขของการทำงานร่วมกันของสมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ เป็นเจ้าของร่วมกัน มีระบบการจัดเก็บความรู้ เสริมสร้างจิตวิญญาณครู ทั้งนี้ควรมีโครงสร้าง

สนับสนุนชุมชนใช้วัฒนธรรมแบบกัลยาณมิตร ปกครองตนเอง มีระบบสารสนเทศของชุมชน เน้นผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ของผู้เรียน

2. แนวทางของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อการยกระดับคุณภาพผู้เรียนของนักเรียน โรงเรียนสตรีวัดมหาพฤฒาราม ในพระบรมราชินูปถัมภ์

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา รวมถึงการศึกษาและสังเคราะห์แนวการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ตามตารางที่ 2.1 โรงเรียนสตรีวัดมหาพฤฒาราม ในพระบรมราชินูปถัมภ์ ได้สร้างรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียน ดังนี้

2.1 หลักการใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้

ในการนำรูปแบบไปใช้ให้บังเกิดผลสำเร็จและเป้าหมายได้ ควรทำความเข้าใจและศึกษาแนวทางการนำไปใช้ดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการศึกษาเปรียบเทียบผลการดำเนินงานการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนสตรีวัดมหาพฤฒาราม ในพระบรมราชินูปถัมภ์กับโรงเรียนอื่น ๆ เพื่อนำผลการเปรียบเทียบมาใช้ในการพัฒนาการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนมีความกระตือรือร้นเพื่อแสดงถึงการรวมพลังของครู และนักการศึกษาที่เป็นผู้นำร่วมกันทำงานร่วมกันเป็นทีมมุ่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองพัฒนาวิชาชีพภายใต้โครงสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เชิงวิชาการและเชิงคุณธรรมที่มาจากการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมนำ ร่วมพัฒนาของครู ผู้บริหารนักการศึกษาภายในชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่ส่งถึงผู้เกี่ยวข้องต่อไป
3. ในการดำเนินงานตามรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนสตรีวัดมหาพฤฒาราม ในพระบรมราชินูปถัมภ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 จะประสบความสำเร็จจะต้องได้รับความร่วมมือจากบุคลากรในโรงเรียน ครู นักเรียนตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งแต่ละภาคส่วนมีบทบาทสำคัญที่ช่วยสนับสนุนให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 กระบวนการดำเนินงาน 8 องค์ประกอบ

2.2.1 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนาวิชาชีพ

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการปฏิบัติงาน เป็นพื้นฐานหนึ่งในชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ ซึ่งอยู่บนสมมติฐานที่ว่า เพื่อนช่วยเพื่อน ซึ่งในสิ่งนี้จะพิจารณาขยายไปยังครูที่มีประสบการณ์ที่มีความพร้อมและมีความสามารถในการปฏิบัติงานคนเดียว รวมถึงกลุ่มครูใหม่ที่จะมีนวัตกรรมใหม่ ๆ ในการทำงานเพื่อที่จะแลกเปลี่ยนเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ มีความพร้อมที่จะทำงานร่วมกัน และความสามารถ

ของมนุษย์ (Human capacities) โดยได้รับการระบุไว้ในการศึกษาเกี่ยวกับชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพเปรียบเสมือนความสำเร็จในทีม รวมถึงการเปิดกว้างเปิดเผย (Openness) ความไว้วางใจ (Trust) ผลสะท้อนกลับ (Feedback) และความเสี่ยง (risk) กลุ่มของครูในชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ ซึ่งการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น (Open-mindedness) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ ซึ่งเป็นเรื่องที่พูดคุยกันมาก เป็นสิ่งที่ยากที่จะเปิดตัวเองขึ้นเพื่อการทำงานร่วมกันและการคิดแลกเปลี่ยนความคิดเห็น แต่ในท้ายที่สุดคุณสมบัติเหล่านี้จะได้ให้ผลลัพธ์ที่ดีในการรับรู้การเรียนรู้ของนักเรียนโดยผ่านการคิดร่วมกัน (Hord, 1997; Louis, K.S. & Miles, M.B., 1995)

Louis, K.S. & Miles, M.B. (1995: 482) กล่าวว่า การเปิดกว้าง/เปิดเผย (Openness) ย่อมทำให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพในการพัฒนาความไว้วางใจ (Trust) เป็นสิ่งที่ทำให้ทราบถึงความเสี่ยงและผลการสะท้อนกลับ ซึ่งในการพัฒนาความสามารถของมนุษย์นี้จะต้องได้รับการเปลี่ยนวัฒนธรรมการทำงานขององค์กรซึ่งจะต้องใช้ระยะเวลาในการทำงานที่นาน ทำไมจะต้องใช้ระยะเวลานานในการเกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ คำตอบที่ได้ก็คือ การทำอะไรให้เกิดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน โดยจากงานวิจัยได้บอกว่า การสร้างความไว้วางใจ ควรจะนำมาเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างวัฒนธรรมองค์กร รวมไปถึงผู้บริหารเองควรให้ความสำคัญกับเรื่องนี้ ซึ่งจะต้องเปิดใจกว้าง และระดับผู้ปฏิบัติควรมีการสร้างควมไว้วางใจซึ่งกันและกัน เมื่อความไว้วางใจได้รับการพัฒนาตลอดเวลาในชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ ครูเองก็ต้องมีความผูกพัน หรือมีความเป็นส่วนร่วมในความเสี่ยงและผลสะท้อนกลับ ลำดับต่อมาครูควรมีการส่งเสริมให้มีการแก้ไขปัญหาความเสี่ยงที่เกิดและผลสะท้อนกลับมาร่วมกัน และมีการแบ่งปันวิธีการปฏิบัติที่เป็นตัวอย่างที่ดี (Good practices)

การเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพในชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ ซึ่งเป็นผลจากการสะท้อนกลับ (Reflection) จากการสนทนา (Dialogue) จากการร้องเรียน (Inquiry) การประยุกต์ใช้งาน (Application) และการวัดและประเมินผล (Assessment) ผลจากการสะท้อนกลับของการสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในทีมสมาชิกมีโอกาสที่จะคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติของครูพร้อมกับการปรับปรุงการปฏิบัติงาน บนพื้นฐานของการสร้างชุมชนของครู (Community by teachers) ซึ่งครูรวมตัวกันเพื่อร่วมกันวางแผน ร่วมกันพัฒนาหลักสูตร ร่วมกันจัดการเรียนการสอน รวมไปถึงการประเมินผลที่มีความสำคัญกับการสนทนาจากผลการสะท้อนกลับ (Reflection dialogue) เพื่อใช้สร้างความเข้มแข็งของชุมชนที่ถูกพูดคุยกันในกลุ่มบนพื้นฐานความรับผิดชอบร่วมกันในการเรียนรู้ของนักเรียนผ่านการสนทนาสะท้อนกลับ ซึ่งมีการทำงานร่วมกันอย่างเข้มแข็ง ผลจากการพบปะแลกเปลี่ยนกันทำให้เกิดปัญญา และเกิดประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอน ผลจากการสนทนาสะท้อนกลับ ซึ่งเป็นการนำเสนอโอกาสความต้องการกลุ่มในชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ (DuFour, Eaker, 2005; Hord, 2010) ในระดับโรงเรียนทั่วประเทศ รวมทั้งของตัวเอง ซึ่งดูโฟว์ (DuFour,

2010: 10) ได้มีคำถามด้วยกัน 4 คำถาม ซึ่งเป็นแนวทางในการกำหนดกลุ่มชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ และช่วยในการปรับทัศนคติในการมุ่งเน้นการทำงานซึ่งกันและกัน มีคำถามดังนี้ 1) อะไรที่พวกเราต้องการให้เกิดกับการเรียนรู้ของนักเรียน 2) พวกเราจะรู้ได้อย่างไรว่านักเรียนของเราได้เกิดการเรียนรู้ขึ้นแล้ว 3) เราจะต้องตอบสนองความต้องการอย่างไร เมื่อพวกเขามีปัญหาในการเรียนรู้ 4) พวกเราจะทำอะไร ถ้าพวกเขาพร้อมที่จะเรียนรู้ วัตถุประสงค์ของกลุ่มชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพนี้มุ่งเน้นไปที่ 4 คำถามหลัก ซึ่งเป็นการที่จะเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมการทำงานโดยหันมาพูดคุยในเรื่องเกี่ยวกับการวางแผนการเรียนการสอนของนักเรียนของตน ซึ่งชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพจะเป็นการสำรวจเนื้อหาและบริบทของการพัฒนาที่ยั่งยืน

ดังนั้น การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนาวิชาชีพ ในชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ มีจุดเน้นสำคัญ 2 ด้าน คือ การเรียนรู้เพื่อพัฒนาวิชาชีพ และการเรียนรู้เพื่อจิตวิญญาณความเป็นครู รายละเอียดดังนี้ 1) การเรียนรู้เพื่อพัฒนาวิชาชีพ หัวใจสำคัญการเรียนรู้บนพื้นฐานประสบการณ์ตรง ในงานที่ลงมือปฏิบัติจริงร่วมกันของสมาชิก จะมีสัดส่วนการเรียนรู้มากกว่าการอบรมจากหน่วยงานภายนอกแนวคิดของกรวยประสบการณ์ (Cone of Experience) ว่า เป็นการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงของตนเองจะส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลการเรียนรู้ได้มากที่สุด ด้วยบริบทของชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ ที่มีการทำงานร่วมกันเป็นทีม จึงทำให้การเรียนรู้จากโจทย์และสถานการณ์ที่ครูจะต้องจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการร่วมเห็น ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ ทำให้บรรยากาศการพัฒนาวิชาชีพของครูรู้สึกไม่โดดเดี่ยว ซึ่งเป็นการสะท้อนต่อการเรียนรู้และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (Sergiovanni, 1994; DuFour, 2005) ถือเป็นพื้นที่การเรียนรู้ร่วมกันที่ใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น สะท้อนการเรียนรู้ สุนทรียะสนทนา การเรียนรู้สืบเสาะแสวงหา การสร้างมโนทัศน์ ริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ การคิดเชิงระบบ การสร้างองค์ความรู้ การเรียนรู้บนความเข้าใจการทำงานของสมองและการจัดการความรู้ (สุรพล ธรรมรัตน์ และคณะ, 2553; Stoll & Thomas, 2006) 2) การเรียนรู้เพื่อจิตวิญญาณความเป็นครู เป็นการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองจากข้างใน หรือคุณภาพความเป็นครู ให้เป็นครูที่สมบูรณ์ โดยมีนัยสำคัญคือ การเรียนรู้ตนเอง การรู้จักตนเองของครู เพื่อที่จะเข้าใจมิติของผู้เรียนที่มากกว่าความรู้แต่เป็นมิติของความเป็นมนุษย์ ความเป็นคนทางอารมณ์ เมื่อครูมีความเข้าใจธรรมชาติตนเองแล้ว จึงสามารถมองเห็นธรรมชาติของศิษย์ตนเองได้อย่างถ่องแท้ จนสามารถสอน หรือจัดการเรียนรู้โดยยึดการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญได้ รวมถึงการเรียนรู้ร่วมกันของสมาชิกในชุมชน ที่ต้องอาศัยการตระหนักรู้ สติ การฟัง การใคร่ครวญ เป็นต้น จิตที่สามารถเรียนรู้และเป็นครูได้อย่างแท้จริงนั้นจะเป็นจิตที่เต็มไปด้วยความรัก ความเมตตา การกรุณา และความอ่อนน้อม เป็นศิษย์เป็นครู เห็นตนเองเป็นผู้เรียนรู้มีพลังเรียนรู้ในทุกสถานการณ์ที่เกิดขึ้น โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น การเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้อย่างใคร่ครวญ และการฝึกสติ เป็นต้น (Hargreaves, 2003)

สรุปได้ว่า การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนาวิชาชีพ หมายถึง การพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จากการปฏิบัติจริง การเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้และเทคโนโลยีสารสนเทศ สร้างระบบเทคโนโลยีสารสนเทศการจัดเก็บองค์ความรู้ใหม่และการนำองค์ความรู้ที่ติดมาใช้ในการแลกเปลี่ยนกัน และการแบ่งปันบทเรียนออนไลน์สู่การปฏิบัติจริงอย่างใคร่ครวญและมีสติ

2.2.2 การมีส่วนร่วม รวบรวมพลังของทีม

การมีส่วนร่วมของการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนสตรีวัดมหาพฤฒาราม ในพระบรมราชินูปถัมภ์ มีดังนี้

2.2.2.1 ทีมงานร่วมแรงร่วมใจร่วมมือร่วมพลังการเรียนรู้ของทีม

ทีมงานร่วมแรงร่วมใจร่วมมือร่วมพลังการเรียนรู้ของทีม ซึ่งเป็นการพัฒนามาจากกลุ่มที่ทำงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ ลักษณะการทำงานร่วมกันแบบมีวิสัยทัศน์ คุณค่า เป้าหมาย และพันธกิจร่วมกัน ร่วมกันด้วยใจจนเกิดเจตจำนงในการทำงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้บรรลุผลที่การเรียนรู้ของผู้เรียน (Kruse, S., Louis, S.K. & Bryk, A., 1995) ทีมงานร่วมแรงร่วมใจหรือร่วมมือร่วมพลังการเรียนรู้ของทีม และการเรียนรู้ของครูบนพื้นฐานของงานที่มีลักษณะต้องมีการคิดร่วมกัน วางแผนร่วมกัน ความเข้าใจร่วมกันข้อตกลงร่วมกัน การตัดสินใจร่วมกัน ความเข้าใจร่วมกัน ข้อตกลงร่วมกัน ตัดสินใจร่วมกัน หาแนวทางปฏิบัติร่วมกัน ประเมินผลร่วมกัน และรับผิดชอบร่วมกัน จากสถานการณ์จริง ซึ่งถือเป็นโจทย์ร่วม (Hargreaves, 2003; Stoll, McMahon & Thomas, S., 2006) ให้เห็นและรู้เหตุปัจจัย กลไกในการทำงานซึ่งกันและกัน แบบละวางตัวตนให้มากที่สุด (There's no I in Team) (DuFour R., Eaker R. 2005) จนเห็นและรู้ความสามารถของแต่ละคน รับรู้ถึงความรู้สึกร่วมกันในการทำงาน จนเกิดประสบการณ์หรือความสามารถในการทำงานขึ้น และมีพลังในการร่วมเรียนรู้ ร่วมกันพัฒนาบนพื้นฐานของพันธะร่วมกันที่เน้นความสมัครใจ และการสื่อสารที่มีคุณภาพบนพื้นฐานการรับฟัง รวมทั้งความไว้วางใจซึ่งกันและกัน

อย่างไรก็ตาม การที่ชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพได้เน้นการขับเคลื่อนด้วยการทำงานแบบทีมงาน ร่วมแรงร่วมใจหรือร่วมมือร่วมพลังการเรียนรู้ของทีม นั้น มีลักษณะพิเศษของการรวมตัวที่เหนียวแน่นจากภายในนั่นคือการเป็นกัลยาณมิตร ทำให้เกิดทีมในชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ อยู่ร่วมกันด้วยความสัมพันธ์ที่ต่างช่วยเหลือเกื้อกูล ดูแลซึ่งกัน จึงทำให้การทำงานเต็มไปด้วยบรรยากาศที่มีความสุข ไม่โดดเดี่ยว (Sergiovanni, 1994; Fullan, 1999) ซึ่งรูปแบบของทีมจะเป็นเช่นไรนั้นขึ้นอยู่กับเป้าประสงค์หรือพันธกิจในการดำเนินการของชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ เช่น ทีมร่วมสอน ทีมเรียนรู้ และกลุ่มเรียนรู้ เป็นต้น (วิจารณ์ พานิช, 2555) ดังนั้นทีมงานร่วมแรงร่วมใจร่วมมือร่วมพลังการเรียนรู้ของทีมภายในสมาชิกของชุมชน ย่อมจะเกิดภาวะผู้นำแบบสนับสนุนและภาวะผู้นำร่วม (Supportive and shared leadership)

2.2.2.2 การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม (Team Learning)

การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม เป็นการเรียนรู้ร่วมกันของสมาชิกโดยอาศัยความรู้และความคิดของสมาชิกในกลุ่มมาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อพัฒนาความรู้และความสามารถของทีมให้เกิดขึ้น การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมจะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อมีการรวมพลังของสมาชิกในทีมให้ได้มีโอกาสเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ร่วมกัน Senge (1994: 18) กล่าวว่า การเรียนรู้ของทีม (Team Learning) มี 3 ลักษณะสำคัญ ได้แก่ 1) สมาชิกทีมต้องมีความสามารถในการคิด ตีปัญหาหรือประเด็นพิจารณาให้แตก หลายหัวร่วมกัน คิด ย่อมดีกว่าการให้บุคคลคนเดียวคิด 2) ภายในทีมต้องมีการทำงานที่ประสานกันเป็นอย่างดี คิดในสิ่งใหม่และแตกต่าง มีความไว้วางใจต่อกัน และ 3) บทบาทของสมาชิกทีมหนึ่งที่มีต่อทีมอื่นๆ ขณะที่ทีมหนึ่งสมาชิกเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การประพุดติปฏิบัติของทีมนั้นยังส่งผลต่อทีมอื่น ๆ ด้วย ซึ่งจะช่วยในการสร้างองค์การแห่งการเรียนรู้ให้มีพลังมากขึ้น ซึ่งเป็นการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม (Team Learning) ซึ่งถือเป็นกระบวนการและหัวใจสำคัญที่เปิดโอกาสให้กับบุคคลใช้เป็นเวทีหรือพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนความรู้ จะเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเป็นการเชื่อมโยงแหล่งความรู้ที่ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนได้อย่างอิสระและตรงกับความต้องการของผู้เรียนมากที่สุด ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาตนเอง และได้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม จะนำไปสู่การพัฒนากระบวนการทำงานเป็นทีมอย่างมีประสิทธิภาพ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้มักเกิดขึ้นกับผู้เรียนในวัยผู้ใหญ่ที่เป็นผู้สั่งสมประสบการณ์มาอย่างต่อเนื่องและอุดมไปด้วยความรู้ที่เป็นรากฐานในการเชื่อมโยงไปสู่การเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ผู้เรียนที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่จึงมีกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นภายในตนเอง ได้มีการคิดริเริ่มอย่างมีจุดหมายที่สามารถชี้นำตนเองในการเรียนรู้ได้ ซึ่งการเรียนรู้แบบนำตนเอง (Self-directed Learning) เป็นแนวทางการเรียนรู้ที่สนับสนุนผู้เรียนในวัยผู้ใหญ่ และส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังเป็นแรงจูงใจที่กระตุ้นให้บุคคลมุ่งมั่นที่จะแสวงหาความรู้ด้วยตนเองและเกิดการร่วมมือกันกับผู้อื่นในลักษณะของการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม ผลดีอีกประการหนึ่งของการทำงานเป็นทีมว่าเป็นการเรียนรู้กลุ่มเล็กที่มีความผูกพันมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ช่วยให้ผู้เรียนนั้นสามารถพัฒนาตนเองในด้านการติดต่อสื่อสาร และการมีมนุษยสัมพันธ์ ให้ความร่วมมือและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การเรียนรู้เป็นทีมนี้สามารถตอบสนองและสามารถแก้ปัญหาในเรื่องการจัดการเรียนการสอนที่เน้นครูเป็นผู้ถ่ายทอดเนื้อหา มีรูปแบบการเรียนการสอนที่ไม่ได้จัดกิจกรรมการเรียนที่หลากหลายและไม่เน้นปฏิบัติ ซึ่งการเรียนรู้เป็นทีมช่วยให้ผู้เรียนได้วางแผนค้นหาความรู้ ได้พัฒนาความรู้ ความเข้าใจ ทักษะต่าง ๆ ที่ขาดหายไปหรือไม่ได้จากกลุ่มเพื่อน โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้คอยให้ความสะดวก แนะนำ ชี้แนะในประเด็นที่ยังสับสนหรือไม่เข้าใจ

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม รวมพลังของทีม หมายถึง การแสดงตนของบุคคลในการวางแผน และกำหนดเป้าหมายร่วมกัน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคคล การเรียนรู้ของทีม หลักการมีส่วนร่วม ร่วมกันรับผิดชอบ การส่งเสริมการยอมรับและความเชื่อถือว่าไว้วางใจในการทำงานร่วมกัน การร่วมมือกัน

ปฏิบัติงาน การเรียนรู้ร่วมกันและการประยุกต์ใช้ความรู้ การสร้างความตระหนักร่วมกัน ทีมและเครือข่าย การเรียนรู้ ทีมงานร่วมแรงร่วมใจ หรือร่วมมือร่วมพลัง และมีแนวปฏิบัติที่ดีร่วมกัน

2.2.3 การเป็นผู้นำร่วม

ร่วมเป็นผู้นำ เป็นผู้นำร่วมกันของสมาชิกชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพด้วยการกระจายอำนาจ เพิ่มพลังอำนาจซึ่งกันและกัน ให้สมาชิกมีภาวะผู้นำเพิ่มขึ้น จนเกิดเป็นผู้นำร่วมของครูในการขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ มุ่งการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยยึดหลักแนวทางบริหารจัดการร่วมการสนับสนุน การกระจายอำนาจ การสร้างแรงบันดาลใจของครูโดยครูเป็นผู้ลงมือกระทำ หรือครูทำหน้าที่เป็นประธานเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ ไม่ใช่กรรม หรือผู้ถูกกระทำ และผู้ถูกให้กระทำ (Hargreaves, 2003; วิจารย์ พานิช, 2554) ซึ่งผู้นำร่วมจะเกิดขึ้นได้ดีเมื่อมีบรรยากาศส่งเสริมให้ครูสามารถแสดงออกด้วยความเต็มใจ ซึ่งมีอิสระปราศจากอำนาจครอบงำที่ขาดความเคารพในวิชาชีพ แต่ถือปฏิบัติร่วมกันในชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ นั่นคือ อำนาจทางวิชาชีพ เป็นอำนาจเชิงคุณธรรมที่มีข้อปฏิบัติที่มาจากเกณฑ์และมาตรฐานที่เห็นพ้องตรงกัน หรือกำหนดร่วมกัน เพื่อยึดถือเป็นแนวทางร่วมกันของผู้ประกอบอาชีพครูทั้งหลายในชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ (Thompson, Gregg & Niska, 2004)

ดังนั้น ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา ครู และผู้บริหารมีความพยายามในการประสานความร่วมมือระหว่างกันเป็นการเติมเต็มภาวะผู้นำของทุกคนในชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ ซึ่งภาวะผู้นำในบริบทของชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพจะนำทั้งครูและผู้บริหารไปสู่การเรียนรู้ร่วมกัน การให้กำลังใจระหว่างกัน การประสานความร่วมมือ และการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องสำหรับโรงเรียนในการปฏิบัติงานร่วมกันเพื่อให้ได้มาซึ่งความสำเร็จของวิสัยทัศน์ที่มีร่วมกัน และผู้บริหารมีความสำคัญอย่างมากในการสร้างบรรยากาศ ให้เกิดความน่าเชื่อถือ/ไว้วางใจ (Trustworthy), ความน่าเคารพนับถือ (Respectful) และการทำงานร่วมกัน (Collaborative) ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของการสร้างสภาพแวดล้อมในการทำงานของการทำงานร่วมกัน เพื่อช่วยอำนวยความสะดวกในการทำงานของพนักงานและความสามารถในการมีส่วนร่วมโดยไม่ต้องมีการบังคับ (Olivier, F. D. & Hipp, R., 2006: 493) และผู้บริหารเป็นกลุ่มที่มีความสำคัญในการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์จากการใช้อำนาจสั่งการจากบนลงล่าง และกลายมาเป็นผู้สนับสนุนโดยการให้การสนับสนุนและให้กำลังใจในการทำงานของผู้เข้าร่วมการทำงานในชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ ด้วยการมีภาวะผู้นำที่เน้นการกระจายอำนาจ การตัดสินใจร่วมกัน และรับฟังความคิดเห็นต่าง ๆ ดังนั้น ชุมชนแห่งการเรียนรู้จึงถือได้ว่าเป็นการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่สามารถพัฒนาและเจริญเติบโตไปได้ และการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนให้เป็นชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ จะต้องเปลี่ยนจากการมีภาวะผู้นำตามธรรมชาติมีจำนวนน้อย เป็นการปลูกฝังภาวะผู้นำในทุกคน และทุกคนมีภาวะผู้นำร่วมกันในโรงเรียน

สรุปได้ว่า การเป็นผู้นำร่วม หมายถึง การแสดงออกของบุคคลเป็นการปฏิบัติส่วนบุคคล การประยุกต์ใช้ความรู้ ความสามารถ การคิดอย่างเป็นระบบ มีเกณฑ์มาตรฐานการเป็นผู้นำที่ดี การสนับสนุน และการแลกเปลี่ยนภาวะผู้นำ การให้อิสระแก่ครูในการพัฒนาความเป็นผู้นำของตนเองและวางแผน การประยุกต์การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กร การรวบรวมความคิดสร้างสรรค์ การสร้างความสัมพันธ์ ความมุ่งมั่นแห่งตน โดยการร่วมเป็นผู้นำ การมีทักษะการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงและการสื่อสารที่ดี รับการสื่อสารสองทาง การสนับสนุนและการเป็นผู้นำร่วมกัน การกระจายความเป็นผู้นำทางวิชาชีพ ความเป็นผู้นำที่สนับสนุนและแบ่งปัน ผู้นำทางนวัตกรรมและการวิจัย ความมุ่งมั่นเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่องโดยหลักการมีผู้นำที่ดี รูปแบบความคิดและมุมมองที่เปิดกว้าง มีภาวะผู้นำในตนเองที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในวิชาชีพและจิตวิญญาณความเป็นครู

2.2.4 การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน

ชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพในวิสัยทัศน์ร่วมเป็นการมองเห็นภาพเป้าหมาย ทิศทาง เส้นทาง และสิ่งที่จะเกิดขึ้นจริง เป็นเสมือนเข็มทิศในการขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพที่มีทิศทางร่วมกัน โดยมีวิสัยทัศน์เชิงอุดมการณ์ทางวิชาชีพร่วมกัน ได้พัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นภาพความสำเร็จที่มุ่งหวังในการนำทางร่วมกันที่ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ของนักเรียน (Hord, 1997; Sergiovanni, 1994) ซึ่งอาจเป็นการมองเริ่มจากผู้นำหรือกลุ่มผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ที่ท้าทายที่เหนี่ยวนำให้ผู้ร่วมงานเห็นวิสัยทัศน์นั้นร่วมกันหรือการมองเห็นจากแต่ละปัจเจกที่มีวิสัยทัศน์เห็นในสิ่งเดียวกัน เหนี่ยวนำซึ่งกันและกันเป็นวิสัยทัศน์ร่วม วิสัยทัศน์ร่วมมีลักษณะสำคัญ 4 ประการ (4 Shared) มีรายละเอียดดังนี้

2.2.4.1 การเห็นภาพและทิศทางร่วม (Shared Vision) จากภาพความเชื่อมโยงให้เห็นภาพความสำเร็จร่วมกันถึงทิศทางสำคัญของการทำงานแบบมองเห็นภาพเดียวกัน (Hord. 1997; Hargreaves. 2003)

2.2.4.2 เป้าหมายร่วม (Shared Goals) เป็นทั้งเป้าหมาย ปลายทาง ระหว่างทาง และเป้าหมายชีวิตของสมาชิกแต่ละคนที่สัมพันธ์กันกับเป้าหมายร่วมของชุมชนการเรียนรู้ฯ ซึ่งเป็นความเชื่อมโยงให้เห็นถึงทิศทางและเป้าหมายในการทำงานร่วมกันโดยเฉพาะเป้าหมายสำคัญคือพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน (Hargreaves, 2003; DuFour R., Eaker R. ,2005)

2.2.4.3 คุณค่าร่วม (Shared Values) เป็นการเห็นทั้งภาพเป้าหมาย และที่สำคัญเมื่อเห็นภาพความเชื่อมโยงแล้ว ซึ่งภาพดังกล่าวมีอิทธิพลกับการตระหนักถึงคุณค่าของตนเองและของงานจนเชื่อมโยงเป็นความหมายของงานที่เกิดจากการตระหนักของสมาชิกในชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ จนเกิดเป็นพันธะสัญญาร่วมกันร่วมกันหลอมรวมเป็นคุณค่าร่วมซึ่งเป็นชุมพลังสำคัญที่จะเกิดพลังในการไหลรวมกันทำงานในเชิงอุดมการณ์ทางวิชาชีพร่วมกัน (Hord, 1997; DuFour R., Eaker R., 2005; Hargreaves., 2003)

2.2.4.4 การกิจร่วม (Shared Values) เป็นพันธกิจแนวทางการปฏิบัติร่วมกันเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายร่วม รวมถึงการเรียนรู้ของครูในทุก ๆ การกิจ สิ่งสำคัญคือ การปฏิรูปการเรียนรู้ที่มุ่งการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นหัวใจสำคัญโดยการเริ่มจากการรับผิดชอบต่อในการพัฒนาวิชาชีพเพื่อศิษย์ร่วมกันของครู (Louis & Kruse, 1995; Hord, 1997; DuFour R., Eaker R., 2005)

สรุปได้ว่า การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน หมายถึง การมองเห็นภาพความสำเร็จร่วมกันโดยมีลักษณะร่วมสำคัญ เป็นการสร้างภาพความเชื่อมโยงและทิศทางร่วมไปสู่โรงเรียนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพตระหนักถึงคุณค่าของตนเองและมีภารกิจร่วมกันในการบริหารจัดการ มีวิสัยทัศน์เชิงอุดมการณ์ของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

2.2.5 การกำหนดโครงสร้างการบริหารชุมชน

โครงสร้างที่สนับสนุนการก่อเกิดและคงอยู่ของชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ มีลักษณะเป็นองค์การที่ยึดวัฒนธรรมแบบราชการหันมาใช้วัฒนธรรมแบบกัลยาณมิตรทางวิชาการแทน และยังเป็นวัฒนธรรมที่ส่งเสริมวิสัยทัศน์ การดำเนินการที่ต่อเนื่องและมุ่งมั่นความยั่งยืน จัดปัจจัยเงื่อนไขสนับสนุนตามบริบทชุมชนมีโครงสร้างองค์การแบบไม่รวมศูนย์ หรือมีโครงสร้างการปกครองตนเองของชุมชน เพื่อลดความขัดแย้งระหว่างครูผู้ปฏิบัติงานสอนกับฝ่ายบริหารให้น้อยลง มีการบริหารจัดการ และการปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่เน้นรูปแบบทีมงานเป็นหลักการจัดสรรปัจจัยสนับสนุนให้อื้อต่อการดำเนินการของชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ เช่น เวลา วาระ สถานที่ ขนาดของชั้นเรียน ขวัญกำลังใจ ข้อมูลสารสนเทศ และอื่น ๆ ตามที่มีความจำเป็นและบริบทของแต่ละชุมชน โดยเฉพาะการเอาใจใส่สิ่งแวดล้อมให้เกิดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มีรูปแบบการสื่อสารด้วยใจ เปิดกว้างให้พื้นที่อิสระในการสร้างสรรค์ของชุมชน เน้นความคล่องตัวในการดำเนินการจัดการเงื่อนไขความแตกแยก และมีระบบสารสนเทศของชุมชนเพื่อการพัฒนาวิชาชีพในสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะส่งผลผลการปฏิบัติงานร่วมกันมีประสิทธิภาพ (Boyd, 1992; Sergiovanni, 1994; Hord, 1997; สุรพล ธรรมรัตน์ และคณะ, 2553)

สรุปได้ว่า การกำหนดโครงสร้างการบริหารชุมชน หมายถึง การกำหนดเงื่อนไขที่ช่วยผดุงความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ โครงสร้างการบริหารชุมชนช่วยสนับสนุนชุมชน ให้เข้าใจกัน เข้าใจบทบาทของสมาชิกชุมชน การจัดสภาพที่เอื้ออำนวย สิ่งแวดล้อมเชิงบวก และการสนับสนุนปัจจัยแวดล้อมที่สอดคล้องตามบริบทของชุมชนเป็นการสื่อสารด้วยใจ เปิดกว้างมีพื้นที่อิสระ คล่องตัวในการดำเนินการ

2.2.6 การเป็นชุมชนกัลยาณมิตร

ชุมชนกัลยาณมิตรเป็นกลุ่มคนที่อยู่ร่วมกันโดยมีวิถีและวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันในชุมชนที่มีคุณลักษณะคือ มุ่งเน้นความเป็นชุมชนแห่งความสุข ทั้งในด้านการงานและการอยู่ร่วมกันที่มีลักษณะวัฒนธรรมแบบ “วัฒนธรรมแบบเปิดเผย” ที่ทุกคนมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของตน เป็นวิถีแห่งอิสรภาพ และเป็นพื้นที่ให้ความรู้สึกปลอดภัยหรือปลอดภัยใช้อำนาจกดดันบนพื้นฐานความไว้วางใจเคารพซึ่งกันและกัน มีจริยธรรมแห่งความเอื้ออาทรเป็นพลังเชิงคุณธรรม คุณงามความดีที่สมาชิกร่วมกันทำงานแบบอุทิศตนเพื่อวิชาชีพ โดยมีเจตคติเชิงบวกต่อการศึกษาและผู้เรียนสอดคล้องกับ เซอร์จิโอวานนิ (Sergiovanni, 1994) ที่ว่าชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพเป็นกลุ่มที่มีวิสัยทัศน์ร่วมกัน เป็นกลุ่มที่เหนียวแน่นจากภายใน ได้ใช้ความเป็นกัลยาณมิตรเชิงวิชาการต่อกัน ทำให้ลดความโดดเดี่ยวระหว่างปฏิบัติงานสอนของครู เชื่อมโยงปฏิสัมพันธ์กันทั้งในเชิงวิชาชีพและชีวิต มีความศรัทธาร่วม อยู่ร่วมกันแบบ “สังฆะ” ถือศีล หรือหลักปฏิบัติร่วมกันโดยยึดหลักพรหมวิหาร 4 เมตตา กรุณา มุชิตา และอุเบกขา เป็นชุมชนที่ยึดหลักวินัยเชิงบวก เชื่อมโยงการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพไปกับวิถีชีวิตตนเองและวิถีชีวิตชุมชนอันเป็นพื้นฐานสำคัญของสังคมฐานการพึ่งพาตนเอง (สุรพล ธรรมรัตน์ และคณะ, 2553) มีบรรยากาศของ “วัฒนธรรมแบบเปิดเผย” ซึ่งทุกคนมีเสรีภาพที่จะแสดงความคิดเห็นของตนเอง เป็นวิถีแห่งอิสรภาพ ยึดความสามารถและสร้างพื้นที่ปลอดภัยใช้อำนาจกดดัน สามารถขยายกรอบให้กว้างขวางออกไปจนถึงเครือข่ายที่สัมพันธ์กับชุมชนต่อไป (Boyd, 1992)

สรุปได้ว่า การเป็นชุมชนกัลยาณมิตร หมายถึง การประสานเชื่อมโยง ทั้งความรู้ ประสบการณ์ ของคณะผู้บริหาร ครู และบุคลากร ที่จะคอยช่วยเหลือซึ่งกันและกันอย่างจริงจังโดยไม่หวังสิ่งใดตอบแทนความเป็นชุมชนกัลยาณมิตร ต้องปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กร หลักการมีกระบวนการชุมชนที่มีจริยธรรมและมีการบริหารจัดการชุมชนที่ดี การมีวัฒนธรรมร่วมมือกันที่เน้นไปที่การเรียนรู้ และวัฒนธรรมความร่วมมือเพื่อเป้าหมายทางการเรียนรู้ที่มีความสุขและสำเร็จด้วยศีลสมาธิ ปัญญา

2.2.7 การติดตามผลความสำเร็จ

โรงเรียนสตรีวัดมหาพฤฒาราม ในพระบรมราชินูปถัมภ์ มีภาระหน้าที่รับผิดชอบต่อนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานต่างที่เกี่ยวข้อง ในการที่จะรายงานผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามแผนกลยุทธ์ของโรงเรียนกำหนดให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนต่อไป การกำกับ ติดตาม ประเมินผล และรายงาน ที่โรงเรียนต้องรับผิดชอบและดำเนินการมีดังนี้

2.2.7.1 การกำกับติดตาม (Monitoring)

1) โรงเรียนจัดระบบกำกับ ติดตามผลการปฏิบัติงานตามจุดเน้น และยุทธศาสตร์ในเรื่อง ขั้นตอน วิธีการ บุคลากร ระยะเวลาดำเนินการ และงบประมาณ

2) โรงเรียนจัดให้ผู้รับผิดชอบงานแต่ละงาน รายงานผลการปฏิบัติงานทั้งก่อนดำเนินการ ระหว่างดำเนินการ และสิ้นสุดการดำเนินการ เพื่อให้ทราบความก้าวหน้า อุปสรรค ปัญหา และความสำเร็จของงาน

3) ให้ผู้รับผิดชอบงาน/โครงการตามแผนปฏิบัติการประจำปีแต่ละปีการศึกษา รายงานและประเมินผลการดำเนินงานทุกภาคเรียนและเมื่อสิ้นปีการศึกษา เพื่อให้รับทราบความก้าวหน้า ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการแก้ไข และผลสำเร็จของงานตามจุดมุ่งหมาย

2.2.7.2 การประเมินผล (Auditing)

1) การประเมินภายใน (Internal Auditing) โรงเรียนจะประเมินตนเองเป็นการภายในเพื่อตรวจสอบการปฏิบัติงานทุกขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์กร การจัดสรรบุคคล การนำไปปฏิบัติ การควบคุม การจัดสรรงบประมาณ การติดตามประเมินผล ทั้งนี้เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพ

2) การประเมินจากภายนอก (External Auditing) โรงเรียนดำเนินการกำหนดให้คณะกรรมการแผนงานโรงเรียน คณะกรรมการประเมินมาตรฐานโรงเรียน ฝ่ายบริหาร ที่รับผิดชอบงาน/โครงการ/กิจกรรม รวบรวมข้อมูล หลักฐาน และประเมินผลการปฏิบัติงานไว้เพื่อรับการประเมินการตรวจสอบจากส่วนราชการ กระทรวงศึกษาธิการ องค์การอิสระ สมศ. คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน เพื่อให้ได้รับการรับรองคุณภาพมาตรฐานการจัดการศึกษาตามที่โรงเรียนกำหนดไว้

2.2.7.3 การรายงาน (Reporting)

1) ให้ผู้รับผิดชอบการปฏิบัติงานตามงาน โครงการที่กำหนดไว้ในแผนกลยุทธ์ของโรงเรียนจัดทำรายงาน สรุปผลการดำเนินงานตามแบบรายงานประเมินตนเอง ทุกสิ้นภาคเรียน ปีงบประมาณละ 2 ครั้ง

2) โรงเรียนจัดทำรายงานประจำปี 2559-2561 เพื่อรายงานการประเมินตนเอง และภาพรวมผลการดำเนินงานตามแผนกลยุทธ์โรงเรียนทั้งผลสำเร็จ อุปสรรคปัญหาด้านปัจจัยและกระบวนการ และสิ่งที่โรงเรียนจะดำเนินการในต่อไป

3) โรงเรียนจัดทำสรุปรายงานผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามแผนกลยุทธ์ของโรงเรียน ฉบับที่ 1 คือระหว่างปีการศึกษา 2559-2561 (SAR) เป็นรายงานประจำปีทุกปี เสนอต่อผู้เกี่ยวข้อง (หน่วยงานต้นสังกัด และสาธารณชน)

การติดตามประเมินผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามแผนกลยุทธ์ของโรงเรียน สอดคล้องกับมาตรฐานการควบคุมภายในเรื่องที่ห้า ซึ่งเป็นมาตรฐานสุดท้ายของการควบคุมภายในเป็นเรื่องเกี่ยวกับการติดตามประเมินผล ซึ่งระบุว่าในการดำเนินการเกี่ยวกับการติดตามประเมินผล ฝ่ายบริหารต้องจัดให้มีการติดตามประเมินผลโดยการติดตามผลในระหว่างการปฏิบัติงาน และการประเมินผลเป็นรายครั้งอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าระบบการควบคุมภายในที่วางไว้เพียงพอ

เหมาะสม มีประสิทธิภาพและมีการปฏิบัติจริง การควบคุมภายในดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ข้อตรวจพบจากการตรวจสอบและการสอบทานอื่น ๆ ได้รับการปรับปรุงแก้ไขอย่างเหมาะสมและทันเวลา การควบคุมภายในได้รับการปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

มาตรฐานข้อนี้มีวัตถุประสงค์ให้ผู้ประเมินพิจารณาความเหมาะสมของระบบการติดตามประเมินผลการควบคุมภายในของหน่วยงาน อันจะช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการควบคุมภายใน ในการติดตามประเมินผลการควบคุมภายในควรเป็นการประเมินคุณภาพของผลการดำเนินงานในรอบระยะเวลาที่กำหนด เพื่อให้ความมั่นใจว่าข้อตรวจพบจากการตรวจสอบและการสอบทานอื่นได้รับการปรับปรุงแก้ไขอย่างทันเวลา การติดตามประเมินผลการควบคุมภายใน ประกอบด้วย 1) การติดตามผลในระหว่างปฏิบัติงาน (Ongoing Monitoring Activities) และ 2) การประเมินระบบการควบคุมภายในเป็นรายครั้ง (Separated Evaluations of Internal System) การติดตามผลระหว่างปฏิบัติงานเกิดขึ้นในระหว่างการปฏิบัติงานตามปกติ ซึ่งรวมถึงกิจกรรมการบริหารงาน การควบคุมดูแลการปฏิบัติงาน การเปรียบเทียบ การสอบย้อน และกิจกรรมอื่น ๆ

ซึ่งเป็นการปฏิบัติงานตามหน้าที่ประจำของพนักงาน และยังรวมถึงการทำให้แน่ใจว่าผู้บริหารและหัวหน้างานเข้าใจความรับผิดชอบของตนต่อการควบคุมภายในและเข้าใจความจำเป็นที่ต้องมีการควบคุมภายในและการติดตามประเมินผลการควบคุมภายในเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินงานตามปกติ การประเมินเป็นรายครั้ง เป็นการประเมินประสิทธิผลของการควบคุมภายในของหน่วยงาน ณ เวลาใดเวลาหนึ่งที่กำหนด การประเมินอาจเป็นในรูปแบบการประเมินการควบคุมภายในด้วยตนเอง (Self – Assessments) นอกจากนี้การติดตามประเมินผลยังรวมถึงนโยบายและวิธีปฏิบัติเพื่อความมั่นใจว่าข้อตรวจพบและข้อเสนอแนะจากการตรวจสอบและการสอบทานได้รับความสนใจจากฝ่ายบริหารและมีการปรับปรุงแก้ไขทันที

สรุปได้ว่า การติดตามผลความสำเร็จ หมายถึง การกำกับ การติดตามผลจากการลงมือทำ และเรียนรู้จากการปฏิบัติ ติดตามผลจากการรวบรวมการค้นพบ การปฏิบัติที่ดีที่สุด และสภาพปัจจุบัน หลักการสร้างเครือข่ายและการติดตามผล ซึ่งเป็นภารกิจที่สอดคล้องกับการรายงานตามมาตรฐานการควบคุมภายใน

2.2.8 การรายงานผลลัพธ์การบริหารชุมชน

โรงเรียนสตรีวัดมหาพฤฒาราม ในพระบรมราชินูปถัมภ์ มีแนวทางการดำเนินการด้านผลลัพธ์การบริหารของโรงเรียน ซึ่งมีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

2.2.8.1 หมวดผลลัพธ์การดำเนินการ นอกจากจะเป็นการตรวจประเมินผลการดำเนินการและแนวโน้มของส่วนราชการในมิติด้านประสิทธิผล มิติด้านคุณภาพการให้บริการ มิติด้านประสิทธิภาพของการปฏิบัติราชการ และมิติด้านการพัฒนาองค์กรแล้ว ยังเป็นการตรวจประเมินผลการดำเนินการของส่วนราชการ โดยเปรียบเทียบกับส่วนราชการหรือองค์กรอื่นที่มีภารกิจคล้ายคลึงกันด้วย

ดังนั้น ในการประเมินหมวดผลลัพธ์การดำเนินการ (หมวด 7) ให้ส่วนราชการใช้ข้อมูลสารสนเทศ “ในขณะที่เกิดขึ้นจริง” (ตัวชี้วัดความก้าวหน้า) เพื่อประเมิน และปรับปรุงกระบวนการ ผลผลิตและบริการ โดยต้องมีความสอดคล้องไปในแนวทางเดียวกันกับยุทธศาสตร์ของส่วนราชการโดยรวม รวมทั้งต้องมีการวิเคราะห์ข้อมูลและสารสนเทศของผลลัพธ์การดำเนินการ เพื่อให้ทราบผลการดำเนินการของส่วนราชการโดยรวมและใช้ในการจัดลำดับความสำคัญในการปรับปรุงผลการดำเนินการ

2.2.8.2 การแสดงผลการดำเนินงานในหมวดผลลัพธ์การดำเนินการ ให้แสดงผลในรูปแบบที่เข้าใจง่าย เห็นภาพชัดเจน เช่น รูปแบบกราฟ หรือตาราง โดยการนำเสนอข้อมูล ให้ส่วนราชการพิจารณาเลือกตัวชี้วัดที่สำคัญ ๆ ที่สามารถสะท้อนผลการดำเนินงานของส่วนราชการมาแสดงผล รวมทั้งอาจนำข้อมูลจากคำรับรองการปฏิบัติราชการมาประกอบด้วยก็ได้ ซึ่งตัวชี้วัดที่คัดเลือกมานั้น ควรเป็นตัวชี้วัดที่แสดงถึงผลลัพธ์เชิงปริมาณ ทั้งนี้การจะนำไปสู่องค์กรที่เป็นเลิศนั้น ส่วนราชการควรกำหนดตัวชี้วัดที่นอกเหนือจากตัวชี้วัดที่กำหนดในคำรับรองการปฏิบัติราชการมาแสดงผลเพิ่มเติมด้วย

2.2.8.3 การรายงานผลลัพธ์ที่มีประสิทธิผล เป็นการประเมินผลผลิต และผลลัพธ์ ของส่วนราชการที่ได้จากการดำเนินการตามข้อกำหนดของเกณฑ์ โดยส่วนราชการจะต้องรายงานผลการดำเนินการในปัจจุบัน รวมถึงแนวโน้มการปรับปรุงการดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ ทั้งนี้ การรายงานผลลัพธ์ที่ดีควรรายงานให้ครอบคลุมข้อกำหนดที่สำคัญที่สุดต่อความสำเร็จของส่วนราชการ กล่าวคือเป็นการรายงานมุ่งเน้นผลลัพธ์ที่วิกฤตที่สุด

2.2.8.4 การรายงานผลลัพธ์ ส่วนราชการควรพิจารณาจากผลการดำเนินการในปัจจุบัน ผลการดำเนินการของส่วนราชการเมื่อเปรียบเทียบกับตัวเปรียบเทียบที่เหมาะสม รวมทั้งควรพิจารณาอัตราความครอบคลุม และความสำคัญของการปรับปรุงผลการดำเนินการ รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวชี้วัดผลลัพธ์ กับข้อกำหนดด้านผลการดำเนินการที่สำคัญของส่วนราชการ ทั้งนี้ เพื่อให้การรายงานผลลัพธ์การดำเนินการของส่วนราชการมีประสิทธิผล ส่วนราชการจะต้องให้ความสำคัญกับข้อกำหนดที่สำคัญ 4 ประการ ดังนี้

1) รายงานผลการดำเนินการ เป็นการแสดงข้อมูลในปัจจุบันโดยเปรียบเทียบกับเป้าหมายเกี่ยวกับผลผลิต (Output) และผลลัพธ์ (Outcome) ที่ได้จากกระบวนการ ผลผลิตและบริการ ซึ่งทำให้สามารถประเมินและเปรียบเทียบกับเป้าประสงค์ มาตรฐาน ผลลัพธ์ที่ผ่านมา และผลการดำเนินงานขององค์กรอื่น ๆ ซึ่งผลการดำเนินการอาจแสดงในรูปแบบการเงินและไม่ใช้การเงิน และควรมีการรายงานในมาตรวัดที่ชัดเจน

2) แนวโน้มผลการดำเนินการ เป็นการแสดงข้อมูลสารสนเทศที่เป็นตัวเลขเพื่อแสดงให้เห็นทิศทางของผลลัพธ์ และอัตราการเปลี่ยนแปลงผลลัพธ์ของส่วนราชการ แนวโน้มแสดงผลการดำเนินการของส่วนราชการตามลำดับช่วงเวลาที่ย้อนไป โดยทั่วไปข้อมูลเกี่ยวกับแนวโน้มต่าง ๆ ไม่มีการกำหนดเวลาของข้อมูล เนื่องจากช่วงเวลาระหว่างข้อมูลควรมีความเหมาะสมสำหรับตัวชี้วัดแต่ละตัว

สำหรับผลลัพธ์การบริหารที่สำคัญควรแสดงข้อมูลใหม่ด้วย แม้ว่าจะยังไม่เห็นแนวโน้มหรือผลเปรียบเทียบที่ชัดเจนก็ตาม

3) ผลการดำเนินการเปรียบเทียบเพื่อแสดงผลลัพธ์เมื่อเปรียบเทียบกับส่วนราชการหรือองค์กรอื่นที่มีภารกิจคล้ายคลึง และหรือระดับเทียบเคียงที่เหมาะสมกัน

4) ความครอบคลุมและความสำคัญของผลลัพธ์เพื่อแสดงว่ามีการรายงานผลลัพธ์ที่สำคัญทั้งหมด และแยกตามกลุ่มที่จำแนกไว้ เช่น ตามความสำคัญของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย บุคลากร กระบวนการ และกลุ่มการให้บริการ เป็นต้น

5) เพื่อให้การแสดงผลลัพธ์ สำหรับรายงานผลการดำเนินการตามผลลัพธ์การบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนราชการอาจจัดให้มีห้องปฏิบัติการ (Operation Room) เพื่อใช้ในการติดตามและประเมินผลการดำเนินการตามกระบวนการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐตามหมวด 1-6 ได้ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น Management Cockpit, War Room เป็นต้น

สรุปได้ว่า การรายงานผลลัพธ์การบริหารชุมชน หมายถึง การจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การสะท้อนผลการปฏิบัติงาน การเน้นที่ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ของผู้เรียน การประชุมหาทางออกเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน การปฏิบัติที่มุ่งผลลัพธ์เพื่อการเรียนรู้ของนักเรียนและครู การกำหนดกระบวนการดำเนินการอย่างเป็นระบบ การสนับสนุนการเรียนรู้ของกลุ่ม และบุคคลอย่างเท่าเทียมกัน การมุ่งการเรียนรู้ การปฏิบัติงานแบบมุ่งผลลัพธ์ การกำหนดความผูกพันต่อเนื่องที่มุ่งการตรวจสอบผลลัพธ์ และการจัดการความรู้

การยกระดับคุณภาพผู้เรียนโดยใช้แนวทางการปฏิบัติชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนสตรีวัดมหาพฤฒาราม ในพระบรมราชินูปถัมภ์

จากการใช้รูปแบบและแนวทางการปฏิบัติชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนสตรีวัดมหาพฤฒาราม ในพระบรมราชินูปถัมภ์ ทำให้แต่ละชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเกิดแนวคิดและแนวทางที่หลากหลายนำมาสร้างนวัตกรรม ที่สืบเนื่องจากปัญหาที่แท้จริงของผู้เรียนมาตั้งเป็นประเด็นในการสร้างนวัตกรรมเพื่อใช้แก้ปัญหา และยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาของตนเอง และยกระดับผลสัมฤทธิ์ให้สูงขึ้นได้

นวัตกรรมที่ได้เช่น การสร้างบันทึกช่วยจำของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยชุมชนแห่งการเรียนรู้ภาษาไทย นวัตกรรมจัดการเรียนการสอนด้วยโครงงานของชุมชนแห่งการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สมารถกับการเรียนโดยชุมชนแห่งการเรียนรู้แนะแนวฯ

การยกระดับคุณภาพผู้เรียนโดยใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนสตรีวัดมหาพฤฒาราม ในพระบรมราชินูปถัมภ์ โดยการให้ชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารขับเคลื่อนโรงเรียนนั้นเป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพและส่งผลดีต่อการพัฒนาคุณภาพ

การศึกษา เป็นการยกระดับการศึกษาทั้งระบบ และพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนให้ทัดเทียมกับสากล เสริมสร้างทักษะการเรียนรู้แห่งอนาคต อีกทั้งเป็นการปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เห็น ความสำคัญของการออกแบบ การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลผู้เรียนให้ตรงตามความ ต้องการของตัวผู้เรียนเองและต่อสังคม ทั้งนี้ การยกระดับมาตรฐานคุณภาพการศึกษาให้ได้ผลดี เช่นนั้นกระทำได้ยากหากขาดความร่วมมือร่วมใจกันระหว่างผู้บริหารครูและบุคลากรทุกคนใน โรงเรียนหรือโรงเรียนใดโรงเรียนหนึ่งกระทำโดยลำพังโดยปราศจากการให้ความร่วมมือกันระหว่าง โรงเรียนหรือบริหารจัดการกันเป็นกลุ่มการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ (PLC) จึงควรได้รับการ ส่งเสริมให้มีขึ้นโดยอาศัยความร่วมมือภายในกลุ่มโรงเรียนระดับพื้นที่ให้เกิดเป็นความร่วมมือกันเพื่อ การให้บริการทางการศึกษาแก่ผู้เรียนตอบสนองความต้องการทางการศึกษาแก่ประชาชนในพื้นที่

3. แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ

3.1 ความหมายของรูปแบบ

นักวิชาการได้ให้ความหมายของรูปแบบ พอสรุปได้ดังนี้

ราชบัณฑิตสถาน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546, น. 965) ให้ความหมายไว้ว่า รูปแบบ หมายถึง รูปที่กำหนดขึ้นเป็นหลักหรือเป็นแนว ซึ่งเป็นที่ยอมรับแสดงว่าเป็นสิ่งนั้น ๆ เช่น รูปแบบบ้าน เป็นต้น

ทิตินา แคมมณี (2550: 220) ซึ่งกล่าวไว้ว่า รูปแบบ (Model) เป็นรูปธรรมของ ความคิดที่เป็นนามธรรม ซึ่งบุคคลแสดงออกมาในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เช่น เป็นคำอธิบาย เป็นแผนผัง ไดอะแกรม หรือแผนภาพ เพื่อช่วยให้ตนเองและบุคคลอื่นสามารถเข้าใจได้ชัดเจนขึ้นรูปแบบจึงเป็นเครื่องมือทางความคิดที่บุคคลใช้ในการสืบเสาะหาคำตอบ ความรู้ ความเข้าใจในปรากฏการณ์ทั้งหลาย

บุญชม ศรีสะอาด (Online) ได้กล่าวว่ารูปแบบ หมายถึง โครงสร้างแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ หรือตัวแปรต่าง ๆ สามารถใช้รูปแบบอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ หรือตัวแปรต่าง ๆ ที่มีในปรากฏการณ์ธรรมชาติ หรือในระบบต่าง ๆ อธิบายลำดับขั้นตอนขององค์ประกอบ หรือกิจกรรมในระบบ

รัตน์ บัวสนธิ์ (2552: 124) ได้ให้ความหมายของรูปแบบจำแนกออกเป็น 3 ความหมายดังนี้

1) แผนภาพหรือภาพร่างของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ยังไม่สมบูรณ์เหมือนของจริง รูปแบบในความหมายนี้มักจะเรียกทับศัพท์ในภาษาไทยว่า "โมเดล" ได้แก่ โมเดลบ้าน โมเดลรถยนต์ โมเดลเสื้อ เป็นต้น

2) แบบแผนความสัมพันธ์ของตัวแปร หรือสมการทางคณิตศาสตร์ที่รู้จักกันในชื่อที่เรียกว่า "Mathematical Model"

3) แผนภาพที่แสดงถึงองค์ประกอบการทำงานของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง รูปแบบในความหมายนี้ บางทีเรียกกันว่า ภาพย่อส่วนของทฤษฎีหรือแนวคิดในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เช่น รูปแบบการสอน รูปแบบการบริหาร รูปแบบการประเมิน

คัมภีร์ สุดแท้ (2553) กล่าวว่า รูปแบบ หมายถึง สิ่งที่สร้างหรือพัฒนาขึ้น แสดงให้เห็นถึง องค์ประกอบสำคัญ ๆ ของเรื่องให้เข้าใจง่ายขึ้น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานต่อไป

ปัญญา ทองนิล (2553) ได้กล่าวว่า รูปแบบ หมายถึง โครงสร้างที่เกิดจากทฤษฎี ประสบการณ์ การคาดการณ์ นำเสนอในรูปแบบของข้อความหรือแผนผัง

ณัฐศักดิ์ จันทผล (2553: 125) รูปแบบหมายถึง โครงสร้างโปรแกรมแบบจำลองหรือตัว แบบที่จำลองสภาพความเป็นจริงที่สร้างขึ้นจากการลดทอนเวลาและเทศะพิจารณาว่ามีสิ่งใดบ้างที่ จะต้องนำมาศึกษาเพื่อใช้ทดแทนแนวคิดหรือปรากฏการณ์ใดปรากฏการณ์หนึ่ง โดยอธิบาย ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ของรูปแบบนั้น ๆ

มาลี สืบกระแสน (2552: 108-109) กล่าวว่ารูปแบบมีสองลักษณะ คือ รูปแบบจำลองของสิ่งที่เป็น รูปธรรม เช่น ระบบการปฏิบัติงาน และรูปแบบที่เป็นแบบจำลองของสิ่งที่เป็นนามธรรม เช่น เครื่อง คอมพิวเตอร์ เป็นต้น รูปแบบอาจแสดงความสัมพันธ์ด้วยเส้นโยงแสดงในรูปแผนภาพหรือเขียนในสมการ คณิตศาสตร์ หรือสมการพหุคูณ หรือเขียนเป็นข้อความ จำนวนหรือภาพ หรือแผนภูมิ หรือรูปสามมิติ

กูด (Good, 1973, p. 370) กล่าวว่า ความหมายของรูปแบบอย่างของสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อเป็น แนวทางในการสร้าง หรือทำซ้ำเป็นตัวอย่างเพื่อการเลียนแบบ เป็นแผนภูมิหรือรูปสามมิติ ซึ่งเป็น ตัวแทนของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือหลักการหรือแนวคิด เป็นชุดของปัจจัยหรือตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ซึ่ง กันและกัน ซึ่งรวมกันเป็นตัวย่อยและเป็นสัญลักษณ์ทางระบบสังคม ตามความหมายดังกล่าวอาจ กล่าวได้ว่า รูปแบบ คือ แบบจำลองของสิ่งที่เป็น

พลอเจอร์และพอล (Procter and Paul, 1978: 174) ให้ความหมายของรูปแบบไว้ใน Longman Dictionary of Contemporary English โดยสรุปแล้วจะมี 3 ลักษณะใหญ่คือ Model ที่หมายถึงสิ่งซึ่งเป็น แบบย่อส่วนของจริง ความหมายนี้ตรงกับภาษาไทยว่าแบบจำลอง เช่น แบบจำลองของเรือดำน้ำ เป็นต้น Model ที่หมายถึง สิ่งของหรือคนที้นำมาใช้เป็นแบบอย่างในการดำเนินการบางอย่าง เช่น ครูแบบอย่าง นักเดินแบบ หรือแม่แบบในวงการวาดภาพศิลป์ เป็นต้น Model ที่หมายถึง แบบหรือรุ่นของผลิตภัณฑ์ ต่าง ๆ เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ รุ่น 864X เป็นต้น

โทสและคาร์รอล (Tosi and Carroll, 1982: 74) กล่าวไว้ว่า รูปแบบเป็นนามธรรมของจริงหรือ ภาพจำลองของสภาพการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งอาจจะมีตั้งแต่รูปแบบอย่างง่าย ๆ ไปจนถึงรูปแบบที่มีความสลับซับซ้อนมากๆ และมีทั้งรูปแบบทั้งกายภาพ (Physical model) ที่เป็นแบบจำลองของวัตถุ เช่น แบบจำลองหอสมุดแห่งชาติ แบบจำลองเครื่องบินขับไล่ เอฟ 16 เป็นต้น และรูปแบบเชิงลักษณะ

(Qualitative Model) ที่ใช้อธิบายปรากฏการณ์ด้วยภาษาหรือสัญลักษณ์ เช่น รูปแบบเชิงระบบและตามสถานการณ์ (A System/Contingency Model)

บาร์โดและฮาร์ตแมน (Bardo and Hartman, 1982: 245) ได้กล่าวถึงรูปแบบในทางสังคมศาสตร์ไว้ว่า "เป็นชุดของข้อความเชิงนามธรรมเกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่เราสนใจ เพื่อใช้ในการนิยามคุณลักษณะและ/หรือ บรรยายคุณสมบัติในนั้น" Bardo และ Hartman อธิบายต่อไปว่า รูปแบบเป็นอะไรบางอย่างที่เราพัฒนาขึ้นมา เพื่อบรรยายคุณลักษณะที่สำคัญๆ ของปรากฏการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ รูปแบบจึงมิใช่การบรรยายหรืออธิบายปรากฏการณ์อย่างละเอียดทุกแง่มุม เพราะการทำเช่นนั้นทำให้รูปแบบมีความซับซ้อนและยุ่งยากเกินไปในการที่จะทำความเข้าใจ ซึ่งจะทำให้คุณค่าของรูปแบบนั้นด้อยลงไป ส่วนการจัดระบบรูปแบบหนึ่ง ๆ จะต้องมีรายละเอียดอย่างน้อยเพียงใดจึงจะเหมาะสม และรูปแบบนั้นๆ ควรมียุทธศาสตร์ประกอบอะไรบ้าง ไม่ได้มีข้อกำหนดเป็นการตายตัว ทั้งนี้ก็แล้วแต่ปรากฏการณ์แต่ละอย่าง และวัตถุประสงค์ของผู้สร้างรูปแบบที่ต้องการจะอธิบายปรากฏการณ์นั้นๆ อย่างไร

ไรย์ (Raj, 1996: 45) ได้ให้ความหมายของคำว่ารูปแบบ (Model) ในหนังสือ Encyclopedia of Psychology and Education ไว้ 2 ความหมาย ดังนี้ 1) รูปแบบ คือ รูปร่างของความจริงของปรากฏการณ์ ซึ่งแสดงด้วยข้อความ จำนวน หรือภาพ โดยการลดทอนเวลา ทำให้ความเข้าใจความจริงของปรากฏการณ์ได้ดียิ่งขึ้น 2) รูปแบบ คือ ตัวแทนของการใช้แนวความคิดของโปรแกรมที่กำหนดเฉพาะ โดยสรุปแล้ว รูปแบบ หมายถึง แบบจำลองอย่างง่ายหรือย่อส่วน (Simplified Form) ของปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่ผู้เสนอรูปแบบดังกล่าวได้ศึกษาและพัฒนาขึ้นมาเพื่อแสดงหรืออธิบายปรากฏการณ์ให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น หรือในบางกรณีอาจจะใช้ประโยชน์ในการทำนายปรากฏการณ์ที่จะเกิดขึ้น ตลอดจนอาจใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไป

สรุปได้ว่า รูปแบบ หมายถึง แบบจำลองของปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่ได้พัฒนาขึ้นเพื่ออธิบายปรากฏการณ์นั้น ๆ ให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น รูปแบบการบริหารสถานศึกษา หรือกรอบแนวคิดทางด้านหลักการ วิธีการดำเนินงาน และเกณฑ์ต่าง ๆ ที่สามารถยึดถือเป็นแนวทางในการดำเนินงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ได้ โดยอาศัยรูปแบบเป็นตัวเชื่อมโยงได้

3.2 ลักษณะของรูปแบบ

Keeves (1988, p. 560) กล่าวว่า รูปแบบที่ใช้ประโยชน์ได้ควรจะมีข้อกำหนด (requirement) 4 ประการ คือ

1. รูปแบบ ควรประกอบด้วยความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้าง (structural relationship) มากกว่าความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกันแบบรวม ๆ (associative relationship)
2. รูปแบบ ควรใช้เป็นแนวทางการพยากรณ์ผลที่จะเกิดขึ้น สามารถถูกตรวจสอบได้โดยการสังเกต ซึ่งเป็นไปได้ที่จะทดสอบรูปแบบพื้นฐานของข้อมูลเชิงประจักษ์ได้

3. รูปแบบ ควรจะต้องระบุหรือชี้ให้เห็นถึงกลไกเชิงเหตุผลของเรื่องที่ศึกษา ดังนั้นนอกจากรูปแบบจะเป็นเครื่องมือในการพยากรณ์ได้ ควรใช้อธิบายปรากฏการณ์ได้ด้วย

4. รูปแบบ ควรเป็นเครื่องมือในการสร้างมโนทัศน์ใหม่ และสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรในลักษณะใหม่ ซึ่งเป็นการขยายในเรื่องที่กำลังศึกษา

สรุปได้ว่า คุณลักษณะของรูปแบบ เป็นการสร้างมโนทัศน์ใหม่ ชี้ให้เห็นกลไกเชิงเหตุผล และใช้ในการอธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ได้ด้วย

3.3 องค์ประกอบของรูปแบบ

มีผู้ให้แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบ ดังนี้

Brown and Moberg (1980: 16-17) ได้สังเคราะห์รูปแบบขึ้นมาจากแนวคิดเชิงระบบ (System Approach) กับหลักการบริหารตามสถานการณ์ (Contingency Approach) กล่าวว่า องค์ประกอบของรูปแบบประกอบด้วย 1) สภาพแวดล้อม (Environment) 2) เทคโนโลยี (Technology) 3) โครงสร้าง (Structure) 4) กระบวนการจัดการ (Management Process) และ 5) การตัดสินใจสั่งการ (Decision Making)

สมบุรณ์ ศิริสรธีรวิทย์ (2547: 354-355) ได้พัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของคณบดี ผลการศึกษาพบว่ารูปแบบมีองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) คุณลักษณะภาวะผู้นำของคณบดีที่ต้องพัฒนา 2) หลักการและแนวคิดกำกับรูปแบบและวัตถุประสงค์ทั่วไปของรูปแบบ 3) กระบวนการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของคณบดี ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนเนื้อหาการพัฒนาวิธีการ และกิจกรรมการพัฒनावัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมและผลที่ต้องการและ 4) แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ เงื่อนไขความสำเร็จ และตัวบ่งชี้ความสำเร็จของรูปแบบ

ชนกนารถ ชื่นเชย (2550: 179-180) ได้พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาต่อเนื่องในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พบว่า รูปแบบมีองค์ประกอบ องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ปรัชญาและหลักการของการศึกษาต่อเนื่อง 2) กลุ่มเป้าหมายของการจัดการศึกษาต่อเนื่อง 3) จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาต่อเนื่อง 4) โครงสร้างระบบบริหารของการศึกษาต่อเนื่อง 5) หลักสูตรการเรียนการสอนของการศึกษาต่อเนื่อง 6) วิธีการจัดการศึกษาต่อเนื่อง 7) สื่อการศึกษาและแหล่งเรียนรู้ของการศึกษาต่อเนื่อง 8) การติดตามและประเมินผลของการศึกษาต่อเนื่อง และ 9) การเทียบระดับและเทียบโอนผลการเรียน

อัมพร พงษ์กังสนนันท์ (2550: 274-275) ได้พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต พบว่า รูปแบบมีองค์ประกอบ 8 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ปรัชญาและหลักการจัดการศึกษา 2) หลักสูตร 3) การจัดการเรียนรู้ 4) การประเมินผลการเรียนรู้ 5) การเทียบโอนความรู้ประสบการณ์และการเทียบระดับการศึกษา 6) การบริหารและการจัดการศึกษา 7) กลุ่มเป้าหมาย และ 8) การมีส่วนร่วมของพ่อแม่และชุมชน

ศักดิ์จิต มาศจิตต์ (2550: 226-227) ได้เสนอองค์ประกอบของรูปแบบกล่าวคือ

- 1) องค์ประกอบพื้นฐาน ประกอบด้วย จุดมุ่งหมาย หลักการ การมีส่วนร่วม และการกำหนดแนวทางการนำรูปแบบไปใช้
- 2) องค์ประกอบโครงสร้าง
- 3) องค์ประกอบกระบวนการดำเนินงาน และ
- 4) องค์ประกอบด้านการสนับสนุน

พิเชฐ โพธิ์ภักดี (2553: 159-160) ได้สรุปไว้ว่า รูปแบบประกอบด้วยส่วนประกอบ 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์ของรูปแบบ ประกอบด้วย 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ส่วนที่ 2 โครงสร้างและสาระสำคัญของรูปแบบ ประกอบด้วย 1) ฐานะของสถานศึกษา และความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาส่วนกลาง 2) บทบาทคณะกรรมการสถานศึกษาและผู้อำนวยการ 3) การกระจายอำนาจภารกิจจัดการศึกษา 4) ด้าน 4) หน่วยงานกำกับติดตาม ตรวจสอบและส่งเสริมสนับสนุนภารกิจของโรงเรียน 5) มาตรฐานและการประกันคุณภาพผู้เรียน ส่วนที่ 3 การนำสู่การปฏิบัติและเงื่อนไขความสำเร็จ 1) การนำไปสู่การปฏิบัติ 2) เงื่อนไขความสำเร็จในส่วนการบริหารขององค์การ

ไมตรี บุญทศ (2554: 149-153) สรุปองค์ประกอบของรูปแบบที่คล้ายกันไว้ว่า ควรมีองค์ประกอบหลัก คือ 1) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 2) ทฤษฎีพื้นฐานและหลักการของรูปแบบ 3) ระบบงานและกลไกของรูปแบบ 4) วิธีดำเนินงานของรูปแบบ และ 5) แนวการประเมินรูปแบบ โดยมีคำอธิบายศัพท์เฉพาะประกอบรูปแบบ พร้อมมีเงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ การจัดทำคู่มือการใช้รูปแบบโดยนำสาระขององค์ประกอบบรรจุไว้อย่างสมบูรณ์เอื้อประโยชน์ต่อผู้สนใจศึกษา และนำรูปแบบไปใช้

มีศิลป์ ชินภักดี (2555: 22) ได้กำหนดองค์ประกอบของรูปแบบไว้ว่า ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ส่วนสถาบันหรือองค์การ ซึ่งประกอบด้วย 1) เทคโนโลยี 2) โครงสร้าง 3) บทบาท 4) เป้าหมาย หรือความคาดหวังส่วนบุคคล ซึ่งประกอบด้วย 1) ภาวะผู้นำ 2) บุคลิกภาพ 3) กระบวนการบริหาร 4) การตัดสินใจสั่งการ 5) ความต้องการและส่วนสภาพแวดล้อม ซึ่งประกอบด้วย 1) ชุมชน 2) แหล่งเรียนรู้ 3) เศรษฐกิจ 4) การมีส่วนร่วมทางด้านการบริหารสถานศึกษา

สมชัย จรรยาไพบุลย์ (2555: 16) ได้สรุปองค์ประกอบของรูปแบบที่คล้ายกันไว้ว่าควรมีองค์ประกอบหลัก คือ 1) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 2) ทฤษฎีพื้นฐานและหลักการของรูปแบบ 3) ระบบงานและกลไกของรูปแบบ 4) วิธีดำเนินงานของรูปแบบ และ 5) แนวการประเมินรูปแบบ โดยมีคำอธิบายศัพท์เฉพาะประกอบรูปแบบ พร้อมมีเงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ การจัดทำคู่มือการใช้รูปแบบโดยนำสาระขององค์ประกอบบรรจุไว้อย่างสมบูรณ์เอื้อประโยชน์ต่อผู้สนใจศึกษา และนำรูปแบบไปใช้

บราวน์และโมเบิร์ก (Brown and Moberg, 1980, pp. 16-17) ได้สังเคราะห์รูปแบบขึ้น และได้นำเสนอองค์ประกอบดังนี้ 1) สภาพแวดล้อม (Environment) 2) เทคโนโลยี (Technology)

3) โครงสร้าง (Structure) 4) กระบวนการจัดการ (Management Process) และการตัดสินใจสั่งการ (Decision Making)

สำหรับองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเท่าที่พบจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง พบว่า ส่วนใหญ่จะกล่าวถึงการจัดองค์การบริหาร หรือโครงสร้างระบบบริหารและแนวทางในการดำเนินงานในภาระหน้าที่ (Function) ที่สำคัญ ๆ ในการบริหารงานขององค์กรนั้น ๆ เช่น การบริหารงานบุคคล การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานวิชาการ และการบริหารงานทั่วไป เป็นต้น ซึ่งจะได้กล่าวถึงอีกครั้งหนึ่งในตอนที่ว่าด้วยการกำหนดองค์ประกอบในการกำหนดรูปแบบต่อไป โดยสรุปแล้วในการกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบว่าจะประกอบด้วยอะไรบ้างจำนวนเท่าใดมีโครงสร้าง และความสัมพันธ์กันอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับปรากฏการณ์ที่เรากำลังศึกษา หรือจะออกแบบแนวคิด ทฤษฎี และหลักการพื้นฐานในการกำหนดรูปแบบแต่ละรูปแบบนั้น ๆ เป็นหลักผู้วิจัยได้วิเคราะห์ความสอดคล้ององค์ประกอบของรูปแบบโดยนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการวิเคราะห์เพื่อเป็นกรอบในการกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ดังแสดงในตารางที่ 2.2

ตารางที่ 2.2 ตารางประกอบการวิเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบ

องค์ประกอบรูปแบบ	คึกคักจิต มาศจิตต์ (2550)	พิเชฐ โพธิ์ภักดี (2553)	ไมตรี บุญเทศ (2554)	สมชัย จรรย์ยาโพนุลย์ (2555)	มิลิปปี้ จินภักดี (2555)	Brown and Moberg, (1980)
1.หลักการ	✓	✓	✓	✓	-	-
2.วัตถุประสงค์	✓	✓	✓	✓	✓	✓
3.ระบบงานและกลไก	✓	✓	✓	✓	-	-
4.วิธีดำเนินงาน	✓	✓	-	-	✓	
5.แนวการประเมิน	-	-	-	-	✓	✓
6.คำอธิบายประกอบ	-	-	✓	✓	-	-
7.เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้	✓	✓	✓	✓	✓	✓

โดยสรุปแล้วในการกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบ ไม่ได้กำหนดว่าจะประกอบด้วยอะไรบ้าง จำนวนเท่าใด มีโครงสร้างและความสัมพันธ์กันอย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับปรากฏการณ์ที่เรา กำลังศึกษาหรือจะออกแบบแนวคิดทฤษฎี และหลักการพื้นฐานในการกำหนดรูปแบบแต่ละรูปแบบ นั้น ๆ เป็นหลัก

3.4 การพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบ

1) การพัฒนารูปแบบ ได้มีผู้กล่าวถึงขั้นตอนการพัฒนารูปแบบดังนี้

บุญชม ศรีสะอาด (Online) ได้กล่าวถึงกระบวนการวิจัยการพัฒนารูปแบบ โดยได้แบ่ง ออกเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การสร้างหรือพัฒนารูปแบบ และ 2) การทดสอบความเที่ยงตรงของ รูปแบบ

บุญส่ง หาญพานิช (2546: 112-118) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การพัฒนารูปแบบการบริหาร จัดการความรู้ในสถาบันอุดมศึกษาไทย" โดยดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การศึกษาวิเคราะห์ และสังเคราะห์แนวความคิดเกี่ยวกับธรรมชาติความรู้ องค์ความรู้ และการบริหารจัดการศึกษาของ ไทย ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการความรู้ กระบวนการจัดการความรู้โครงสร้างพื้นฐานของ การบริหารจัดการความรู้ โดยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องการสัมภาษณ์อธิการบดี และการ สอบถามผู้บริหารระดับผู้อำนวยการขึ้นไป 2) การจัดทำร่างรูปแบบการบริหารจัดการความรู้ใน สถาบันอุดมศึกษาไทย โดยนำผลสรุปจากการวิเคราะห์สาระจากการสัมภาษณ์อธิการบดีและจากการ วิเคราะห์แบบสอบถาม นำมาสรุปเป็นข้อค้นพบเพื่อใช้เป็นฐานในการสร้างร่างรูปแบบการบริหาร จัดการความรู้ในสถาบันอุดมศึกษาไทย และ 3) การตรวจสอบความรูปแบบเหมาะสมและความ เป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารจัดการความรู้ในสถาบันอุดมศึกษาไทยโดยผู้ทรงคุณวุฒิ หลังจากนั้น จึงปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการบริหารจัดการความรู้ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

วิสุทธิ์ วิจิตรพัชรภรณ์ (2547: 73-84) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การพัฒนารูปแบบการจัด การศึกษาแบบกระจายอำนาจสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามแนวทางพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542" โดยแบ่งการวิจัยออกเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การกำหนดกรอบความคิดในการวิจัยโดย ศึกษาเอกสารและแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) การศึกษาสภาพและปัญหาการจัด การศึกษาแบบกระจายอำนาจในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาต้นแบบ การปฏิรูปการเรียนรู้ ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของสถานศึกษาและสำรวจความ คิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) การสร้างรูปแบบการจัดการศึกษาแบบกระจายอำนาจ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 4) การศึกษาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบโดยการสัมมนา ผู้ทรงคุณวุฒิ และ 5) การปรับปรุงและนำเสนอรูปแบบการจัดการศึกษาแบบกระจายอำนาจใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

สมบุรณ์ ศิริสรธริรัญ (2547: 171) ได้ทำวิจัยเรื่อง "การพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะผู้นำของคณบดี" โดยดำเนินการวิจัยเป็น 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การกำหนดกรอบแนวความคิดในการวิจัย โดยศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) การศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์แนวทฤษฎีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ 3) การศึกษาและประมวลความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ 4) การพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของคณบดี 5) การตรวจสอบและการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบจากผู้ทรงคุณวุฒิ และ 6) การปรับปรุงรูปแบบและนำเสนอรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของคณบดี

ฤกษ์ณผล จันทรพรหม (2548: 88) ได้ทำวิจัยเรื่อง "การศึกษารูปแบบมหาวิทยาลัยเสมือนจริงที่เหมาะสมสำหรับสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย " โดยดำเนินการวิจัยเป็น 4 ขั้นตอนได้แก่ 1) การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบมหาวิทยาลัยเสมือนจริง โดยศึกษาหลักการแนวคิด ทฤษฎี จากเอกสาร ตำรา บทความวิจัย ฐานข้อมูลอินเทอร์เน็ตทั้งในและต่างประเทศ และความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับมหาวิทยาลัยเสมือนจริง 2) การสังเคราะห์รูปแบบองค์ประกอบโครงสร้างของรูปแบบมหาวิทยาลัยเสมือนจริง โดยนำข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 มาสร้างเป็นรูปแบบมหาวิทยาลัยเสมือนจริง 3) การพัฒนารูปแบบมหาวิทยาลัยเสมือนจริง โดยใช้กระบวนการวิจัยแบบเดลฟายเพื่อรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ 10 คน จำนวน 3 รอบ และ 4) การทดสอบความเหมาะสมของรูปแบบมหาวิทยาลัยเสมือนจริง สำหรับสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยที่พัฒนาขึ้นในขั้นตอนที่ 3 มาจัดทำเป็นแบบสอบถามเพื่อนำไปสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาเกี่ยวกับความเหมาะสมของรูปแบบ หลังจากนั้นจึงกำหนดรูปแบบมหาวิทยาลัยเสมือนจริงที่เหมาะสมสำหรับสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย

ชนกนารถ ชื่นเชย (2550: 72-79) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "รูปแบบการจัดการศึกษาต่อเนื่องในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน" โดยดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การวิเคราะห์และสังเคราะห์รูปแบบการศึกษาต่อเนื่องสำหรับสถาบันอุดมศึกษาเอกชน โดยศึกษาวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) การนำข้อมูลจากการศึกษามาวิเคราะห์และสังเคราะห์ เพื่อพัฒนาเป็นกรอบของรูปแบบในการจัดการศึกษาต่อเนื่องของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน 3) การศึกษาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ โดยกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาต่อเนื่องในสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 19 คน โดยใช้เทคนิคการวิจัยแบบเดลฟาย และ 4) การตรวจสอบประสิทธิภาพและความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาต่อเนื่องในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่พัฒนาขึ้นในขั้นตอนที่ 3 มาจัดทำเป็นแบบสอบถาม เพื่อนำไปใช้สำรวจความคิดเห็นของผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเกี่ยวกับความเหมาะสมขององค์ประกอบของรูปแบบการจัดการศึกษาต่อเนื่อง หลังจากนั้นจึงกำหนดรูปแบบการจัดการศึกษาต่อเนื่องจากองค์ประกอบที่พัฒนาขึ้น

พรจันทร์ พรศักดิ์กุล (2550: 163-175) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "รูปแบบกระบวนการงบประมาณของโรงเรียนที่บริหารงบประมาณแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน" โดยดำเนินการวิจัยเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การกำหนดกรอบแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการงบประมาณโดยการวิเคราะห์เอกสารและฐานข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต 2) การศึกษากระบวนการงบประมาณ และการมีส่วนร่วมในกระบวนการงบประมาณของสถานศึกษาที่ดำเนินการในปัจจุบัน โดยสอบถามความคิดเห็นของผู้อำนวยการสถานศึกษาและรองผู้อำนวยการสถานศึกษาที่รับผิดชอบงานงบประมาณ วิเคราะห์เอกสารงบประมาณของโรงเรียนและสอบถามความคิดเห็นของครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา 3) การจัดทำร่างรูปแบบกระบวนการงบประมาณของโรงเรียนที่บริหารงบประมาณแบบใช้โรงเรียนเป็นฐาน 4) การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างรูปแบบโดยสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 5) การปรับปรุงรูปแบบและนำเสนอรูปแบบกระบวนการงบประมาณของโรงเรียนที่บริหารงบประมาณการใช้โรงเรียนเป็นพื้นฐาน

อัมพร พงษ์กังสนันท์ (2550: 108-122) ได้ทำวิจัยเรื่อง "การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต" โดยดำเนินการวิจัยเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การสร้างรูปแบบ ประกอบด้วยการศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากทฤษฎี เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญโดยใช้เทคนิคเดลฟายแบบปรับปรุง (Modified Delphi Techniques) และ 2) การประเมินรูปแบบ ประกอบด้วยการประเมินรูปแบบเพื่อศึกษาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบไปปฏิบัติในสถานศึกษา และการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ และผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อการพัฒนารูปแบบ

สรุปได้ว่าการพัฒนารูปแบบอาจมีขั้นตอนในการดำเนินงานแตกต่างกันไป แต่โดยทั่วไปแล้วอาจจะแบ่งออกเป็นสองตอนใหญ่ๆคือ การสร้างรูปแบบ และการหาความตรงของรูปแบบ ส่วนรายละเอียดในแต่ละขั้นตอนขึ้นอยู่กับลักษณะกรอบแนวคิด

2) การตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบ

สาวิตรี จุ้ยทอง (2554: 86-87) ได้ทำวิจัยเรื่อง “การตรวจสอบคุณภาพรูปแบบของชุดเครื่องมือการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยการประยุกต์ใช้ทฤษฎีการสรุปอ้างอิงความน่าเชื่อถือของผลการวัด (Generalizability Theory)” โดยกล่าวถึงการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือว่าเป็นการวัดและประเมินตามสภาพจริง เพื่อให้ทราบผลการเรียนรู้ที่แท้จริงของนักเรียน สามารถให้ข้อมูลที่แท้จริงเกี่ยวกับผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามศักยภาพ การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือควรมีการตรวจสอบให้ชัดเจน ตรงตามความสามารถของผู้เรียน เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการพัฒนา

เครื่องมือวิจัย ได้ศึกษาการหาคุณภาพของเครื่องมือประเมินตามสภาพจริงจากนักวิชาการซึ่งได้กล่าวถึงลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

1. ความเชื่อมั่น (Reliability) หมายถึง ความสามารถให้คะแนนได้คงที่แม้จะสอบอีกก็ครั้งด้วยข้อสอบแบบเดิมหรือใกล้เคียงกัน แต่การประเมินการแสดงออกของนักเรียนนั้น ครูจะต้องพิจารณา ปรับกระบวนการให้คะแนนอยู่เสมอ วิกกินส์ (Wiggins) ได้เสนอให้ใช้วิธีการพิจารณาหลายเหตุการณ์ (Multiple judgement) คือ ให้ครู 2 คนให้คะแนนชิ้นงานเดียวกัน ว่ามีความคล้อยตามกันกี่นับว่าใช้ได้ นอกจากนี้ความเชื่อมั่น (Reliability) ของการประเมินอย่างไม่เป็นทางการนั้น จะเกิดทักษะในการประเมินบ่อย ๆ จากงานหลาย ๆ สถานการณ์

2. ความเที่ยงตรง (Validity) หมายถึง การที่ครูประเมินการแสดงออก กระบวนการ และผลผลิตของนักเรียน โดยประเมินในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่หลากหลายทำให้เกิดความเที่ยงตรงมากขึ้น

3. ความเป็นปรนัย (Objectivity) หมายถึง ความสามารถที่จะประเมินได้ข้อมูลที่แน่นอน โดยปราศจากอคติและความรู้สึกของบุคคล

ดังนั้น ในการหาคุณภาพของเครื่องมือการประเมินตามสภาพจริง ควรจะพิจารณาว่าผู้สอนใช้อะไรมาประเมินตัวผู้เรียน และต้องมีความชัดเจนและเหมาะสมกับพฤติกรรมที่ต้องการจะวัดควรประเมินผลตลอดระยะเวลา เพื่อให้เกิดความเที่ยงตรง (Validity) ของเครื่องมือประเมินตามสภาพจริง

ชนกนารถ ชื่นเชย (2550: 72 - 79) ได้ทำวิจัยเรื่อง "รูปแบบการจัดการศึกษาต่อเนื่องในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน" โดยดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การวิเคราะห์และสังเคราะห์รูปแบบการศึกษาต่อเนื่องสำหรับสถาบันอุดมศึกษาเอกชน โดยศึกษาวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) การนำข้อมูลจากการศึกษามาวิเคราะห์และสังเคราะห์ เพื่อพัฒนาเป็นกรอบของรูปแบบในการจัดการศึกษาต่อเนื่องของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน 3) การศึกษาความเหมาะสมและเป็นไปได้ โดยกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาต่อเนื่องในสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 19 คน โดยใช้เทคนิคการวิจัยแบบเดลฟาย และ 4) การตรวจสอบประสิทธิภาพและความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาต่อเนื่องในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่พัฒนาขึ้นในขั้นตอนที่ 3 มาจัดทำเป็นแบบสอบถาม เพื่อนำไปใช้สำรวจความคิดเห็นของผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเกี่ยวกับความเหมาะสมขององค์ประกอบของรูปแบบการจัดการศึกษาต่อเนื่อง หลังจากนั้นจึงกำหนดรูปแบบการจัดการศึกษาต่อเนื่องจากองค์ประกอบที่พัฒนาขึ้น

พรจันทร์ พรศักดิ์กุล (2550: 163-175) ได้ทำวิจัยเรื่อง "รูปแบบกระบวนการงบประมาณของโรงเรียนที่บริหารงบประมาณแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน" โดยดำเนินการวิจัยเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การกำหนดกรอบแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการงบประมาณโดยการวิเคราะห์เอกสารและฐานข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต 2) การศึกษากระบวนการงบประมาณ และการมีส่วนร่วมในกระบวนการงบประมาณของสถานศึกษา

ที่ดำเนินการในปัจจุบัน โดยสอบถามความคิดเห็นของผู้อำนวยการสถานศึกษาและรองผู้อำนวยการสถานศึกษาที่รับผิดชอบงานงบประมาณ วิเคราะห์เอกสารงบประมาณของโรงเรียนและสอบถามความคิดเห็นของครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา

3) การจัดทำร่างรูปแบบกระบวนการงบประมาณของโรงเรียนที่บริหารงบประมาณแบบใช้โรงเรียนเป็นฐาน 4) การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างรูปแบบโดยสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

5) การปรับปรุงรูปแบบและนำเสนอรูปแบบกระบวนการงบประมาณของโรงเรียนที่บริหารงบประมาณการใช้โรงเรียนเป็นพื้นฐาน

อัมพร พงษ์กังสนันท์ (2550: 108-122) ได้ทำวิจัยเรื่อง "การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต" โดยดำเนินการวิจัยเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การสร้างรูปแบบ ประกอบด้วยการศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากทฤษฎี เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญโดยใช้เทคนิคเดลฟายแบบปรับปรุง (Modified Delphi Techniques) และ 2) การประเมินรูปแบบ ประกอบด้วยการประเมินรูปแบบเพื่อศึกษาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบไปปฏิบัติในสถานศึกษา และการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ และผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อการพัฒนารูปแบบ

ชีรวัฒน์ นิเจนตร (2560: 90-91) ได้ทำวิจัยเรื่อง “การวิจัยพัฒนารูปแบบทางสังคมศาสตร์และการศึกษา” ขั้นตอนการตรวจสอบรูปแบบ (Model Testing) ประกอบด้วย 2 ขั้นตอนย่อย คือ

1. การทดลองใช้รูปแบบกับหน่วยตัวอย่าง
2. การประเมินผลการทดลองการใช้รูปแบบ ด้วยการให้ผู้ที่เกี่ยวข้องประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของรูปแบบ รวมทั้งมีการแก้ไข ปรับปรุง เพิ่มเติมตามผลการประเมินแล้วจึงสรุปผล ได้รูปแบบที่ต้องการ

การตรวจสอบรูปแบบที่พัฒนาขึ้นมานั้นมีหลายวิธี อาจจะให้ผู้เชี่ยวชาญช่วยวิเคราะห์จากหลักฐานเชิงประจักษ์ ทั้งปริมาณ (Quantitative) และคุณลักษณะ (Qualitative)

การตรวจสอบรูปแบบควรตรวจสอบคุณลักษณะ 2 อย่าง คือ 1) การตรวจสอบความมากน้อยของความสัมพันธ์ ความเกี่ยวข้อง เหตุผลระหว่างตัวแปร และ 2) การประมาณค่าพารามิเตอร์ของความสัมพันธ์ดังกล่าว โดยสามารถประมาณค่าข้ามช่วงเวลา กลุ่มตัวอย่างหรือสถานที่ได้ หรืออ้างอิงจากกลุ่มตัวอย่างไปหาประชากรได้ โดยผลการตรวจสอบจะนำไปสู่คำตอบสองประเด็นคือการสร้างรูปแบบและการปรับปรุงหรือพัฒนารูปแบบเดิม

สรุปได้ว่า การตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบมีความสำคัญและจำเป็น เพื่อให้การใช้รูปแบบมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผลต่อการวิจัย

4. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

คุณภาพผู้เรียนเป็นกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการดำเนินการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพตามความแตกต่างระหว่างบุคคล ในหัวข้อนี้ นำเสนอสาระสำคัญในเรื่อง ความหมายของคุณภาพผู้เรียน การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีรายละเอียดดังนี้

4.1 ความหมายของคุณภาพผู้เรียน

สมาน อัสวภูมิ (2550: 79) กล่าวว่า คุณภาพเป็นนามธรรมที่ตั้งอยู่บนฐานของค่านิยมหรือวิธีการที่คนเห็นว่ามีคุณภาพ ดังนั้น คุณภาพอาจเป็นเรื่องที่ต้องทำความเข้าใจและสร้างขึ้น โดยสรุป คุณภาพมี 2 ลักษณะ คือ (1) คุณภาพเชิงสมบูรณ์ (absolute quality) หมายถึง คุณภาพเชิงสรุป และเป็นคุณค่าเฉพาะบุคคลหรือกลุ่มบุคคลซึ่งอาจจะได้ข้อสรุปจากการมีชื่อเสียง ประวัติ และผลงาน ตลอดจนการอ้างอิงจากบุคคลอื่นในสังคมเป็นคุณภาพตามใจผู้ใช้หรือคุณภาพตามอุดมคติ (2) คุณภาพเชิงสัมพัทธ์ (relative quality) เป็นคุณภาพเชิงเปรียบเทียบสภาพที่เป็นอยู่กับสภาพที่คาดหวัง ซึ่งโดยทั่วไปแล้วจะมีการกำหนดนิยามและมาตรฐานการศึกษาและใช้เกณฑ์ดังกล่าวเป็นบรรทัดวัด คุณภาพของหน่วยงานที่เรียกว่า คุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ ซึ่งในปัจจุบันนี้คุณภาพการศึกษาของไทยใช้แนวคิดและวิธีการคุณภาพเชิงสัมพัทธ์ในระบบประกันและการประเมินคุณภาพ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553: 4) ได้กล่าวว่า คุณภาพผู้เรียน หมายถึง คุณภาพในตัวผู้เรียนที่มีความครอบคลุมในด้านความสามารถ และทักษะ ตลอดจนคุณลักษณะที่จะช่วยเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีคุณภาพบรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตร

พร้อมพิไล บัวสุวรรณ (2554: 10) กล่าวว่า คุณภาพผู้เรียน หมายถึง ผู้เรียนมีความสามารถตามเป้าหมายของหลักสูตร คือเป็นคนเก่ง และสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดมีความรู้ และทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตด้วยความพอเพียง และเป็นคนดี ผู้เรียนมีทักษะทางสังคมที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม มีความสุขในการทำงานและอยู่ร่วมในสังคมอย่างมีความสุข

ภักพร บุญเกล้า (2555: 85-86) กล่าวว่า คุณภาพผู้เรียน (students quality) หมายถึง คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนและกระบวนการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งอาจจะแสดงถึงความสามารถในการตอบสนองความต้องการและความจำเป็นสำหรับผู้เรียนและสังคมปัจจุบัน

อุดมสิน คันธภูมิ (2558: 93) กล่าวว่า คุณภาพผู้เรียน หมายถึง คุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอยู่ในเกณฑ์ดีและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วิสิทธิ์ศักดิ์ ชัยเกิด (2559: 16) กล่าวว่า คุณภาพผู้เรียน หมายถึง คุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในเกณฑ์ดี และจากการมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ธนสมพร มะโนรัตน์ (2560: 25) กล่าวว่า คุณภาพผู้เรียน หมายถึง คุณลักษณะที่มีในตัวผู้เรียน ทั้งด้านความรู้ ทักษะ ความสามารถ และคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน ซึ่งเป็นผลที่เกิดจากศักยภาพและคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาและคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครู

สุรพล พิมพ์สอน (2557: 27) ได้กล่าวว่า คุณภาพผู้เรียน หมายถึง คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนทั้ง 3 ด้าน ได้แก่

1. คุณลักษณะด้านความดี คือ ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์
2. คุณลักษณะด้านความเก่ง คือ ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ คิดสร้างสรรค์ การคิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร ผู้เรียนมีทักษะแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต
3. คุณลักษณะด้านการมีความสุข คือ ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี และผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา

สรุปได้ว่า คุณภาพของผู้เรียน หมายถึง คุณลักษณะของผู้เรียนที่ปรากฏจากผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่แสดงออกได้ถึงความรู้ ความสามารถ ทักษะตามหลักสูตรสถานศึกษา และมีพัฒนาการในด้านการอ่าน การคิดวิเคราะห์และการเขียนมีสมรรถนะที่สำคัญตามศักยภาพของบุคคล และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน

4.2 การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551: 1-30) กล่าวว่า ในการพัฒนาการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานต้องกำหนดยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ ทั้งในด้านการวัดและประเมินผล โดยมีจุดเน้นการพัฒนาผู้เรียนเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนผ่านยุทธศาสตร์ที่มีความครอบคลุม ทั้งการพัฒนางานวิชาการ การบริหารจัดการ การสร้างเครือข่ายการทำงาน และการกำกับติดตาม ใน 4 ยุทธศาสตร์หลัก ดังนี้

1. เพิ่มขีดความสามารถในการเรียนรู้ โดยเน้นความสำคัญของทักษะจำเป็นพื้นฐานตามจุดเน้นที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ของผู้เรียนในแต่ละช่วงวัย
2. กระตุ้น เร่งรัด ส่งเสริมสนับสนุน การนำจุดเน้นไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมทุกรูปแบบ
3. สร้างความพร้อมให้ครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ในการนำจุดเน้นสู่การปฏิบัติ
4. สร้างความเข้มแข็งของการกำกับติดตาม และวัดผลประเมินผลให้เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนตามจุดเน้น

เป้าหมายการพัฒนาคุณภาพตามจุดเน้นให้นักเรียนทุกคนมีความสามารถ ทักษะ และคุณลักษณะตามจุดเน้นแต่ละช่วงวัยเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จ ซึ่งได้แก่ 1) ร้อยละของผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีคุณภาพตามจุดเน้นต่าง ๆ 2) ระดับความสำเร็จของการนำจุดเน้นในการพัฒนาผู้เรียนสู่การปฏิบัติ 3) ระดับความสำเร็จของสถานศึกษาที่ได้จัดการเรียนรู้ได้สำเร็จตามจุดเน้น และ 4) ระดับความสำเร็จของเขตพื้นที่การศึกษาในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนได้ตามจุดเน้น ฉะนั้นในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนจะต้องอยู่บนหลักการพื้นฐานในสองประการ คือ การประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน และเพื่อการตัดสินผลการเรียน ในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ประสบผลสำเร็จนั้น ผู้เรียนจะต้องได้รับการพัฒนาและประเมินตามตัวชี้วัด เพื่อให้บรรลุตรงตามมาตรฐานการเรียนรู้ สะท้อนสมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ซึ่งเป็นเป้าหมายหลักในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นระดับชั้นเรียน ในระดับสถานศึกษา ในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและระดับชาติ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้เป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยใช้ผลการประเมินเป็นข้อมูลและสารสนเทศที่แสดงพัฒนาการด้านความก้าวหน้าและความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียน ตลอดจนข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาและเรียนรู้อย่างเต็มตามศักยภาพ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553: 2) ได้กล่าวว่า คุณภาพผู้เรียนตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลาง พุทธศักราช 2551 หมายถึง การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และได้มีความสามารถในการประกอบอาชีพโดยกำหนดให้เป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อจบการขั้นพื้นฐาน ดังนี้ 1) มีคุณธรรม มีจริยธรรม และมีค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าในตนเอง มีวินัย และปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) มีความรู้อันเป็นสากล และมีความสามารถในการสื่อสารการคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต 3) มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีมีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย 4) มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในการเป็นพลเมืองไทย และเป็นพลโลกยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 5) การมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรม และมีภูมิปัญญาไทย ได้มีการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม เป็นผู้ที่มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2553: 2-4) กล่าวว่า ตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) โดยมีวิสัยทัศน์ให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ภายในปี 2561 นี้จะต้องมีการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้อย่างเป็นระบบใน 3 ประเด็นหลัก คือ การพัฒนาคุณภาพ มาตรฐานการศึกษาและการเรียนรู้ของคนไทยเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการบริหาร

และการจัดการศึกษา ซึ่งทั้งนี้ได้ทำการกำหนดกรอบแนวทางในการปฏิรูปการศึกษา และได้กำหนดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบไว้ใน 4 ประการ คือ ในการพัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ ในการพัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ ในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ และในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่ ซึ่งนอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการยังได้ประกาศให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ให้ใช้ในโรงเรียนทั่วประเทศ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2553 เป็นต้นมา โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร และมีการพัฒนาได้อย่างเหมาะสมไปพร้อมกับเป้าหมายของสมาชิกอาเซียน (ASEAN) ภายในปี 2561 ซึ่งใช้การขับเคลื่อนหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 และในการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) ให้ประสบผลสำเร็จตามจุดเน้นการพัฒนาผู้เรียนโดยให้ทุกภาคส่วนร่วมกันดำเนินการ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดจุดเน้นการพัฒนาผู้เรียน ดังนี้

1. ด้านความสามารถและทักษะ

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 เป็นช่วงชั้นที่มีความจำเป็นต้องปูพื้นฐานความสามารถ และทักษะการอ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็น มีทักษะการคิดขั้นพื้นฐาน ทักษะชีวิต และทักษะการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ตามช่วงวัย

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 พัฒนาความสามารถให้สูงขึ้นจนสามารถอ่านคล่อง เขียนคล่อง คิดเลขคล่อง มีทักษะการคิดขั้นพื้นฐาน ทักษะชีวิต และทักษะการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ตามช่วงวัย

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 มุ่งพัฒนาต่อยอด มุ่งพัฒนาความสามารถในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ มีทักษะการคิดขั้นสูง มีทักษะชีวิต ทักษะการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ตามช่วงวัย

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 มุ่งพัฒนาต่อเนื่อง พัฒนาความสามารถในการแสวงหาความรู้เพื่อการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ ได้เน้นเพิ่มเติมความสามารถด้านการใช้ภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษให้สามารถสื่อสารได้ทักษะการคิดขั้นสูง ด้านทักษะชีวิต ด้านทักษะการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ตามช่วงวัย

2. ด้านคุณลักษณะ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนทุกระดับชั้นมีความเป็นพลเมือง รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย และมีจิตสาธารณะ ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่กำหนดไว้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีพุทธศักราช 2551 และมีคุณลักษณะนิสัยที่ต้องเน้นเป็นการเฉพาะในแต่ละช่วงวัยและพัฒนาต่อเนื่องในทุกช่วงชั้น ดังนี้ ชั้น ป. 1-3 เน้นความใฝ่ดี ชั้น ป.4-6 ใฝ่เรียนรู้ ชั้น ม.1-3 อยู่อย่างพอเพียง และชั้น ม.4-6 มีความมุ่งมั่นในการศึกษาและการทำงาน โดยสอดแทรกในกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งในห้องเรียน และนอกห้องเรียน ตลอดจนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2554: 6) ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นกระบวนการพัฒนาผู้เรียนโดยมีเป้าหมายให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (2555: 21-56) ได้กำหนดตัวบ่งชี้เกี่ยวกับคุณภาพผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ ดังนี้

1. ผู้เรียนมีสุขภาพกาย และการมีสุขภาพจิตที่ดี หมายถึง ผู้เรียนที่มีน้ำหนัก ส่วนสูง และมีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์ รวมทั้งรู้จักดูแลตนเองให้มีความปลอดภัย และผู้เรียนที่มีสุนทรียภาพ มีความซาบซึ้ง รับรู้ในคุณค่าหรือมีอารมณ์ความรู้สึกในสิ่งดีงาม ประกอบด้วย 2 ตัวบ่งชี้ย่อย คือ

1.1 ผู้เรียนมีน้ำหนัก ส่วนสูง และสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์ รวมทั้งรู้จักดูแลตนเองให้มีความปลอดภัย หมายถึง ผู้เรียนมีน้ำหนัก ส่วนสูง ตามเกณฑ์ของกรมอนามัย และมีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์ของกรมพลศึกษา หรือในสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และผู้เรียนปลอดภัยจากปัญหาทางเพศ ยาเสพติด และสิ่งมอมเมา เช่น สุรา บุหรี่ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เกม เป็นต้น

1.2 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพ หมายถึง ผู้เรียนมีความซาบซึ้งรับรู้ในคุณค่าหรืออารมณ์ความรู้สึกในสิ่งที่ดีงามหรือความไพเราะ จากการฝึกฝนหรือซึมซับ โดยผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งในและนอกหลักสูตร เช่น กิจกรรมศิลปะ ดนตรี/นาฏศิลป์ วรรณศิลป์ หรือนันทนาการ เป็นต้น

2. ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ หมายถึง ผู้เรียนที่เป็นลูกที่ดีของพ่อแม่หรือผู้ปกครอง เป็นนักเรียนที่ดีของโรงเรียน เป็นคนดีของสังคม ซึ่งประกอบด้วย 2 ตัวบ่งชี้ย่อย คือ

2.1 ผู้เรียนเป็นลูกที่ดีของพ่อแม่ หรือผู้ปกครอง หมายถึง ผู้เรียนมีคุณลักษณะของการเป็นลูกที่ดีของพ่อแม่หรือผู้ปกครอง ได้แก่

2.1.1 บำรุง ดูแล กตัญญู สร้างความสุข ความสบายใจให้พ่อแม่หรือผู้ปกครองตามอัธยาศัย เช่น จัดหาหรือดูแลอาหารการกินของพ่อแม่ หรือผู้ปกครอง มีกิริยาอ่อนน้อม หรือของขวัญให้ตามเทศกาล เป็นต้น

2.1.2 ช่วยทำกิจธุระ การงาน เช่น ช่วยทำความสะอาดบ้านหรืองานบ้าน ช่วยซื้อของ ช่วยกิจธุระ การงานที่พ่อแม่ หรือผู้ปกครองขอให้ช่วยเหลือด้วยความเต็มใจ เป็นต้น

2.1.3 รักษาชื่อเสียงวงศ์สกุล เช่น การไม่เสเพลสิ่งเสพติด ไม่ดื่มสุรา ไม่เล่นการพนัน ไม่สร้างความเดือดร้อนให้แก่พ่อแม่ หรือผู้ปกครอง เป็นต้น

2.1.4 ประพฤติตนให้เหมาะสมกับความเป็นลูกที่ดี เช่น เชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ปฏิบัติตนในโอวาทของพ่อแม่ หรือผู้ปกครอง ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน ไหว้พ่อแม่ ผู้ปกครอง ก่อนไปและกลับจากโรงเรียน เป็นต้น

2.2 ผู้เรียนเป็นนักเรียนที่ดีของโรงเรียน หมายถึง ผู้เรียนที่มีคุณลักษณะของการเป็นผู้เรียนที่ดี ได้แก่ สุภาพ นอบน้อม โอบอ้อมอารี ช่วยเหลือผู้อื่น รับฟังความคิดเห็นของคนอื่น ซื่อสัตย์สุจริต มุ่งมานะในการเรียน ดูแลรักษาสถานที่ และสิ่งของทั้งส่วนรวมและส่วนตัว อยู่อย่างพอเพียง รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ รักความเป็นไทย มีความยึดมั่นในวิถีชีวิต รวมทั้งมีการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และผู้เรียนที่ไม่ขาดเรียน ไม่มาสาย ไม่ออกจากการศึกษากลางคันเพราะปัญหาด้านความประพฤติ และไม่มีปัญหาด้านการปกครอง

2.2.1 สุภาพ นอบน้อม หมายถึง รู้จักให้เกียรติผู้อื่น เป็นกันเอง จริงใจ มีน้ำใจและเป็นมิตร เช่น ทักทายหรือยกมือไหว้เมื่อพบครู ก้มตัวเมื่อเดินผ่านผู้ใหญ่ ฯลฯ

2.2.2 โอบอ้อมอารี ช่วยเหลือผู้อื่น หมายถึง ช่วยเหลือคนอื่นด้วยความเต็มใจ เช่น การช่วยเพื่อนนักเรียน หรือช่วยงานครู แบ่งปันสิ่งของให้เพื่อน ฯลฯ

2.2.3 รับฟังความคิดเห็นของคนอื่น หมายถึง เข้าใจและยอมรับในความคิดเห็นของผู้อื่น เช่น ตั้งใจฟังเพื่อนอภิปราย/เล่าประสบการณ์หน้าห้อง/รายงานหน้าชั้นเรียน ไม่พูดคุยขณะที่เพื่อนพูด ฯลฯ

2.2.4 ซื่อสัตย์สุจริต หมายถึง ประพฤติปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมาทั้งกาย วาจา และใจ เช่น ไม่คดโกง ไม่พูดปด ไม่หลอกลวง ไม่ลักขโมย ไม่ลอกการบ้าน ฯลฯ

2.2.5 มุ่งมานะในการเรียน หมายถึง ตั้งใจมุ่งมั่นศึกษาเล่าเรียน ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาเล่าเรียน ศึกษาค้นคว้าจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ ทบทวนบทเรียนสม่ำเสมอ ตั้งใจทำงานที่ครูมอบหมาย ฯลฯ

2.2.6 ดูแลรักษาสถานที่ และสิ่งของ ทั้งส่วนรวมและส่วนตัว หมายถึง ช่วยทำนุบำรุงสถานศึกษา ดูแลรักษาทรัพย์สินส่วนรวมและของตนเอง เช่น ทำความสะอาดห้องเรียนปิดน้ำไฟเมื่อไม่ใช้ ไม่ขีดเขียนบนโต๊ะเรียน ฯลฯ

2.2.7 อยู่อย่างพอเพียง หมายถึง รู้จักใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ ฯลฯ

2.2.8 รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ และรักความเป็นไทย หมายถึง มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นมาของชาติไทย ประวัติของบุคคลสำคัญ ตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี มีความเคารพรัก ศรัทธาและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับประเพณี วัฒนธรรม กฎมณียาไทย มีความรักความภูมิใจ และดำรงรักษาความเป็นไทย ฯลฯ

2.2.9 ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หมายถึง มีความรู้ ความเข้าใจ ยึดมั่น และดำรงรักษาระบบ การปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฯลฯ

2.3 ผู้เรียนมีการบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม หมายถึง ผู้เรียนให้การช่วยเหลือผู้อื่น หรือ ส่วนรวมในฐานะสมาชิกของสังคม และปฏิบัติอยู่ตลอดเวลาจนเป็นนิสัย เช่น บริจาคเพื่อสาธารณกุศล ช่วยทำความสะอาดสถานที่สาธารณะ ดูแลผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ เป็นต้น

3. ผู้เรียนมีความใฝ่รู้ และเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง หมายถึง ผู้เรียนที่ค้นคว้าหาความรู้จากการอ่าน ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนรู้ และผู้เรียนเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงร่วมกับผู้อื่นทั้งในและนอก สถานศึกษา ประกอบด้วย 2 ตัวบ่งชี้ย่อย คือ

3.1 ผู้เรียนค้นคว้าหาความรู้จากการอ่านและใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ หมายถึง ผู้เรียนมีการเรียนรู้ด้วยการแสวงหาข่าวสาร หาข้อมูล หาความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับข้อเท็จจริง ความคิดเห็น จินตนาการ ฯลฯ ที่บันทึกไว้ในเอกสารต่าง ๆ หนังสือ สื่อสิ่งพิมพ์ แผ่นศิลา ใบลาน ป้ายโฆษณา สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ฯลฯ โดยการอ่าน การดู การฟัง และการเขียน

3.2 ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงร่วมกับผู้อื่นทั้งในและนอกสถานศึกษา หมายถึง ผู้เรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษาโดยผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมจริง และมีส่วนร่วมรับผิดชอบในกิจกรรมนั้นทั้งในและนอกสถานศึกษา

4. ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น หมายถึง ผู้เรียนที่มีความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ คิด สังเคราะห์ คิดเป็นระบบ คิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ และสามารถปรับตัวเข้ากับสังคม ประกอบด้วย 2 ตัวบ่งชี้ย่อย คือ

4.1 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิด หมายถึง ผู้เรียนมีความสามารถในการคิด วิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ และคิดเป็นระบบที่นำไปสู่การสร้าง องค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจและแก้ปัญหาของตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

4.2 ผู้เรียนมีความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสังคม หมายถึง ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต ความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งเป็นสมรรถนะ ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และมีความสามารถในการทำงานและ การอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล ซึ่งได้มีการปรับตัวให้ทันกับความ เปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อมและการหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อ ตนเองและผู้อื่น ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้ใน หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

5. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน หมายถึง ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับดีและมี พัฒนาการทางการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ในระดับชั้น ป.6 ม.3 และ ม.6 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระดับดี หมายถึง ร้อยละของผู้เรียนที่ได้คะแนนผลการทดสอบของสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (สทศ.) (O-NET) มากกว่าขีดจำกัดล่างของค่าเฉลี่ยผลการทดสอบในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ในระดับชั้น ป.6 ม.3 และ ม.6 ทั้งนี้ด้าน สมศ. จะเป็นผู้ดำเนินการให้ตามโปรแกรมการคำนวณ และมีพัฒนาการ

ทางการเรียนรู้ หมายถึง สถานศึกษามีค่าร้อยละเฉลี่ยของผู้เรียนที่มีผลการทดสอบระดับชาติในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ในระดับดีสูงขึ้นเมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยในปีที่ผ่านมา ประกอบด้วย 8 ตัวบ่งชี้ย่อย คือ

5.1 ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ในระดับชั้น ป.6 ม.3 และ ม.6 ระดับดีและมีพัฒนาการทางการเรียนรู้

5.2 ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ในระดับชั้น ป.6 ม.3 และ ม.6 ระดับดีและมีพัฒนาการทางการเรียนรู้

5.3 ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ในระดับชั้น ป.6 ม.3 และ ม.6 ระดับดีและมีพัฒนาการทางการเรียนรู้

5.4 ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในระดับชั้น ป.6 ม.3 และ ม.6 ระดับดีและมีพัฒนาการทางการเรียนรู้

5.5 ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ในระดับชั้น ป.6 ม.3 และ ม.6 ระดับดีและมีพัฒนาการทางการเรียนรู้

5.6 ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ในระดับชั้น ป.6 ม.3 และ ม.6 ระดับดีและมีพัฒนาการทางการเรียนรู้

5.7 ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ในระดับชั้น ป.6 ม.3 และ ม.6 ระดับดีและมีพัฒนาการทางการเรียนรู้

5.8 ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ในระดับชั้น ป.6 ม.3 และ ม.6 ระดับดีและมีพัฒนาการทางการเรียนรู้

4.3 มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กระทรวงศึกษาธิการ (2559: 2-3) ได้กำหนดมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา มีจำนวน 4 มาตรฐาน คือ

มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน

1.1 ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน

1.1.1 ความสามารถในการอ่าน เขียน การสื่อสาร และการคิดคำนวณตามเกณฑ์ของแต่ละระดับชั้น

1.1.2 ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดวิจารณ์ ญาณ อภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแก้ปัญหา

1.1.3 ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

1.1.4 ความก้าวหน้าทางการเรียนตามหลักสูตร

1.1.5 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพัฒนาการจากผลการสอบวัดระดับชาติ

1.1.6 ความพร้อมในการศึกษาต่อ การฝึกงาน หรือการทำงาน

1.2 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน

1.2.1 มีคุณลักษณะและค่านิยมที่ดีตามที่สถานศึกษากำหนด โดยไม่ขัดกับกฎหมาย และวัฒนธรรมอันดีของสังคม

1.2.2 ความภูมิใจในท้องถิ่น และความเป็นไทย

1.2.3 ยอมรับที่จะอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างและความหลากหลาย

1.2.4 สุขภาวะทางร่างกาย และลักษณะจิตสังคม

มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา

2.1 การมีเป้าหมาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจ ที่สถานศึกษากำหนดชัดเจน

2.2 การวางแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

2.2.1 การวางแผนและดำเนินงานพัฒนาวิชาการที่เน้นคุณภาพของผู้เรียนรอบด้าน ทุกกลุ่มเป้าหมาย และดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม

2.2.2 การวางแผนและดำเนินงานพัฒนาครูและบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพ

2.2.3 การวางแผนและการจัดการข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นระบบ

2.2.4 การวางแผนและจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่เอื้อต่อการจัดการ เรียนรู้อย่างมีคุณภาพ

2.3 การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย และการร่วมรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษา ให้มีคุณภาพและได้มาตรฐาน

2.4 การกำกับ ติดตาม ประเมินผลการบริหารและการจัดการศึกษา

มาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

3.1 การมีกระบวนการเรียนการสอนที่สร้างโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วม

3.2 การจัดการเรียนการสอนที่ยึดโยงกับบริบทของชุมชนและท้องถิ่น

3.3 การตรวจสอบและประเมินความรู้ความเข้าใจของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ และมีประสิทธิภาพ

มาตรฐานที่ 4 ระบบการประกันคุณภาพภายในที่มีประสิทธิภาพ

การใช้ระบบประกันคุณภาพภายในเพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาให้ดียิ่งขึ้นการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน โดยรัฐต้องจัดให้มีการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อพัฒนาเยาวชนไทยทุกคนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ทั้งในฐานะที่เป็นพลเมืองไทยและพลเมืองของโลก เพื่อเป็นรากฐานที่พอเพียงสำหรับการใฝ่รู้ใฝ่เรียนตลอดชีวิต รวมทั้งเพื่อการพัฒนาหน้าที่การงานและการพัฒนาคุณภาพชีวิตส่วนตนและครอบครัว และเพื่อสร้างเป็นรากฐานที่แข็งแกร่งสำหรับการสร้างสรรค์สังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ เพื่อการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืนในอนาคต

การพัฒนามาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานได้เทียบเคียง/ความเชื่อมโยงของมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาให้มีความเชื่อมโยง สอดคล้องกัน ดังตารางที่ 2.3

ตารางที่ 2.3 การเทียบเคียง/ความเชื่อมโยงของมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา

การเทียบเคียง/ความเชื่อมโยงของมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา			
มาตรฐานการศึกษาชาติ	มาตรฐานการศึกษาตามกฎหมาย กฎกระทรวง	มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2554 กระทรวงศึกษาธิการ (ประกอบด้วย 15 มาตรฐาน)	มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2559 กระทรวงศึกษาธิการ (ประกอบด้วย 4 มาตรฐาน)
มาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะ ของคนไทย ที่พึงประสงค์ ทั้งในฐานะ พลเมืองและ พลโลก	มาตรฐานที่ 1 ผลการจัด การศึกษา	ด้านคุณภาพผู้เรียน (6 มาตรฐาน) มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีสุขภาวะที่ดี และมีสุนทรียภาพ มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนมีทักษะในการ แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการ เรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมี ความสามารถในการคิดอย่างเป็น ระบบ คิดสร้างสรรค์ ตัดสินใจ แก้ปัญหาได้อย่างมีสติสมเหตุผล มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้มี ทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะใน การทำงาน รักการทำงาน สามารถ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจต คติที่ดีต่ออาชีพสุจริต มาตรฐานด้านมาตรการส่งเสริม (5 มาตรฐาน) มาตรฐานที่ 15 การจัดกิจกรรม ตามนโยบาย จุดเน้น แนวทางการ ปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนาและ ส่งเสริมสถานศึกษาให้ยกระดับ คุณภาพสูงขึ้น	มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน 1.1 ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน 1) ความสามารถในการอ่าน การ เขียน การสื่อสาร และการคิดคำนวณ ตามเกณฑ์ของแต่ละระดับชั้น 2) ความสามารถในการวิเคราะห์และ คิดอย่างมีวิจารณญาณ อภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแก้ปัญหา 3) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสาร 4) ความก้าวหน้าทางการเรียน ตามหลักสูตรสถานศึกษา 5) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและ พัฒนาการจากผลการสอบวัด ระดับชาติ 6) ความพร้อมในการศึกษาต่อ การฝึกงาน หรือการทำงาน 1.2 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของ ผู้เรียน 1) การมีคุณลักษณะและค่านิยมที่ดี ตามที่ศึกษากำหนดโดยไม่ขัดกับ กฎหมายและวัฒนธรรมอันดีของสังคม 2) ความภูมิใจในท้องถิ่นและความเป็นไทย

ตารางที่ 2.3 (ต่อ)

การเทียบเคียง/ความเชื่อมโยงของมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา			
			3) การยอมรับที่จะอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างและหลากหลาย 4) สุขภาวะทางร่างกายและลักษณะจิตสังคม
	มาตรฐานที่ 2 การบริหารจัดการ	มาตรฐานด้านอัตลักษณ์ของสถานศึกษา (1 มาตรฐาน) มาตรฐานที่ 14 การพัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ ปรัชญา และจุดเน้นที่กำหนดด้านคุณภาพการจัดการศึกษา (4 มาตรฐาน) มาตรฐานที่ 8 ผู้บริหารปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล มาตรฐานที่ 9 คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครอง ชุมชนปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล มาตรฐานที่ 10 สถานศึกษามีการจัดหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างรอบด้าน มาตรฐานที่ 11 สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาเต็มตามศักยภาพ ด้านคุณภาพการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการสร้างส่งเสริม สนับสนุน ให้สถานศึกษาเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้	มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา 1. การมีเป้าหมาย วิสัยทัศน์และพันธกิจที่สถานศึกษากำหนดชัดเจน 2. การวางแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 2.1 การวางแผนและดำเนินงานพัฒนาวิชาการที่เน้นคุณภาพของผู้เรียนรอบด้านเป็นการอย่างเป็นรูปธรรม 2.2 การวางแผนและดำเนินงานพัฒนาครูและบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญด้าน ทุกกลุ่มเป้าหมายและทางวิชาชีพ 2.3 การวางแผนการบริหารและการจัดการข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นระบบ 2.4 การวางแผนและจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ 3. การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย และการร่วมรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและได้มาตรฐาน 4. การกำกับ ติดตาม ประเมินผลการบริหารและการจัดการศึกษา

ตารางที่ 2.3 (ต่อ)

การเทียบเคียง / ความเชื่อมโยงของมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา			
มาตรฐานการศึกษาชาติ	มาตรฐานการศึกษาตามกฎกระทรวง	มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2554 กระทรวงศึกษาธิการ (ประกอบด้วย 15 มาตรฐาน)	มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2559 กระทรวงศึกษาธิการ (ประกอบด้วย 4 มาตรฐาน)
มาตรฐานที่ 2 แนวทางการจัดการศึกษา	มาตรฐานที่ 2 การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	ด้านคุณภาพการจัดการศึกษา (1 มาตรฐาน) มาตรฐานที่ 7 ครูปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล	มาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 1. การมีกระบวนการเรียนการสอนที่สร้างโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วม 2. การจัดการเรียนการสอนที่ยึดโยงกับบริบทของชุมชนและท้องถิ่น 3. การตรวจสอบและประเมินความรู้ความเข้าใจของผู้เรียนอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ
มาตรฐานที่ 3 แนวทางการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้/สังคมแห่งความรู้	มาตรฐานที่ 4 การประกันคุณภาพภายใน	ด้านคุณภาพการจัดการศึกษา (1 มาตรฐาน) มาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาตามที่กำหนดในกฎกระทรวง	มาตรฐานที่ 4 ระบบการประกันคุณภาพภายในที่มีประสิทธิผล การใช้ระบบการประกันคุณภาพภายในเพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาให้ดียิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นกระบวนการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามจุดมุ่งหมาย หรือเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพผู้เรียนตามที่หลักสูตรกำหนด โดยการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ซึ่งเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน 2 ด้าน คือ (1) ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน (2) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน

5. ความพึงพอใจ

5.1 ความหมายของความพึงพอใจ

สุภาลักษณ์ ชัยอนันต์ (2540: 17) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้ว่า ความพึงพอใจ เป็นความรู้สึกส่วนตัวที่รู้สึกเป็นสุขหรือยินดีที่ได้รับตอบสนองความต้องการในสิ่งที่ขาดหายไป หรือสิ่งที่ทำให้เกิดความไม่สมดุล ความพึงพอใจเป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมที่จะแสดงออกของบุคคล ซึ่งมีผลต่อการเลือกที่จะปฏิบัติในกิจกรรมใด ๆ นั้น

อุทัย พรรณสุใจ (2545) ได้กล่าวถึง ความพึงพอใจว่า เป็นความรู้สึกรักชอบยินดีเต็มใจ หรือมีเจตคติที่ดีของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ความพอใจจะเกิดเมื่อได้รับตอบสนองความต้องการ ทั้ง ด้านวัตถุและด้านจิตใจ ความพึงพอใจเป็นเรื่องเกี่ยวกับอารมณ์ ความรู้สึก และทัศนคติของบุคคล อันเนื่องมาจากสิ่งเร้าและสิ่งจูงใจ โดยอาจเป็นไปในเชิงประเมินค่า ว่าความรู้สึกหรือทัศนคติต่อสิ่งเหล่านั้นเป็นไปในทางลบหรือบวก

ราชบัณฑิตสถาน (2546) ได้กล่าวถึง ความหมายของคำว่า ความพึงพอใจ ดังนี้ คำว่า “พึง” เป็นคำกริยาอื่น หมายความว่า ยอมตาม เช่น พึงใจ และคำว่า “พอใจ” หมายถึง สมชอบ ชอบใจ

สรุปได้ว่า ความหมายของความพึงพอใจ คือความรู้สึกนึกคิด หรือทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งสามารถเป็นไปในทางที่ดีหรือไม่ดี หรือในด้านบวกและด้านลบ ซึ่งจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อสิ่งนั้นสามารถตอบสนองความต้องการแก่บุคคลนั้น

5.2 ความสำคัญของความพึงพอใจ

กัญญนันท์ ภัทรสรณ์ศิริ (2554) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการทำงาน ของบุคลากรกรณีศึกษาสำหรับสถาบันเทคโนโลยีปทุมวัน พบว่าความพึงพอใจมีความสำคัญต่อการ ดำเนินการกิจกรรมหรือการปฏิบัติงานต่าง ๆ ดังนี้

1. ช่วยเสริมสร้างคุณภาพชีวิต ในการปฏิบัติงานหรือทำกิจกรรมต่าง ๆ หากมีความพึงพอใจ จะส่งผลต่อความตั้งใจในการปฏิบัติงานหรือทำกิจกรรมส่งผลให้เกิดผลงานที่ดี นำมาซึ่งผลตอบแทนที่สูงขึ้น มีการดำรงชีวิตและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น
2. เกิดความรู้สึกกระตือรือร้น มีความเชื่อมั่นและความมุ่งมั่นในการทำงาน ความพึงพอใจทำให้เกิดความสุขจากการปฏิบัติงาน ต้องการให้งานมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด ช่วยให้ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงาน
3. เป็นสิ่งกำหนดลักษณะการดำเนินงานหรือการปฏิบัติงานที่ดี มีคุณภาพ ตอบสนองต่อความต้องการและความคาดหวังของผู้รับบริการที่เหมาะสม เกิดความประทับใจ
4. ช่วยพัฒนาคุณภาพของงาน หากมีความพึงพอใจจะเกิดความเต็มใจทุ่มเท สร้างสรรค์ และส่งเสริมมาตรฐานของงานที่สูงขึ้น

สรุปได้ว่า ความพึงพอใจมีความสำคัญต่อบุคคล ต่องานและหน่วยงาน ทำให้เป็นสุข เกิดแรงจูงใจและกำลังใจที่ดี มีความเชื่อมั่นในการปฏิบัติงาน ผู้ปฏิบัติงานได้แสดงศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ เกิดความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดความร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงาน ทำให้ระบบงานดำเนินไปด้วย ความราบรื่นเรียบร้อย และหน่วยงานมีบรรยากาศและภาพลักษณ์ที่ดี อีกทั้งช่วยให้เกิดความรักความสามัคคี มีพลังผลักดันให้หน่วยงานเจริญก้าวหน้า ที่สำคัญที่สุด ผู้รับบริการเกิดความพึงพอใจในระดับสูงสุด

5.3 การประเมินความพึงพอใจ

อัมรัตน์ อนวัช (2550) ได้ทำวิจัยเรื่อง “การประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้บริการที่มีต่อบริการของสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยรามคำแหง” เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้บริการที่มีต่อปัจจัยการให้บริการ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริการ ด้านทรัพยากรสารสนเทศ ด้านความรับผิดชอบ ความสามารถและบุคลิกภาพของผู้ให้บริการ ด้านลักษณะการให้บริการอย่างก้าวหน้า และด้านลักษณะทางกายภาพของห้องสมุดที่มีต่อการใช้บริการของสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยรามคำแหง และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ ทั้ง 5 ด้าน กับความรู้สึกพึงพอใจของผู้ใช้บริการภายหลังที่ได้รับบริการในสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยรามคำแหง รวมทั้งศึกษาปัญหาที่ผู้ให้บริการประสบในการให้บริการของสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยรามคำแหง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือนักศึกษาปริญญาตรี ปริญญาโท ปริญญาเอก อาจารย์ ข้าราชการ/เจ้าหน้าที่ และบุคคลภายนอก ที่เข้ามาใช้ห้องสมุด โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ ผลการวิจัย พบว่า ผู้ใช้บริการทุกกลุ่มมีความพึงพอใจต่อการบริการโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีความพึงพอใจปัจจัยในด้านการบริการอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านอื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลาง และความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทั้ง 5 ด้าน กับความรู้สึกพึงพอใจพบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สรุปได้ว่า การประเมินความพึงพอใจของผู้รับบริการส่งผลให้เกิดการปรับปรุง พัฒนา รูปแบบการให้บริการด้านต่าง ๆ เพื่อสร้างความประทับใจและความรู้สึกที่ดีต่อองค์กร

6. ข้อมูลพื้นฐานโรงเรียนสตรีวัดมหาพฤฒาราม ในพระบรมราชินูปถัมภ์

ข้อมูลทั่วไป

โรงเรียนสตรีวัดมหาพฤฒาราม ในพระบรมราชินูปถัมภ์ ตั้งอยู่ที่ เลขที่ 519 ถนนมหาพฤฒาราม แขวงมหาพฤฒาราม เขตบางรัก กรุงเทพมหานคร โทรศัพท์ 0-2236-5758 โทรสาร 0-2236-5540 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร จัดการเรียนการสอนตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2561 มีนักเรียนจำนวน 2,053 คน

เดิมเปิดสอนเป็นโรงเรียนพานิชยการเป็นเวลา 30 ปี อาคารเรียนเดิมเป็นอาคารไม้ ต่อมา พ.ศ. 2461 กระทรวงศึกษาธิการได้ให้งบประมาณ 5,000 บาท เพื่อทำการซ่อมแซมใหม่ แล้วเปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนสตรีวัดมหาพฤฒาราม ขึ้นตรงต่อกรมสามัญศึกษา (เดิม) ส่วนการสอนในสายอาชีวศึกษาได้ย้ายไปอยู่ที่โรงเรียนวัดแก้วแจ่มฟ้า ถนนสีพระยา เขตบางรัก ปัจจุบันคือโรงเรียนสารพัดช่าง โรงเรียนสตรีวัดมหาพฤฒาราม เริ่มรับสมัครนักเรียนเมื่อวันที่ 3 ธันวาคม พ.ศ. 2461 รับนักเรียนทั้งชายและหญิงอายุ ตั้งแต่ 6 - 12 ปี และเปิดทำการสอนครั้งแรกเมื่อวันที่ 12 ธันวาคม พ.ศ. 2461 ตั้งแต่ประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีนักเรียนจำนวน 109 คน ครู 3 คน นางสุภาพ ติระนันท์ เป็นครูใหญ่คนแรก ต่อมาได้เพิ่มขึ้นเรียนจากประถมศึกษาปีที่ 3 จนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 8 และใน พ.ศ. 2482 ได้ยุบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 7 - 8 ซึ่งเป็นไปตามแผนการศึกษาของชาติ ณ ขณะนั้น และ พ.ศ. 2498 ได้เปิดชั้นเรียนเพิ่มถึงชั้นเตรียมอุดมศึกษาทั้งแผนวิทยาศาสตร์และอักษรศาสตร์ นับเป็นโชคดีของโรงเรียนเนื่องจาก พระวรวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยลาภพฤฒิยากร ทรงรับเป็นองค์อุปถัมภ์ของโรงเรียนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2491 ทรงเอาพระทัยใส่ความเคลื่อนไหวของโรงเรียนทุกประการ และได้เสด็จเป็นองค์ประธาน วางศิลาฤกษ์ อาคารเรียน 3 ครั้ง และประทานนามตึกสองตึกว่า ตึกโสณบัณฑิตและตึกพิทยลาภ ทั้งเสด็จมาประทาน ประกาศนียบัตรแก่นักเรียนมิได้ขาด เหตุการณ์สำคัญที่โรงเรียนสตรีวัดมหาพฤฒารามไม่มีวันลืมก็คือ เมื่อวันที่ 10 กันยายน พ.ศ. 2499 ซึ่งนับเป็นวันมิ่งมหาสิริมงคลแก่โรงเรียนสตรีวัดมหาพฤฒารามฯ เมื่อสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินทรงเยี่ยมโรงเรียนเป็นการส่วนพระองค์ โดยไม่โปรดเกล้าฯ ให้ตั้งแถวรับ ให้ทุกอย่างดำเนินอยู่ในสภาพปกติ พระองค์มีพระราชประสงค์ ทอดพระเนตรการศึกษาเท่านั้น ต่อมาเมื่อวันที่ 25 ธันวาคม พ.ศ. 2504 ทรงเป็นประธานเปิดหอประชุม และอาคารตึกสมจิตต์ และวันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2511 เสด็จพระราชดำเนินเป็นครั้งที่ 3 ทรงเป็นประธานในงานฉลองครบรอบ 50 ปี ของโรงเรียน และในโอกาสนี้ คุณหญิงสมจิตต์ กุลละวณิชย์ นายกสมาคม นักเรียนเก่า ครูและผู้ปกครองโรงเรียนในทศวรรษนั้นได้กราบบังคมทูลขอรับพระราชทานทุนและนามทุน เพื่อสงเคราะห์นักเรียนขัดสน ซึ่งสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถได้พระราชทานนามทุนว่า “ทุนศรีพดุม” ซึ่งแปลว่า “ศรีสตรีผู้มีความเจริญ” โปรดเกล้าฯ พระราชทานทรัพย์สินส่วนพระองค์ จำนวน 2,000 บาทด้วย ต่อมาปี พ.ศ. 2514 ได้เปลี่ยนชื่อโรงเรียนเป็นโรงเรียนสตรีมหาพฤฒาราม เนื่องจาก หนังสือราชการเกิดความสับสน กับโรงเรียนวัดมหาพฤฒารามที่สังกัดกรุงเทพมหานคร จึงได้ตัดคำว่า “วัด” ออกไปการดำเนินงานของโรงเรียนก้าวหน้าเป็นลำดับ และเมื่อวันที่ 8 กันยายน พ.ศ. 2517 โรงเรียนได้สูญเสียครั้งยิ่งใหญ่เมื่อพระวรวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยลาภพฤฒิยากร องค์อุปถัมภ์ของสมาคมฯ และโรงเรียนสตรีมหาพฤฒารามสิ้นพระชนม์ ทรงเป็นองค์อุปถัมภ์โรงเรียนเป็นเวลา 26 ปี และเป็นพระมหากรุณาธิคุณต่อโรงเรียนสตรีมหาพฤฒาราม เมื่อสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถทรงรับสมาคมฯ และโรงเรียนสตรีมหาพฤฒาราม เข้าไว้ในพระบรมราชินูปถัมภ์ในสมัยคุณหญิงสนองนาฏจารุติลกเป็นผู้อำนวยการโรงเรียน ตั้งแต่วันที่ 15 มิถุนายน พ.ศ. 2518 ได้รับรางวัลดีเด่นของกรมสามัญ

ศึกษา กระทรวงศึกษาธิการในสมัยคุณหญิงสนองนาฏ จารุติลก และได้รับรางวัลอีกครั้งในปี พ.ศ. 2527 ในสมัยนางวิเชียร สามารถได้รับรางวัลติดต่อกัน 3 ปีซ้อนในปี พ.ศ. 2529-2531 รวมรับรางวัลโรงเรียนดีเด่นทั้งสิ้น 5 ครั้ง ในปี พ.ศ. 2521 ได้เปิดรับสมัครนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นปีแรกและเปิดสอนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จนถึงปัจจุบัน ตามหลักสูตรการศึกษาของชาติ และ พ.ศ. 2539 ได้กลับมาใช้ชื่อโรงเรียนสตรีวัดมหาพฤฒาราม ในพระบรมราชินูปถัมภ์อีกครั้ง

ปัจจุบันโรงเรียนสตรีวัดมหาพฤฒาราม ในพระบรมราชินูปถัมภ์ เปิดสอนในช่วงชั้นที่ 3 (ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3) และช่วงชั้นที่ 4 (ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6) จัดการศึกษาเฉพาะนักเรียนสตรี มีเนื้อที่ 5 ไร่ 65.86 ตารางวา มีอาคารเป็นตึกถาวร 6 หลัง คือ อาคาร 1 ตึกโสมบันฑิตย์ เป็นอาคารเรียน 4 ชั้น อาคาร 2 ตึกพิทยลาภ เป็นอาคารเรียน 4 ชั้น อาคาร 3 ตึกศรีพดุม เป็นอาคารเรียน 5 ชั้น อาคาร 4 ตึกสมจิตต์ เป็นอาคาร 2 ชั้นเป็นบันเป็นหอประชุม ชั้นล่างเป็นโรงอาหาร อาคาร 5 ตึกคหกรรม เป็นอาคารเรียน 4 ชั้น เชื่อมต่อกับตึกโสมบันฑิตย์ ตึกพิทยลาภ และตึกศรีพดุม สุดท้ายอาคาร 6 อาคารรวมน้ำใจ เป็นอาคาร 4 ชั้นและในปี พ.ศ. 2561 โรงเรียนสตรีวัดมหาพฤฒาราม ในพระบรมราชินูปถัมภ์มีอายุครบ 100 ปี ในสมัยนางอาลัย พรหมชนะ ซึ่งดำรงตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียนในปี 2557 - 2562 ได้รับถ้วยรางวัลพระราชทานจากสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถด้านกีฬาสถาบันพลศึกษา 13 ปี, 15 ปี และ 18 ปี ในปี พ.ศ. 2558 โรงเรียนได้รับรางวัลพระราชทานรางวัลเกียรติคุณ สัญญา ธรรมศักดิ์ จากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ระดับดีเด่นในปีการศึกษา 2559 รางวัล MOE AWARDS ด้านส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ปี พ.ศ. 2558-2559 รางวัล MOE AWARDS ด้านส่งเสริมปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รางวัลสถานศึกษาดีเด่นด้านอนุรักษ์พลังงาน รางวัลสถานศึกษาปลอดภัย ทั้งมีการปรับปรุงภูมิทัศน์โดยรอบเพื่อรองรับการพัฒนาด้านวิชาการ ด้านคุณธรรม ด้านดนตรี และด้านกีฬา เช่น ห้องสมุดดิจิทัล ห้องศูนย์ออกกำลังกาย แหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ของโรงเรียน เรือนนอนนักกีฬา

คำขวัญโรงเรียน/คติพจน์

“ บุคคลย่อมได้เกียรติ เพราะประพฤติธรรม ”

ปรัชญาโรงเรียน

ความรู้ คู่ความดี

สีประจำโรงเรียน คือ สีกรมท่า-ฟ้า

กรมท่า หมายถึง ความมั่นคง และความสงบสุข

ฟ้า หมายถึง ความรุ่งโรจน์ และความสดใส

ข้อมูลด้านชุมชนในเขตบริการทางการศึกษา

สภาพที่ตั้งและการคมนาคม

สภาพชุมชนรอบบริเวณโรงเรียนสตรีวัดมหาพฤฒารามฯ มีลักษณะเป็นแหล่งธุรกิจและศูนย์การค้า

มีการประกอบธุรกิจกับชาวต่างประเทศมากที่สุด ถือเป็นย่านอุตสาหกรรมนานาชาติ แหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ มี วัดมหาพฤฒาราม โบสถ์กาลหว่าร์ สภาคริสตจักร มัสยิดฮารูน พิพิธภัณฑ์ชาวบางกอก วัดไตรมิตรวิทยาราม พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเขตสัมพันธวงศ์ สถานที่สำคัญใกล้เคียงโรงเรียน คือสถานีรถไฟหัวลำโพง ในด้านการศึกษา มีสถานศึกษา ทั้งระดับอนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา และอุดมศึกษา

แหล่งเรียนรู้ภายใน ได้แก่ ห้องสมุดกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ห้องสมุดกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ห้องสมุดกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ห้องสมุดกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ห้องจริยธรรม ห้องสมุดงานแนะแนว ศูนย์ภาษาจีน ห้องสมุดดิจิทัล ห้อง E – classroom ห้องประชาคมอาเซียน ห้องสารานุกรม ป้ายนิเทศกลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกกลุ่ม สวนลอยฟ้า มหาพฤฒาราม

สภาพเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ

อาชีพหลักของชุมชน คือ ธุรกิจ ค้าขาย ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ผู้ปกครองส่วนใหญ่ จบการศึกษาระดับปริญญาตรี อาชีพหลัก คือ รับจ้าง ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ รายได้โดยเฉลี่ย ต่อครอบครัว ต่อเดือน คือ 20,001 – 30,000 บาท

ศาสนาและวัฒนธรรมประเพณี

ศาสนา ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีบางส่วนนับถือศาสนาคริสต์และอิสลาม ประเพณี/ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นวัฒนธรรมแบบผสมผสาน ทั้งวัฒนธรรมแบบไทย ไทยอีสาน จีน และอิสลาม เนื่องจากชุมชนอพยพมาจากหลายท้องถิ่น

กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและตัวชี้วัดความสำเร็จ

วิสัยทัศน์ (Vision)

โรงเรียนสตรีวัดมหาพฤฒาราม ในพระบรมราชินูปถัมภ์ เป็นโรงเรียนชั้นนำในการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ ให้นักเรียนมีความเป็นเลิศเต็มตามศักยภาพ เป็นคนดี มีความสุขตามวิถีไทย ในความเป็นสากล

ค่านิยม (Popularity)

ค่านิยมที่บุคลากรต้องยึดถือเป็นบรรทัดฐานในการปฏิบัติงาน (เพื่อสร้างวัฒนธรรมองค์กร)

1. มีวินัย และรับผิดชอบในหน้าที่
2. มุ่งมั่นสู่ความเป็นเลิศ
3. เรียนรู้และทำงานเป็นทีม
4. สามัคคี มีน้ำใจ

พันธกิจ (Mission)

เพื่อให้โรงเรียนสตรีวัดมหาพฤฒาราม ในพระบรมราชินูปถัมภ์ เป็นผู้นำด้านการจัดการเรียนรู้ ให้มีประสิทธิภาพเหมาะสมและเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามภารกิจ ดังต่อไปนี้

1. จัดการเรียนการสอนให้นักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพเทียบเคียงมาตรฐานสากล
2. จัดกิจกรรมตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ให้นักเรียน

3. จัดกิจกรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ด้านพลังงานและสิ่งแวดล้อม
เผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมไทย

4. ส่งเสริมและพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนการสอน งานวิจัย และเทคโนโลยี ให้เป็น
ครูมืออาชีพ

5. เผยแพร่ผลงานทางวิชาการให้แก่ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคม

เป้าประสงค์ (Objective)

1. นักเรียนมีความรู้และทักษะนำไปใช้ในการแข่งขันทางวิชาการระดับนานาชาติ และ
นำไปใช้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นได้อย่างมีคุณภาพ

2. นักเรียนทุกคนมีทักษะชีวิต เป็นผู้มีความดี จริยธรรม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข

3. นักเรียนตระหนักถึงหน้าที่ในการอนุรักษ์ เผยแพร่ด้านศิลปวัฒนธรรมไทย ด้านพลังงาน
และสิ่งแวดล้อม

4. ครูมีความรู้ ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ และนำ
ผลงานวิจัยมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง ทนต่อการเปลี่ยนแปลง

5. โรงเรียนเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์	2. ซื่อสัตย์สุจริต
3. มีวินัย	4. ใฝ่เรียนรู้
5. อยู่อย่างพอเพียง	6. มุ่งมั่นในการทำงาน
7. รักความเป็นไทย	8. มีจิตสาธารณะ

คุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ

1. ขยัน หมั่นเพียร อดทนเรียนรู้ คือ ความตั้งใจเพียรพยายามทำหน้าที่การทำงานอย่าง
ต่อเนื่อง สม่ำเสมอ อดทน ความขยันต้องปฏิบัติควบคู่กับการใช้สติปัญญาแก้ปัญหาจนเกิดผลสำเร็จ

2. อดออม รู้จักใช้ เติมคุณค่า คือ การรู้จักเก็บออม ถนอมใช้ทรัพย์สิน สิ่งของแต่
พอประมาณและให้เกิดประโยชน์คุ้มค่า ไม่ฟุ่มเฟือย ฟุ้งเฟ้อ

3. ซื่อสัตย์ เอาใจใส่ แบ่งกันใช้ คือ ประพฤติตรง ไม่เอินเอียง ไม่มีเล่ห์เหลี่ยม มีความ
จริงใจ ปลอดจากความรู้สึกลำเอียง หรืออคติ

4. สร้างวินัย ให้ตนเอง คนรอบตัว คือ การยึดมั่นในระเบียบแบบแผน ข้อบังคับและ
ข้อปฏิบัติ ซึ่งมีทั้งวินัยในตนเอง และวินัยต่อสังคม

5. รู้กาลเทศะ สุภาพ นอบน้อม คือ เรียบร้อย อ่อนโยน ละมุนละม่อม มีกิริยามารยาทที่
ดีงาม มีสัมมาคารวะ

6. รักสิ่งแวดล้อม รักความสะอาด ทั้งกายใจ คือ ปราศจากความมัวหมองทั้งกายใจ และสภาพแวดล้อม ความผ่องใส ที่เจริญตาทำให้เกิดความสบายใจแก่ผู้พบเห็น

7. รักสามัคคี มีเหตุผล ยอมรับกัน คือ ความพร้อมเพรียงกัน ความกลมเกลียวกัน ความปรองดองกัน ร่วมใจกันปฏิบัติงานให้บรรลุผลตามที่ต้องการ เกิดงานอย่างสร้างสรรค์ ปราศจากการทะเลาะวิวาท ไม่เอารัด เอาเปรียบซึ่งกันและกัน เป็นการยอมรับความแตกต่างหลากหลายทางความคิด ความหลากหลายในเรื่องเชื้อชาติ ความกลมเกลียวกันในลักษณะเช่นนี้เรียกว่าความสมานฉันท์

8. การแบ่งปัน ถ้าเลอค่า พาสุขใจ คือ ความจริงใจที่ไม่เห็นแก่เพียงตัวเองหรือเรื่องของตัวเอง แต่เห็นอกเห็นใจ เห็นคุณค่าในเพื่อนมนุษย์ มีความเอื้ออาทร เอาใจใส่ ให้ความสนใจในความต้องการ ความจำเป็น ความทุกข์สุขของผู้อื่น และพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกัน

ค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ

1. มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
2. ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน มีอุดมการณ์ในสิ่งที่ดีงามเพื่อส่วนรวม
3. กตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์
4. ใฝ่หาความรู้ หมั่นศึกษาเล่าเรียนทั้งทางตรง และทางอ้อม
5. รักษาวัฒนธรรมประเพณีไทยอันงดงาม
6. มีศีลธรรม รักษาความสัตย์ หวังดีต่อผู้อื่น เผื่อแผ่และแบ่งปัน
7. เข้าใจเรียนรู้การเป็นประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่ถูกต้อง
8. มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย ผู้น้อยรู้จักการเคารพผู้ใหญ่
9. มีสติรู้ตัว รู้คิด รู้ทำ รู้ปฏิบัติตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
10. รู้จักดำรงตนอยู่โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รู้จักอดออมไว้ใช้เมื่อยามจำเป็น มีไว้พอกินพอใช้ ถ้าเหลือก็แจกจ่ายจำหน่าย และพร้อมที่จะขยายกิจการเมื่อมีความพร้อม เมื่อมีภูมิคุ้มกันที่ดี
11. มีความเข้มแข็งทั้งร่างกาย และจิตใจ ไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจฝ่ายต่างหรือกิเลส มีความละอาย เกรงกลัวต่อบาปตามหลักของศาสนา
12. คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม และของชาติมากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง

กลยุทธ์สถานศึกษา (Strategy)

กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาคุณภาพผู้เรียนสู่มาตรฐานการศึกษาทุกระดับมีความรู้และทักษะด้านเทคโนโลยีเพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้

กลยุทธ์ที่ 2 ปลูกฝังคุณธรรมความสำนึกในความเป็นชาติไทยระบอบประชาธิปไตย อนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมและมีวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

กลยุทธ์ที่ 3 พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกคนสู่มาตรฐานวิชาชีพ สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ และใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารได้

กลยุทธ์ที่ 4 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาชุมชนภูมิปัญญาท้องถิ่น และองค์กรภายนอกในการร่วมพัฒนาคุณภาพการศึกษา

กลยุทธ์ที่ 5 พัฒนาความพร้อมในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้ และบริหารจัดการศึกษา

กลยุทธ์ที่ 6 พัฒนาแหล่งเรียนรู้ สภาพแวดล้อมในโรงเรียน ให้ร่มรื่นน่าอยู่ ปลอดภัย และเอื้อต่อการเรียนรู้

จากบริบทของโรงเรียนสตรีวัดมหาพฤฒาราม ในพระบรมราชินูปถัมภ์ ดังกล่าวข้างต้น รวมถึงกลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและตัวชี้วัดความสำเร็จ ที่บ่งชี้อย่างชัดเจนถึงความมุ่งมั่นของผู้บริหารในการร่วมกันกับภาคีผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย กำหนดทิศทางและจัดวางกลยุทธ์สถานศึกษาประกอบด้วย วิสัยทัศน์ ค่านิยม พันธกิจ เป้าประสงค์ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ คุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ รวมถึงค่านิยมหลักของคนไทยทั้ง 12 ประการ แรงบันดาลใจสำคัญยิ่งที่ผู้วิจัยให้ความสำคัญคือ ข้อมูลจากผลการประเมินภายนอกของสถานศึกษาตามมาตรฐานสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) รอบสามของโรงเรียนสตรีวัดมหาพฤฒาราม ในพระบรมราชินูปถัมภ์ ในปี พ.ศ. 2555 รวมถึงข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 ด้านผลการจัดการศึกษา และในด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าวจึงเลือกแนวทางในการพัฒนารูปแบบการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะ สำหรับครูผู้สอน ทั้งนี้เพื่อให้ครูผู้สอนมีการรวมตัวกันเพื่อทำงานร่วมกันและสนับสนุนซึ่งกันและกัน อันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงคุณภาพทั้งด้านวิชาชีพ และเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระและส่งเสริมให้โรงเรียนสตรีวัดมหาพฤฒาราม ในพระบรมราชินูปถัมภ์เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีศักยภาพของชุมชน มีกิจกรรมที่เน้นเชิงปฏิบัติ (Active learning) ให้มากขึ้น เพื่อให้เกิดผลงานนักเรียนทั่วถึงทุกระดับชั้น และทุกรายวิชา โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนประเมินตนเองและนำผลการประเมินไปพัฒนาตนเอง ครูลดบทบาทตนเองให้นักเรียนมีบทบาทร่วมในการเรียนรู้และเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีการพัฒนาครูรายบุคคลอย่างเป็นระบบ ผู้วิจัยจึงศึกษาองค์ประกอบของการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนสตรีวัดมหาพฤฒาราม ในพระบรมราชินูปถัมภ์ เพื่อสร้างรูปแบบและแนวทางปฏิบัติของชุมชน พร้อมทั้งศึกษาและประเมินผลการทดลองใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

**โครงการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนของ
โรงเรียนสตรีวัดมหาพฤฒาราม ในพระบรมราชินูปถัมภ์
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2**

แผนการขับเคลื่อนโครงการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนใน
โรงเรียนสตรีวัดมหาพฤฒาราม ในพระบรมราชินูปถัมภ์ ปีการศึกษา 2561 ดังแสดงในตารางที่ 2.4

ตารางที่ 2.4 แผนการขับเคลื่อนโครงการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนใน
โรงเรียนสตรีวัดมหาพฤฒาราม ในพระบรมราชินูปถัมภ์

แนวทางการดำเนินงาน	กิจกรรม	ระยะเวลา
1. แต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนกระบวนการ PLC ของโรงเรียนสตรีวัดมหาพฤฒาราม ในพระบรมราชินูปถัมภ์	แต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อน PLC ประกอบด้วย 1. ผู้อำนวยการสถานศึกษา 2. รองผู้อำนวยการสถานศึกษา 3. หัวหน้าฝ่ายวิชาการ/กลุ่มสาระ/หัวหน้าระดับชั้น 4. ครู ฯลฯ	ตุ ล า ค ม 2560
2. กำหนดแผนงานการขับเคลื่อนกระบวนการ PLC ของโรงเรียนสตรีวัดมหาพฤฒาราม ในพระบรมราชินูปถัมภ์	จัดทำแผนงานการขับเคลื่อนกระบวนการ PLC สู่สถานศึกษา ประกอบด้วย 1. สร้างทีมงาน PLC ที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนสตรีวัดมหาพฤฒาราม ในพระบรมราชินูปถัมภ์ 2. สร้างความรู้ ความเข้าใจ และแนวทางการปฏิบัติให้กับบุคลากรในสถานศึกษา (พาดู พาคิด พาทำ) 3. สร้างเครือข่ายกับหน่วยงานอื่น (ระดับบุคคล ระดับองค์กร ระดับหน่วยงาน) 4. กำกับ ติดตาม นิเทศ และประเมินผล 5. ส่งเสริม สนับสนุน และประสานงาน การพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา	พฤษภาคม 2561
3. การขับเคลื่อนกระบวนการ PLC สู่การปฏิบัติ	3.1 ขับเคลื่อนกระบวนการ PLC สู่การปฏิบัติ พร้อมทั้งบันทึกลงใน Logbook ตามลำดับดังนี้ 1) ค้นหาปัญหา 2) หาสาเหตุ	มิถุนายน 2561 มี น า ค ม 2562

ตารางที่ 2.4 (ต่อ)

แนวทางการดำเนินงาน	กิจกรรม	ระยะเวลา
	3) แนวทางแก้ไข 4) ออกแบบกิจกรรมและ 5) นำสู่การปฏิบัติและการสะท้อนผล 3.2 สรุปรายงานผล และจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้	
4. กำกับ ติดตามนิเทศและประเมินผล	4.1 จัดทำแผนและเครื่องมือ กำกับ ติดตาม นิเทศ และประเมินผลการขับเคลื่อนกระบวนการ PLC ของโรงเรียนสตรีวัดมหาพฤฒาราม ในพระบรมราชินูปถัมภ์ 4.2 คณะกรรมการขับเคลื่อนกระบวนการ PLC สู่สถานศึกษา ระดับสถานศึกษา ดำเนินการกำกับ ติดตาม นิเทศ และประเมินผลการขับเคลื่อนกระบวนการ PLC ของโรงเรียนสตรีวัดมหาพฤฒาราม ในพระบรมราชินูปถัมภ์ 4.3 เร่งรัด ติดตาม และสนับสนุน ข้าราชการและบุคลากรทางการศึกษาที่ไม่ประสบความสำเร็จในการขับเคลื่อนกระบวนการ PLC ของโรงเรียนสตรีวัดมหาพฤฒาราม ในพระบรมราชินูปถัมภ์	มิถุนายน 2561 - มี น า ค ม 2562
5. สรุป รายงาน ผล การดำเนินการการขับเคลื่อนกระบวนการ PLC ของโรงเรียนสตรีวัดมหาพฤฒาราม ในพระบรมราชินูปถัมภ์	5.1 ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา รายงานผลการดำเนินการตามกระบวนการ PLC สู่สถานศึกษา พร้อม Logbook เป็นรายบุคคลต่อผู้บริหารโรงเรียนสตรีวัดมหาพฤฒาราม ในพระบรมราชินูปถัมภ์ 5.2 คณะกรรมการขับเคลื่อนกระบวนการ PLC สรุปและรายงานผลการติดตามของโรงเรียนสตรีวัดมหาพฤฒาราม ในพระบรมราชินูปถัมภ์ 5.3 โรงเรียนสตรีวัดมหาพฤฒาราม ในพระบรมราชินูปถัมภ์ รายงานผลการขับเคลื่อนกระบวนการ PLC ต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง	มี น า ค ม 2562

ตารางที่ 2.4 (ต่อ)

แนวทางการดำเนินงาน	กิจกรรม	ระยะเวลา
6. กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถอดบทเรียน และยกย่องเชิดชู เกียรติ การขับเคลื่อน กระบวนการ PLC ของ โรงเรียนสตรีวัดมหาพฤฒาราม ในพระบรมราชินูปถัมภ์	6.1 สถานศึกษาจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Show & Share) การขับเคลื่อนกระบวนการ PLC ของ โรงเรียนสตรีวัดมหาพฤฒาราม ในพระบรม ราชินูปถัมภ์ ที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนสตรี วัดมหาพฤฒาราม ในพระบรมราชินูปถัมภ์ 6.2 ยกย่องเชิดชูเกียรติข้าราชการครูและบุคลากร ทางการศึกษาที่มีกระบวนการดำเนินการที่ดี สามารถเป็นแบบอย่างได้และเผยแพร่	มี น ำ ค ม 2562

การนิเทศ ติดตาม และประเมินผล

การนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินการตามโครงการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทาง
วิชาชีพเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนสตรีวัดมหาพฤฒาราม ในพระบรมราชินูปถัมภ์
ปีการศึกษา 2561 มีรายละเอียดตามตารางที่ 2.5

ตารางที่ 2.5 การนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินการตามโครงการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทาง
วิชาชีพเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนสตรีวัดมหาพฤฒาราม ในพระบรม
ราชินูปถัมภ์ ปีการศึกษา 2561

ที่	กิจกรรม	วัตถุประสงค์	การนิเทศ	การติดตามประเมินผล		
				เครื่องมือ	ระยะเวลา	ผู้นิเทศ
1	การสะท้อนปัญหา แนวทางการ แก้ปัญหาของกลุ่ม PLC (ระยะที่ 1)	เพื่อศึกษาสภาพปัญหา และแนวทางแก้ไข ปัญหาการจัดการเรียน การสอน	1. ทบทวนวัตถุประสงค์ การดำเนินงาน PLC 2. วิเคราะห์ปัญหาการเรียน การสอน 3. การพัฒนาทีมงาน 4. ความคิดเชิงบวก 5. แนวทางการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้ 6. การบันทึก Logbook	แบบติดตาม	พ.ค. 2561	ผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์

ตารางที่ 2.5 (ต่อ)

ที่	กิจกรรม	วัตถุประสงค์	การนิเทศ	การติดตามประเมินผล		
				เครื่องมือ	เครื่องมือ	เครื่องมือ
2	การดำเนินงานตามแนวทาง PLC (ระยะที่ 2)	เพื่อให้สถานศึกษาสามารถดำเนินงานตามแนวทาง PLC ในการจัดการเรียนการสอนได้	1. ให้ความรู้เกี่ยวกับเทคนิคกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบต่าง ๆ ตามสภาพปัญหาและบริบทของสถานศึกษา เช่น Active learning, BBL, PBL, Lesson study, ICT, DLTV, DLIT ฯลฯ 2. การพัฒนานวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้	แบบติดตาม	ภาคเรียนละ 2 ครั้ง	ผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์
3	สรุปรายงานผลการดำเนินงาน PLC	เพื่อสรุปและรายงานผลการดำเนินงาน PLC	1. แนวทางการเขียนสรุปรายงาน PLC 2. AAR	แบบรายงาน ผลการดำเนินงาน PLC	สิ้นสุดการดำเนินงาน	สพฐ.

สรุปได้ว่า โรงเรียนสตรีวัดมหาพฤฒาราม ในพระบรมราชินูปถัมภ์ มุ่งพัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาให้มีคุณภาพเทียบเคียงมาตรฐานสากล พัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต มีจิตอาสา รักษาสิ่งแวดล้อม สำนึกในความเป็นชาติไทยและมีวิถีชีวิตอยู่อย่างพอเพียง ส่งเสริมสนับสนุนให้ชุมชนและทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา พัฒนาสื่อแหล่งเรียนรู้ภายในและใช้แหล่งเรียนรู้ภายนอกในการจัดกิจกรรมสร้างนิสัยใฝ่รู้และศึกษาค้นคว้า รักการอ่านอย่างยั่งยืน ส่งเสริมพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างมีระบบเทียบเคียงมาตรฐานสากล โดยโรงเรียนจัดกิจกรรมได้ครอบคลุมทุกมาตรฐานและทุกตัวบ่งชี้มีระบบประกันคุณภาพภายในที่เข้มแข็ง และผ่านการรับรองจากการประเมินคุณภาพภายนอก ผู้เรียนทุกคนได้รับการพัฒนาตามมาตรฐานการศึกษาชาติ พร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและยกระดับสู่มาตรฐานสากล นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยดำเนินการตามโครงการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนสตรีวัดมหาพฤฒาราม ในพระบรมราชินูปถัมภ์ ปีการศึกษา 2561

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

7.1 งานวิจัยในประเทศ

ประหยัด อินแปง (2556: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาและความต้องการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 จังหวัดอุดรธานี ผลการศึกษา พบว่า (1) ปัญหาในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามความคิดเห็นของครูโดยรวมนั้นมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (2) ซึ่งครูมีปัญหาในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในด้านคุณลักษณะของผู้เรียนโดยรวมนั้นอยู่ในระดับมาก (3) ครูมีความต้องการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านความสามารถและทักษะของผู้เรียน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (4) ครูมีความต้องการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านคุณลักษณะของผู้เรียน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (5) ครูที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน ซึ่งมีปัญหาและความต้องการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโดยรวมเป็นรายด้านทุกด้าน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (6) ผลการเปรียบเทียบปัญหาการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามความคิดเห็นของครูในโรงเรียนขนาดต่างกันพบว่า ครูในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ ซึ่งมีปัญหาในการพัฒนาผู้เรียนในภาพรวมแตกต่างกัน (7) ผลการเปรียบเทียบความต้องการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ตามความคิดเห็นของครูในโรงเรียนขนาดต่างกัน พบว่า ครูในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ มีความต้องการในการพัฒนาผู้เรียนในภาพรวมแตกต่างกัน

พิเชษฐ์ เกษวงษ์ (2556: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการนำเสนอแนวทางการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ประกอบด้วย 1) การสร้างจุดเริ่มแห่งความร่วมมือ เช่น ส่งเสริมให้ครูมีการปรับปรุงและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง 2) การจัดให้ครูมีโอกาสเสวนาใคร่ครวญระหว่างกัน เช่น นำประเด็นปัญหาจากการปฏิบัติงานของครูมาพูดคุยแลกเปลี่ยนระหว่างกัน 3) การส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านค่านิยมและปทัสถานร่วม เช่น กำหนดยุทธศาสตร์ในการดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าหมาย และ 5) การสนับสนุนให้มีการร่วมมือกันในการทำงาน เช่น ส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อแก้ปัญหาร่วมกันของครูโดยแนวทางทั้ง 5 ด้านมีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ทุกรายการ

วรลักษณ์ ชูกำเนิด และเอกรินทร์ สังข์ทอง (2557: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง โรงเรียนแห่งชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูเพื่อการพัฒนาวิชาชีพครูที่เน้นผู้เรียนเป็นหัวใจสำคัญ ผลการวิจัยพบว่า ความเป็นมา ความสำคัญ ความหมาย การแบ่งระดับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และองค์ประกอบของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในบริบทสถานศึกษา มีองค์ประกอบสำคัญจำนวน 6 องค์ประกอบ ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ร่วม ทีมร่วมแรงร่วมใจ ภาวะผู้นำร่วม การเรียนรู้และการ

พัฒนาวิชาชีพ ชุมชนกัลยาณมิตร และโครงสร้างสนับสนุน พร้อมทั้งนำเสนอบทสรุปและข้อเสนอในการประยุกต์กรอบแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูในโรงเรียนสู่การปฏิบัติ

มินตรา ลายสนิทเสรีกุล และปิยพงษ์ สุเมตติกุล (2557: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสหวิทยาเขตเบญจบุรพา กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารโรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสหวิทยาเขตเบญจบุรพา กรุงเทพมหานคร ในภาพรวม และรายด้านทุกด้านปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับความต้องการจำเป็นอย่างต้งนี้ PNI modified ได้ดังนี้คือ 1) ด้านหลักสูตร 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน และ 3) ด้านการวัดและประเมินผล โดยมีด้านที่เป็นจุดแข็ง คือ การวัดและประเมินผล และด้านที่เป็นจุดอ่อน คือ หลักสูตรกับการจัดการเรียนการสอน สำหรับกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสหวิทยาเขตเบญจบุรพา กรุงเทพมหานคร ประกอบไปด้วย กลยุทธ์หลัก 3 กลยุทธ์ กลยุทธ์รอง 12 กลยุทธ์ และวิธีดำเนินการ 29 วิธีดำเนินการ เช่น ผู้บริหารได้สนับสนุนให้เกิดการสื่อสารสองทางระหว่างครู ผู้ปกครอง และนักเรียนด้วยช่องทางการสื่อสารที่สะดวกและมีประสิทธิภาพ สร้างทัศนคติที่ดีของครูต่อการประสานความร่วมมือในการจัดการเรียนการสอน เพื่อลดภาระงานและส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น พัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรด้วยการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการหรือศึกษาดูงานโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการหรือการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สนับสนุนให้นักเรียนมีส่วนในการออกแบบเรื่องที่เรียน วางแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเองตามความต้องการและศักยภาพ

ปองทิพย์ เทพอารีย์ (2557: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพสำหรับครูประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพสำหรับครูประถมศึกษา ประกอบไปด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 วัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ ครูต้องเรียนรู้วิถีทัศน์ ค่านิยม และวัฒนธรรมของโรงเรียนที่ตนเองปฏิบัติงานอยู่โดยครูร่วมกันเรียนรู้ (Collaboration Learning) ได้มีการเสริมสร้างพลังอำนาจ สร้างพื้นที่สำหรับการเรียนรู้ สร้างโอกาสในการเรียนรู้พร้อมกับการนำวัฒนธรรมของโรงเรียนบูรณาการเข้ากับวัฒนธรรมค่านิยม คุณค่าของตนเองที่สามารถปรับเปลี่ยนได้ ซึ่งเป็นส่วนช่วยในการวางรูปแบบพฤติกรรมและการรับรู้ เพื่อประยุกต์กับการจัดการเรียนการสอนไปสู่เป้าหมายร่วมกันของโรงเรียน ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ ทำให้เกิดการเรียนรู้ในระดับบุคคล ระดับทีม และระดับองค์กร ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ในตัวผู้เรียน องค์ประกอบที่ 2 การคิด ซึ่งเป็นกระบวนการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ความรู้ต่าง ๆ ระหว่างครูเพื่อกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ในกลุ่ม ครูต้องมีทักษะการคิดขั้นสูง ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดสร้างสรรค์ และการคิดแก้ปัญหา องค์ประกอบที่ 3 แบบปฏิบัติที่ดี เป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนจากการเรียนรู้ร่วมกันของครูในชุมชนแห่งการ

เรียนรู้เชิงวิชาชีพสำหรับครูประถมศึกษา ในการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ นำไปสู่ผลลัพธ์ คือ ผู้เรียนมีการเรียนรู้ที่เพิ่มขึ้น และตอบสนองเป้าหมายของโรงเรียน ทำให้โรงเรียนประสบความสำเร็จ ก้าวสู่ความเป็นเลิศ ทั้งนี้เพื่อพัฒนาระบบคุณภาพของโรงเรียนในการพัฒนาผู้เรียน ด้านการแบ่งปันแนวปฏิบัติส่วนบุคคลภายในกลุ่มครู องค์ประกอบที่ 4 การพัฒนาเชิงวิชาชีพอย่างต่อเนื่องเป็นโครงสร้างการเรียนรู้ในการที่ครูรักษาความรู้ทักษะ และประสบการณ์ทางวิชาชีพของตนเองไว้ เป็นทั้งเส้นทางความก้าวหน้าในวิชาชีพและเป็นบันไดอาชีพ (Career Path) ในการเพิ่มพูนความรู้ความชำนาญ ปรับเปลี่ยนทัศนคติและแนวคิดใหม่ ๆ ทางการศึกษา และด้านการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้เพื่อให้ก้าวทันความเปลี่ยนแปลง ทำให้การเรียนรู้มีคุณภาพอยู่เสมอ แต่ละองค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพสำหรับครูประถมศึกษา มีกิจกรรมและเทคนิควิธีที่สอดคล้องกับความต้องการของครูและนักเรียน โดยใช้เทคนิควิธีการบรรยาย การตั้งคำถาม การอภิปรายกลุ่ม และรายบุคคล การทดสอบ การแสดงบทบาทสมมติ และการลงมือปฏิบัติในสถานการณ์จริง ซึ่งเน้นให้ครูทุกคนในชุมชนแห่งการเรียนรู้ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมดังกล่าว ประสิทธิภาพของรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพสำหรับครูประถมศึกษา พบว่า สมรรถนะเชิงวิชาชีพของกลุ่มตัวอย่างสูงกว่าก่อนการทดลองใช้ รวมทั้งทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนเพิ่มสูงขึ้น ผลการเรียนรู้ในวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ของผู้เรียนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุรพล พิมพ์สอน (2557: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 ผลการวิจัยพบว่า 1) มีสภาพการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านการเป็นคนดีมากกว่าด้านอื่น มีปัญหาการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอยู่ในระดับปานกลาง มีปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกเกี่ยวข้องอยู่ในระดับมาก 2) กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 ประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์หลัก 11 กลยุทธ์รอง มียุทธศาสตร์หลัก ได้แก่ (1) การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพได้ตามมาตรฐานการศึกษาระดับชาติ และทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (2) การพัฒนาศักยภาพครูผู้สอนเน้นการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 (3) ส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ สื่อ เทคโนโลยี และเสริมสร้างบรรยากาศ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และ (4) สร้างความเข้มแข็งและการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายสถานศึกษาในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนสู่มาตรฐานการศึกษาระดับชาติ และทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 3) กลยุทธ์มีความสอดคล้อง เหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก

เฉลิมชาติ เมฆแดง (2558: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัย แนวทางการพัฒนาความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาเอกชน ซึ่งผลการวิจัยพบว่า 1) ในลักษณะความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่ดีของสถานศึกษาครอบคลุมอยู่ 5 ลักษณะ คือ 1.1) สถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำแบบสนับสนุนและมีส่วน

ร่วม 1.2) สถานศึกษาจัดให้มีการเรียนรู้ร่วมกันและประยุกต์การเรียนรู้ร่วมกัน 1.3) สถานศึกษาที่มี ค่านิยมและวิสัยทัศน์ร่วมกัน 1.4) สถานศึกษามีเงื่อนไขและสภาพการณ์ที่สนับสนุน และ 1.5) สถานศึกษา มีแนวการปฏิบัติที่ดีร่วมกัน 2) แนวทางในการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาเอกชน มีความ จำเป็นต้องพัฒนาผู้นำสถานศึกษาดังนี้ 2.1) พัฒนาภาวะผู้นำแบบสนับสนุนและมีส่วนร่วม 2.2) จัดให้มี การเรียนรู้และประยุกต์การเรียนรู้ร่วมกัน 2.3) การสร้างค่านิยม วิสัยทัศน์ของความเป็นชุมชนแห่งการ เรียนรู้ร่วมกัน 2.4) สร้างการมีเงื่อนไข และสภาพการณ์ที่สนับสนุนความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ร่วมกัน และ 2.5) สร้างแนวปฏิบัติที่ดีร่วมกัน 3) ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนว ทางการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ปรากฏว่าอยู่ในระดับมาก

อนุสรฯ สุวรรณวงศ์ (2558: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาคุณลักษณะของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทาง วิชาชีพในบริบทการศึกษาไทย ซึ่งผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในบริบทการศึกษาไทย ประกอบด้วย 5 ประการ ได้แก่ 1) การมีวิสัยทัศน์ ค่านิยม และบรรทัดฐาน ร่วมกัน 2) การร่วมเรียนรู้และร่วมมือรวมพลัง 3) มุ่งเน้นการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ 4) การ สะท้อนผลการปฏิบัติงานทางวิชาชีพ และ 5) ภาวะผู้นำร่วมทางการบริหาร บทสรุป คือ ผลการวิจัย เป็นแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในด้านนโยบายการ บริหารโรงเรียน ตามหลักการกระจายอำนาจการบริหารจัดการเพื่อสร้างครูผู้นำ ซึ่งการพัฒนา วัฒนธรรมของโรงเรียนเพื่อสร้างวัฒนธรรมกัลยาณมิตรทางวิชาการ และได้มีการพัฒนาทางวิชาชีพ ของครูที่มุ่งเน้นการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนเพื่อยกระดับผลลัพธ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียนและ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

อุดมสิน คันธภูมิ (2558: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือใน การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนสำหรับโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพปัจจุบันเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง 2) รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนา คุณภาพผู้เรียนสำหรับโรงเรียนประถมศึกษา มี 5 องค์ประกอบ คือองค์ประกอบที่ 1 ผู้มีส่วน เกี่ยวข้อง ได้แก่ คณะครู ผู้ปกครองนักเรียน ชุมชน ศิษย์เก่า พระสงฆ์ เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริม สุขภาพประจำตำบล ปราชญ์ชาวบ้าน หน่วยงานของรัฐ และองค์กรเอกชน องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการสร้างเครือข่ายมีแนวทางในการดำเนินการที่สำคัญ 5 ขั้นตอน คือ ขั้นตระหนักถึง ความสำคัญในการสร้างเครือข่าย ขั้นประสานหน่วยงาน/องค์กรเครือข่าย ขั้นสร้างพันธมิตรสัญญา ร่วมกัน ขั้นบริหารจัดการเครือข่าย และขั้นพัฒนาและรักษาความสัมพันธ์ องค์ประกอบที่ 3 ความ ร่วมมือ มี 4 องค์ประกอบหลัก คือ การร่วมตระหนักและรับรู้ปัญหา การร่วมวางแผน การร่วม ปฏิบัติงานตามแผน และการร่วมวัดผลประเมินผล องค์ประกอบที่ 4 องค์ประกอบสำคัญของ เครือข่าย ประกอบด้วย สมาชิกของเครือข่าย วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายร่วมกัน ผู้ประสานงาน

เครือข่ายต่าง ๆ กิจกรรมการมีส่วนร่วมกันของสมาชิกเครือข่าย การเสริมสร้างซึ่งกันและกัน ระบบความสัมพันธ์ของเครือข่าย รวมทั้งระบบบริหารจัดการเครือข่าย และองค์ประกอบที่ 5 คุณภาพของผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน 3) ผลการศึกษาการใช้รูปแบบเครือข่ายด้านความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และนักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเกณฑ์หลักสูตรแกนกลางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ร้อยละ 100 ความพึงพอใจของผู้บริหาร คณะครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

กานดา เข้มศรี (2559: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยแนวทางการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนคลองขลุงราษฎร์รังสรรค์ ตำบลคลองขลุง อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร ผลการวิจัยพบว่า ด้านที่มีการปฏิบัติมากกว่าด้านอื่น ได้แก่ สภาพการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านการเป็นคนดี ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าด้านอื่น ได้แก่ สภาพการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านการเป็นคนเก่ง ปัญหาการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากกว่าด้านอื่น ได้แก่ ปัญหาด้านการพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นคนดี และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าด้านอื่น ได้แก่ มีปัญหาการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านการเป็นคนที่มีความสุข สำหรับแนวทางการพัฒนาคุณภาพ มีแนวทางพัฒนาทั้ง 3 ด้าน ดังนี้ 1) การพัฒนาผู้เรียนด้านการเป็นคนดี สถานศึกษาควรสร้างความตระหนักให้กับครูและผู้ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาผู้เรียนด้านการเป็นคนดี ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมบูรณาการเข้ากับการจัดการเรียนรู้ของครู สร้างเครือข่ายระหว่างสถานศึกษากับผู้ปกครอง จัดทำฐานข้อมูล วิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล เสริมการเรียนการสอนนอกชั้นเรียนจากภูมิปัญญา จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน จัดให้มีการยกย่องชมเชยผู้เรียนที่มีคุณธรรมดีเด่น เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ 2) การพัฒนาผู้เรียนด้านการเป็นคนเก่ง สถานศึกษาควรมีการปรับปรุงหลักสูตร ส่งเสริมการนิเทศการสอนของครู วิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล มีการบูรณาการกลุ่มสาระการเรียนรู้สู่ชีวิตจริงของผู้เรียน ครูร่วมมือกับผู้ปกครองรวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องช่วยกันแก้ไขปัญหาให้ผู้เรียน 3) ด้านการพัฒนาผู้เรียนด้านการเป็นคนมีความสุข สถานศึกษาควรมีการจัดทำสารสนเทศที่ชัดเจนเกี่ยวกับปัญหาผู้เรียนกลุ่มเสี่ยง ได้นำข้อมูลจากระบบดูแลช่วยเหลือมาเป็นฐานข้อมูลในการจัดกิจกรรมหรือโครงการที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ส่งเสริมสนับสนุนให้มีกิจกรรมพี่ดูแลน้อง ทุกภาคส่วนป้องกันและแก้ไขปัญหาพร้อมกัน เพื่อจะได้แก้ไขปัญหาได้ทันเหตุการณ์ จัดตั้งศูนย์ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เรียนกลุ่มเสี่ยง รวมถึงจัดกิจกรรมรณรงค์เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

บังอร เสรีรัตน์ (2559: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาแบบการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมชุดความคิดเกี่ยวกับการสอนของครูประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมชุดความคิดเกี่ยวกับการสอนของครูประถมศึกษา

ประกอบไปด้วย 4 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 หลักการ องค์ประกอบที่ 2 จุดมุ่งหมาย องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการหลักและบทบาทสำคัญ และองค์ประกอบที่ 4 ปัจจัยสนับสนุนการใช้ รูปแบบฯ และ 2) คะแนนชุดความคิดเกี่ยวกับการสอนของครูประถมศึกษาเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01

วิฑูล ทาชา (2559: บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาอีเลิร์นนิ่งเพื่อชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ: กรณีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขต อีสาน ซึ่งผลการวิจัย พบว่า มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน มีบทเรียน อีเลิร์นนิ่งเสริมการเรียนการสอนให้นักศึกษาได้เรียนรู้ด้วยตนเองนอกเวลาเรียนได้ทุกที่ ทุกเวลา ได้จำนวน 15 รายวิชา และได้ก่อให้เกิดการเรียนรู้ในตัวผู้วิจัยหลายประการ เช่น การรู้จักใช้หลักการ บริหารแบบมีส่วนร่วม การใช้หลักจิตวิทยาในการทำงานเป็นทีม มีการรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน ร่วมงาน การมุ่งคุณภาพของงาน เป็นต้น ในส่วนของผู้ร่วมวิจัย พบว่า ต่างได้ทราบถึงข้อจำกัดและ ศักยภาพของตน ได้เรียนรู้ถึงแนวทางวิธีการในการพัฒนาบทเรียนอีเลิร์นนิ่งที่สามารถนำมาใช้เป็น ส่วนเสริมในการเรียนการสอน ตรงตามความต้องการของผู้มีส่วนได้เสียอย่างแท้จริง ได้เรียนรู้ถึง คุณค่าของน้ำใจของเพื่อนร่วมวิชาชีพในระดับสถาบัน ซึ่งได้พบว่า ได้เรียนรู้ที่จะนำเอาแนวคิดของ อีเลิร์นนิ่งมาใช้จัดงาน จัดกิจกรรมต่าง ๆ มากมาย นอกจากนั้น ได้ก่อให้เกิดองค์ความรู้ว่า การพัฒนา อีเลิร์นนิ่งจะยังไม่หยุดลงใน 2 วงจร แต่จะยังคงมีการพัฒนาต่อไปอีกอย่างต่อเนื่องในอนาคต

ศยามน อินสะอาด และคณะ (2559: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ ทางวิชาชีพครูเพื่อสร้างชุมชนนักปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ไอซีทีของครูในสังกัด สพฐ. ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพครูในสังกัด สพฐ. มี 5 องค์ประกอบ คือ ด้านสิ่ง อำนวยความสะดวกและแรงจูงใจภายนอก ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและแรงจูงใจ ด้านกระบวนการ ด้านคุณลักษณะชุมชน และด้านผลลัพธ์ โดยมีระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = 0.31) 2) ซึ่งได้ผลการดำเนินการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู มีสมาชิกเข้าร่วมชุมชนการเรียนรู้ทาง วิชาชีพครู มีจำนวนทั้งสิ้น 94 คน และมีกลุ่มตัวอย่างที่ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้แบ่งปันประสบการณ์สอนที่ดี โดยใช้ไอซีทีผ่านคลิป์วิดีโอ จำนวน 42 คน ซึ่งได้แก่ ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี คิดเป็นร้อยละ 47.61 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 28.57 กลุ่มสาระการเรียนรู้ คณิตศาสตร์และกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ คิดเป็นร้อยละ 7.14 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย คิดเป็นร้อยละ 4.76 3) การประเมินผล การดำเนินการชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพครู ซึ่งได้พบว่า การดำเนินการชุมชนมีระดับการปฏิบัติการอยู่ใน ระดับมากที่สุดทุกด้าน ประกอบไปด้วย การเปลี่ยนแปลงปณิธานความมุ่งมั่นขั้นพื้นฐานของครู ด้านการ เปลี่ยนแปลงการสอน ด้านการเปลี่ยนแปลงเพื่อศิษย์ ด้านการเปลี่ยนแปลงการทำงานของครู ด้านการ เปลี่ยนวัฒนธรรมของโรงเรียน นอกจากนี้ ครูในชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูมีทักษะการใช้ ICT

เพื่อการสอน เพิ่มความมั่นใจในการสอน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน มีเจตคติที่ดีต่อการใช้ ICT เพื่อ
บูรณาการในการสอน มีแรงบันดาลใจในการพัฒนาผู้เรียนของตน

สรศักดิ์ นิมากร (2559: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทาง
วิชาชีพของโรงเรียนเฉพาะความพิการ ทางด้านร่างกายหรือการเคลื่อนไหวหรือสุขภาพ สังกัดสำนัก
บริหารงานการศึกษาพิเศษ ผลการวิจัยพบว่า ระดับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของ
โรงเรียนเฉพาะความพิการ ทางด้านร่างกายหรือการเคลื่อนไหวหรือสุขภาพ สังกัดสำนักบริหารงาน
การศึกษาพิเศษ โดยภาพรวมมีการปฏิบัติในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การ
เรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพและการมีวิสัยทัศน์ร่วมกันมีระดับการปฏิบัติในระดับมาก ส่วนข้ออื่น ๆ
มีระดับการปฏิบัติในระดับปานกลาง ได้แนวทางการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของ
โรงเรียนเฉพาะความพิการ ทางด้านร่างกายหรือการเคลื่อนไหวหรือสุขภาพ สังกัดสำนักบริหารงาน
การศึกษาพิเศษ ซึ่งพบว่าผู้บริหารควรเปิดโอกาสและรับฟังความคิดเห็นของครู มีการส่งเสริมให้ครู
กล้าคิด กล้าแสดงออก ผ่านการขอความเห็นจากครู หรือได้มีการจัดให้มีการประชุมผู้บริหาร และครู
ควรมีการวางแผนและลงมือปฏิบัติร่วมกัน มีการตัดสินใจในส่วนของรูปแบบคณะกรรมการ ควรมีการ
ประชุมร่วมกันในรูปแบบของคณะกรรมการเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์หรือนโยบาย และจะต้องมีการนิเทศ
กำกับ ติดตามหลังจากการปฏิบัติงาน

สุภาพ คำวาง (2559: บทคัดย่อ) ได้ศึกษากระบวนการพัฒนาวิชาชีพครูสู่ความเป็นชุมชน
แห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นเชียงรายโซนเหนือ จังหวัดเชียงราย
ซึ่งผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันในการพัฒนากระบวนการพัฒนาวิชาชีพครูสู่ความเป็นชุมชนแห่ง
การเรียนรู้ทางวิชาชีพ พบว่า ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และความต้องการจำเป็นในการ
พัฒนากระบวนการพัฒนาวิชาชีพครูสู่ความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ซึ่งพบว่า ในภาพรวม
มีความต้องการจำเป็นอยู่ในระดับมากที่สุด กระบวนการพัฒนาวิชาชีพครูสู่ความเป็นชุมชนแห่งการ
เรียนรู้ทางวิชาชีพของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นเชียงรายในเขตโซนเหนือ จังหวัด
เชียงราย ประกอบด้วย 1) ปัจจัยนำเข้า (Input) ได้แก่ องค์ประกอบของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ
และปัจจัยสนับสนุนด้านการบริหารจัดการ 2) กระบวนการพัฒนาวิชาชีพครู (Process) 5 ขั้นตอน
ได้แก่ ขั้นการสร้างสรรคความตระหนัก ขั้นปฏิบัติ ทดลองใช้ ขั้นนิเทศ กำกับ ติดตามเชิงรุก ขั้นสรุป
บทเรียนรู้ และขั้นขยายผลสู่ทุกชุมชน 3) การประเมินประสิทธิภาพ (Output) ได้แก่ ความรู้ความ
เข้าใจ มีทักษะและประสบการณ์ และความพึงพอใจ และ 4) มีการประเมินประสิทธิผล (Outcome)
ได้แก่ ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นต่อตัวนักเรียน ครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และในกลุ่ม
เครือข่าย/ชุมชน ผลการประเมินความเหมาะสมของกระบวนการพัฒนาวิชาชีพครูสู่ความเป็นชุมชน
แห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นเชียงรายในเขตโซนเหนือ จังหวัด
เชียงราย พบว่า ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ซึ่งในการทดลองใช้กระบวนการพัฒนา

วิชาชีพครูสู่ความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาท้องถิ่น เชียงรายโซนเหนือ จังหวัดเชียงราย 5 ขั้นตอน คือ สร้างสรรค์ความตระหนัก ได้แต่งตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษา คณะกรรมการบริหารงาน PLC และทีม PLC จำนวน 17 กลุ่ม กำหนดกลุ่มเป้าหมายที่เป็น ประเด็นพัฒนา ออกแบบและกำหนดปฏิทินการขับเคลื่อน PLC ขั้นปฏิบัติ การทดลองใช้ทีม PLC ได้ดำเนินกิจกรรมโดยวิเคราะห์ปัญหาการสอนและกระบวนการเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรม/ แผนการสอน การปฏิบัติตามแผนที่กำหนด การปฏิบัติการจัดการเรียนรู้/การปฏิบัติกิจกรรม ข้อสรุป การแสดงความเห็นสะท้อนความคิดของทีม และข้อสรุปเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไข ขั้นนิเทศ กำกับ ติดตามเชิงรุก ในรูปแบบการประชุมกลุ่ม ประชุมกลุ่มย่อย ประชุมสัญจร และนิเทศ ติดตามผลทาง โทรศัพท์และโซเชียลมีเดีย ขั้นสรุปบทเรียน ได้จัดทำรายงานสรุปประสิทธิภาพ ประสิทธิผล องค์ความรู้ และบทเรียนที่ได้รับจากการดำเนินงาน และขยายสู่ทุกชุมชน โดยการจัดนิทรรศการ แสดงผลงานกลุ่ม ประกวดผลงาน/นวัตกรรมดีเด่น ถอดบทเรียน จัดทำรายงานการวิจัย เพื่อเผยแพร่ ในกลุ่มเครือข่ายฯ สถานศึกษาอื่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในส่วนผลการประเมินด้านประสิทธิภาพ พบว่า ในภาพรวมกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นเชียงรายในเขตโซนเหนือ จังหวัดเชียงรายมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพนั้นอยู่ในระดับมากที่สุด มีทักษะและประสบการณ์ในการพัฒนากระบวนการพัฒนาวิชาชีพครูสู่ความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ อยู่ในระดับมากที่สุด มีความพึงพอใจต่อกระบวนการพัฒนาวิชาชีพครูสู่ความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพอยู่ในระดับมากที่สุด ภายหลังการเข้าร่วมกระบวนการพัฒนาวิชาชีพครูสู่ความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นเชียงรายโซนเหนือ จังหวัดเชียงราย พบว่า มีความรู้ความเข้าใจและมีทักษะและประสบการณ์นั้นสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกระบวนการพัฒนาฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลการประเมินด้านประสิทธิภาพ พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น มีทักษะการคิด การคิดวิเคราะห์ การคิดแก้ปัญหา กระบวนการทำงานแบบกลุ่ม มีความคิดสร้างสรรค์ กล้าแสดงออกได้ดีขึ้น ครูมีความรู้และทักษะในการผลิตสื่อการสอน ครูมีทักษะการสอน มีเทคนิควิธีการสอน แลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์การทำงานร่วมกัน เกิดการพัฒนาตนเอง ผู้บริหารสถานศึกษามีกระบวนการพัฒนาวิชาชีพครูสู่ความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของครูในโรงเรียน ซึ่งสถานศึกษาเกิดคุณลักษณะชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู มีครูมีอาชีพเพิ่มมากขึ้น มีคลังความรู้ และนวัตกรรมการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในระดับปฐมวัยและระดับประถมศึกษา ได้เกิด ศูนย์พัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูของกลุ่มเครือข่าย ฯ จังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และแนวปฏิบัติที่ดีในการพัฒนาวิชาชีพครูสู่ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

อุไรวรรณ พูลสมบัติ (2559: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัย ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนสู่ความเป็นสากลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งผลการวิจัยพบว่า มีตัวชี้วัดคุณภาพด้านผู้เรียนสู่ความเป็น

สากลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีความเหมาะสม 53 ตัวชี้วัดใน 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความรู้ด้านวิชาการ 2) ทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ 3) ทักษะในการสื่อสาร 4) ทักษะการคิด 5) ทักษะในการแก้ปัญหา 6) ทักษะชีวิต 7) มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยใช้ค่าสถิติวัดความสอดคล้องขององค์ประกอบเชิงยืนยัน มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนสู่ความเป็นสากลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมี 3 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ 1) การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีความเป็นเลิศทางวิชาการ 2) การพัฒนาผู้เรียนด้านทักษะ 3) การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์เป็นพลโลก ซึ่งมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยรวมและรายยุทธศาสตร์ในระดับมาก

เอกพล อยู่ภักดี และวัลลภา อารีรัตน์ (2559: บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยทางการบริหารของผู้บริหาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางการบริหารกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูในโรงเรียน มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ในทุกด้าน ปัจจัยทางการบริหารที่เป็นตัวทำนายที่ส่งผลต่อชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของ จำนวน 4 ปัจจัย ที่ร่วมกันพยากรณ์ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูในโรงเรียน ได้แก่ 1) มีภาวะผู้นำ 2) มีระบบขององค์การ 3) มีโครงสร้างขององค์การ และ 4) การบริหารจัดการ ซึ่งทั้ง 4 ปัจจัยร่วมกันพยากรณ์ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูในโรงเรียน ได้ร้อยละ 63.2

ชูชาติ พวงสมจิตร (2560: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และแนวทางในการนำมาใช้ในสถานศึกษา ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หรือ PCL นี้คือวิธีการพัฒนาครู โดยการจัดบรรยากาศให้ครูได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ส่งผลให้ครูไม่โดดเดี่ยว และมีเครือข่ายในการทำงานเพื่อได้พัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน PCL มีลักษณะที่สำคัญ 4 ประการ คือ 1) เป็นชุมชนที่มีความสัมพันธ์อันดีและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข 2) เป็นชุมชนที่มีฉันทะ และความศรัทธาในการทำงาน 3) เป็นชุมชนที่เอื้ออาทร มีคุณธรรมและเป็นกัลยาณมิตรกันในทางวิชาการ 4) เป็นชุมชนที่สามารถขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวิชาชีพได้ การนำ PCL มาใช้ในสถานศึกษาสามารถดำเนินการได้ตามกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ มี 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นวางแผน ซึ่งมีขั้นตอนสำคัญ 2 ขั้นตอน คือ ขั้นการสร้างวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายร่วมกัน และขั้นกำหนดกิจกรรมการพัฒนา 2) ขั้นลงมือปฏิบัติ เป็นขั้นตอนที่กลุ่มทำกิจกรรมตามแผนที่วางไว้ 3) ขั้นสังเกตผลการปฏิบัติงาน เป็นขั้นตอนที่สมาชิกแต่ละคนนำผลการปฏิบัติมาเสนอในวงสนทนาโดยเทียบกับเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยปกตินิยมใช้การทบทวนระหว่างปฏิบัติงาน เป็นเครื่องมือในการสังเกตผลการปฏิบัติงาน และ 4) ขั้นสะท้อนผลเป็นขั้นการรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนการสอนของครูผ่านผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครู นักเรียน ผู้ปกครองและ

กรรมการสถานศึกษา เป็นหลักการนำ PLC มาใช้ในโรงเรียนจะสำเร็จหรือไม่ขึ้นกับเงื่อนไข 5 ประการ ได้แก่ ความเป็นผู้นำที่สนับสนุน และแบ่งปัน การเรียนรู้ร่วมกัน และการประยุกต์ใช้ ความรู้ค่านิยมร่วมและวิสัยทัศน์ร่วมของสมาชิก เงื่อนไขที่ช่วยผดุงความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ และการแบ่งปันการปฏิบัติ

ธนสมพร มะโนรัตน์ (2560: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องรูปแบบการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติของโรงเรียนบ้านห่องวารี (นิพัทธ์ธรรมาภรณ์อุปถัมภ์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติ พบว่ามี 6 องค์ประกอบ คือ (1) การศึกษาและกำหนดความต้องการการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน (2) การวางแผนพัฒนาคุณภาพผู้เรียน (3) การพัฒนาครูและบุคลากร (4) การสร้างทีมงานพัฒนาคุณภาพผู้เรียน (5) การจัดการเรียนการสอน และ (6) การกำกับ ติดตามและประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียน ซึ่งทั้ง 6 องค์ประกอบมีความเหมาะสมตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.90$) 2) สภาพปัจจุบันการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 โดยรวมนั้นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.81$) 3) รูปแบบในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติของโรงเรียนบ้านห่องวารี (นิพัทธ์ธรรมาภรณ์อุปถัมภ์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 คือ รูปแบบ 4T Model ประกอบด้วย T1 (Target) การกำหนดเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน T2 (Training) การพัฒนาครูและบุคลากรเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน T3 (Teaching) เป็นการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และ T4 (Test) การตรวจสอบเพื่อปรับปรุงกิจกรรมการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ซึ่งรูปแบบการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติของโรงเรียนบ้านห่องวารี (นิพัทธ์ธรรมาภรณ์อุปถัมภ์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 ซึ่งมีความเหมาะสมตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 5 คน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.75$)

ปราณี ไชยภักดี (2560: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ซึ่งผลการวิจัยพบว่า 1) ในการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 1 ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) ครูที่มีเพศต่างกัน ซึ่งได้มีความคิดเห็นต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาในภาพรวมไม่แตกต่างกัน แต่รายด้านพบว่า ชุมชนกัลยาณมิตรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน 4) ครูที่มีประสบการณ์ในการ

ทำงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน 5) ครูที่ปฏิบัติงานในขนาดสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาพบว่า ในภาพรวมแตกต่างกันน้อยอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านวิสัยทัศน์ร่วมแตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

พิมพ์อร สดเอี่ยม (2560: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาข้อเสนอแนะทางการขับเคลื่อนการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดเลย ผลการวิจัยพบว่า ได้ข้อเสนอแนะทางการขับเคลื่อนการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดเลย ประกอบไปด้วย 6 ด้าน ได้แก่ 1) การมีวิสัยทัศน์ พันธกิจ ค่านิยม และเป้าหมายร่วมกัน 2) มีทีมร่วมมือที่มุ่งเน้นการเรียนรู้ 3) การแสวงหาสิ่งใหม่ ๆ 4) การลงมือปฏิบัติและทดลอง 5) ใช้การปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง 6) มุ่งที่ผลลัพธ์

เพียงตา กิจศิริวงศ์ (2560: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี: กรณีศึกษาโรงเรียนวัดเสาธงหิน ซึ่งผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1) โรงเรียนวัดเสาธงหินเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก สัดส่วนของครู : นักเรียน คือ 1 : 8 โดยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอยู่ในระดับดี 2) กิจกรรมการพัฒนาครู ประกอบด้วย จำนวน 4 แผนงาน 7 โครงการที่มีระยะเวลาในการฝึกอบรมทั้งหมด 10 วัน ผลการประเมินจำแนกรายด้านพบว่า ด้านความรู้ที่ได้รับจากการอบรมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านความพึงพอใจต่อสื่อ/กิจกรรม โดยภาพรวมในระดับมาก และด้านความเป็นประโยชน์ในการนำความรู้ไปใช้โดยภาพรวมในระดับมาก 3) ผลการพัฒนาโรงเรียนมีดังนี้ 3.1) มีการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารและระบบการบริหารซึ่งมีการดำเนินการเสร็จแล้วทั้ง 10 ด้าน โดยพบว่า ผู้บริหารคอยให้ขวัญและกำลังใจแก่ครูในการทำงาน และการบริหารงานของผู้บริหารมีความเป็นระบบขึ้น 3.2) มีการเปลี่ยนแปลงของครูและระบบการจัดการเรียนการสอน โดยภาพรวมพบว่าการดำเนินการเสร็จแล้วทั้ง 11 ด้าน 3.3) มีการเปลี่ยนแปลงระบบสภาพแวดล้อมของโรงเรียนพบว่า ศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนมีการดำเนินการเสร็จแล้ว ส่วนการพัฒนาสิ่งแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตามอัธยาศัยและอาศรมครูอยู่ระหว่างดำเนินการ 3.4) มีการเปลี่ยนแปลงของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สมรรถนะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนพบว่าการเปลี่ยนแปลงดีขึ้น 4) มีผลกระทบของการพัฒนาที่มีต่อกระบวนการเรียนรู้และวิถีชีวิตในโรงเรียนและผลกระทบต่อชุมชนพบว่าการออกเสียงตามสายเพื่อให้ความรู้แก่ชุมชนและครูจัดการเรียนการสอนแก่ชุมชนเพื่อให้มีความรู้ในการประกอบอาชีพ ชุมชนให้ความร่วมมือกับโรงเรียนในด้านต่าง ๆ เพิ่มขึ้น

วาสนา ทองทวีงยศ (2560: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูในสถานศึกษามัธยมศึกษา ซึ่งผลการวิจัยพบว่า 1) ในการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูในสถานศึกษามัธยมศึกษา มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ปัจจัยที่

เกี่ยวข้องกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูในสถานศึกษามัธยมศึกษา มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก และ 3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูในสถานศึกษามัธยมศึกษา ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ ด้านโครงสร้างองค์กร ด้านบรรยากาศองค์กร และวัฒนธรรมองค์กร ที่ส่งผลการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูในสถานศึกษามัธยมศึกษา ตามลำดับ สามารถพยากรณ์การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูในสถานศึกษามัธยมศึกษา ได้ร้อยละ 79.30 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วิริยะ วรายุ (2560: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนบ้านดอนมูล (สุวรรณสารราษฎร์บำรุง) โดยการเทียบเคียงสมรรถนะกับโรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา ซึ่งผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการวางแผน (Planning) พบว่า ได้มีการแต่งตั้งทีมงานร่วมกับผู้วิจัยทำการเทียบเคียงสมรรถนะในวิจัยครั้งนี้ และได้ให้ความรู้กับทีมงานร่วมวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการเทียบเคียงสมรรถนะ (Benchmarking) การพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) หัวข้อในการเทียบเคียงสมรรถนะในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ การพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ควบคู่กับการดำเนินการเทียบเคียงสมรรถนะในการวิจัยครั้งนี้ คือ โรงเรียนบ้านดอนมูล (สุวรรณสารราษฎร์บำรุง) กับโรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา และมีการวางแผนการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้รับผิดชอบการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของทั้งสองโรงเรียน 2) ผลการวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis Data) พบว่า สภาพปัจจุบันเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนลำปลายมาศพัฒนาสูงกว่าโรงเรียนบ้านดอนมูล (สุวรรณสารราษฎร์บำรุง) ทุกรายการ 3) ผลการบูรณาการ (Integration) พบว่าควรมีการดำเนินการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพทุกองค์ประกอบเพราะทุกองค์ประกอบมีความสัมพันธ์ที่เกี่ยวเนื่องกันจะต้องดำเนินการพัฒนาไปพร้อม ๆ กัน ไม่สามารถดำเนินการได้เฉพาะองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่ง และได้กำหนดเป้าหมายในการพัฒนาให้สูงขึ้นเทียบเท่ากับผลการดำเนินการของโรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา เพื่อลดช่องว่างของการดำเนินการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนบ้านดอนมูล (สุวรรณสารราษฎร์บำรุง) กับโรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา และ 4) ผลการปฏิบัติ (Action Plan) พบว่า มีการกำหนดกรอบแนวคิดในการดำเนินการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เป็นแนวทางในการจัดทำแผนดำเนินการ และมีการดำเนินการปรับเทียบซ้ำเมื่อแล้วเสร็จการดำเนินการตามแผนดำเนินการ ผลที่ปรากฏได้คือการดำเนินการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพทุกองค์ประกอบของโรงเรียนบ้านดอนมูล (สุวรรณสารราษฎร์บำรุง) ที่เพิ่มขึ้นจากเดิมและใกล้เคียงกับโรงเรียนลำปลายมาศพัฒนามากที่สุด

ปรีชา แก้ววิเชียร (2561: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการยกระดับการศึกษา ของโรงเรียนเทศบาล 1 บุรีราษฎร์ธรณวิทยา การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชน 2) ออกแบบและพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชน

3) ดำเนินการทดลองใช้รูปแบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชน และ 4) ประเมินความพึงพอใจและปรับปรุงแก้ไขการพัฒนา รูปแบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการยกระดับการศึกษา โดยมีกลุ่มตัวอย่าง 120 คน สุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้แบบสอบถาม และแบบประเมินความพึงพอใจ และการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ทดสอบที่แบบไม่อิสระ และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัย พบว่า 1. โรงเรียนได้จัดให้มีการสร้างความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา ยังไม่พบร่องรอยชัดเจนด้านเอกสารหลักฐานและการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง อีกทั้งชุมชนยังขาดความตระหนักในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาทั้งทางตรงและทางอ้อม 2. รูปแบบและวิธีการที่พัฒนาขึ้นมีชื่อว่า PARM Model ที่นำไปดำเนินการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ปรากฏว่า มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ 3. ได้มีการนำรูปแบบการประชุมปรึกษาหารือไปใช้ในการดำเนินงานให้แก่ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และนักเรียน ผลการทดลองใช้อยู่ในระดับมาก ผลการพัฒนาอยู่ในระดับมาก และผลการเปรียบเทียบการทดลองก่อน-หลังการพัฒนา ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4. ครู คณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน และนักเรียนมีความพึงพอใจโดยรวม อยู่ในระดับมาก

7.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Ron, Cormier (2009: บทคัดย่อ) ได้ศึกษา ลักษณะชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของ ผู้บริหารและครู ซึ่งผลการวิจัยได้พบว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) นั้น ได้ก้าวไปสู่แถวหน้าในฐานะกระบวนการที่มีศักยภาพเพื่อการพิจารณาในการตอบสนองความต้องการในการปรับปรุงโรงเรียน การทบทวนวรรณกรรมนี้เน้นที่สามคำถามการวิจัยพื้นฐาน: (a) คุณสมบัติของ PLC นั้นคืออะไร (b) ผู้บริหารมีบทบาทอะไรใน PLC? และ (c) ครูมีบทบาทอย่างไรใน PLC ในการทบทวนวรรณกรรมมีการตรวจสอบอย่างกว้างขวางของการศึกษาร่วมสมัยและกรอบทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ผู้วิจัยเสนอกรอบแนวคิดที่เสนอสำหรับคำถามวิจัยแต่ละข้อ ลักษณะของ PLCs รวมถึงวิสัยทัศน์ที่ใช้ร่วมกัน ความเป็นผู้นำที่ใช้ร่วมกัน การเรียนรู้ร่วมกัน การเสริมสร้างศักยภาพและความรับผิดชอบ ซึ่งมีบทบาทหลัก คือ ผู้สื่อสาร ผู้ประสานงาน โค้ช ตัวแทนการเปลี่ยนแปลง ผู้สร้างความสามารถ และผู้ประสานงาน บทบาทของครูแบ่งออกเป็นผู้ปฏิบัติงานและผู้กระตุ้น

Vescio, Ross & Adam (2008: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการทบทวนงานวิจัยเกี่ยวกับผลกระทบของชุมชนการเรียนรู้ระดับมืออาชีพที่มีต่อการสอนและการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งในผลการวิจัยพบว่า หลังจากภาพรวมของลักษณะของชุมชนการเรียนรู้ระดับมืออาชีพ (PLC) ในต้นฉบับนี้แนะนำให้เสนอการทบทวน 10 การศึกษาอเมริกันและการศึกษาภาษาอังกฤษเกี่ยวกับผลกระทบ

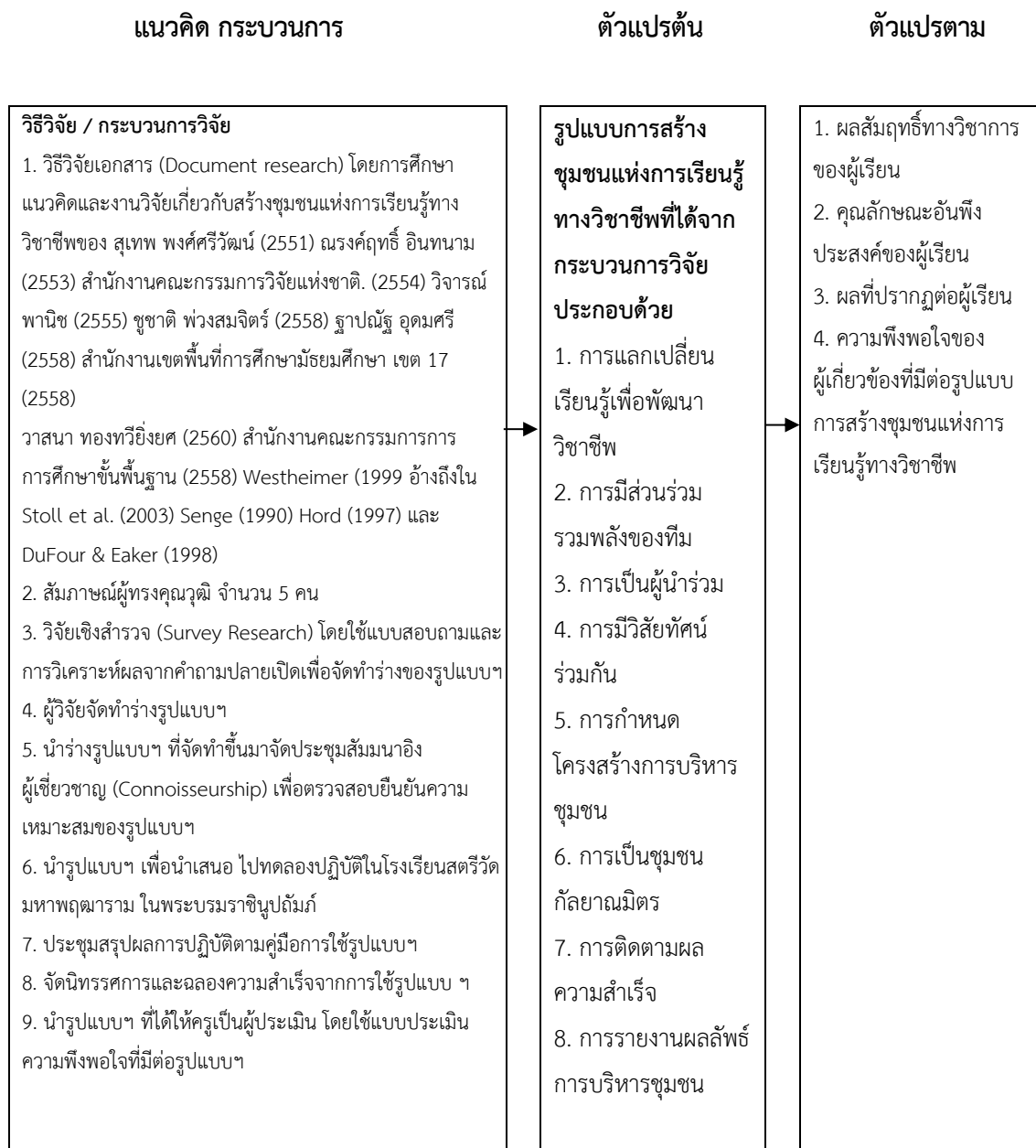
ของ PLC ในการสอนและการเรียนรู้ของนักเรียน แม้ว่าจะรายงานตนเองเกี่ยวกับผลกระทบเชิงบวก แต่การศึกษาเชิงประจักษ์สำรวจผลกระทบของการฝึกการสอนและการเรียนรู้ของนักเรียน ผลลัพธ์โดยรวมของการศึกษาเหล่านี้ชี้ให้เห็นว่า PLC ที่ได้รับการพัฒนามาอย่างดีนั้นได้มีผลกระทบทางบวกต่อการสอนและผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ความหมายของการวิจัยและข้อเสนอแนะสำหรับขั้นตอนต่อไปในความพยายามที่จะจัดทำเอกสารผลกระทบของ PLC ในการสอนและการเรียนรู้รวมอยู่ด้วย

Suwanwong, A. (2016: บทคัดย่อ) ได้ศึกษา คุณลักษณะของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในบริบทการศึกษาไทย ผลการวิจัยพบว่า การวิจัยเชิงคุณภาพนี้ถูกออกแบบมาเพื่อสังเคราะห์แนวคิดและหลักการของคุณลักษณะของมืออาชีพชุมชนการเรียนรู้ในบริบทการศึกษาไทย การศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยาครั้งนี้ใช้การสอบถามเชิงบรรยายเพื่อรวบรวมข้อมูลผลการวิจัยพบว่า 5 ลักษณะของชุมชนการเรียนรู้แบบมืออาชีพในบริบทการศึกษาไทย (1) วิสัยทัศน์ ค่านิยมและบรรทัดฐานที่ใช้ร่วมกัน (2) การเรียนรู้ร่วมกันและการทำงานร่วมกัน (3) มุ่งเน้นการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ (4) ผลสะท้อนความเป็นมืออาชีพ และ (5) ความเป็นผู้นำที่แบ่งปัน ตรวจสอบแต่ละลักษณะผ่านเลนส์บวกและลบ ได้รับความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับวิธีที่จะประสบความสำเร็จมากที่สุดในการสร้างชุมชนการเรียนรู้ระดับมืออาชีพในประเทศไทย

สรุปได้ว่า จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ พบว่าชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นอย่างมาก ผู้สอนได้นำวิธีการชุมชนแห่งการเรียนรู้ไปใช้ในการปรับปรุง พัฒนา ทั้งด้านตนเอง ด้านวิชาการ ด้านพฤติกรรมนักเรียน และอื่น ๆ ชุมชนแห่งการเรียนรู้สร้างสิ่งใหม่ ๆ ขึ้นมาเป็นองค์ความรู้ของตนเองเพื่อนำไปพัฒนานักเรียน เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อีกทั้งการเชื่อมโยงองค์ความรู้ของนักเรียน

8. กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยมุ่งศึกษาในขอบเขตเนื้อหาและองค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยการศึกษาเอกสารของ สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์ (2551) ณรงค์ฤทธิ์ อินทนาม (2553) สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (2554) วิจารย์ พานิช (2555) ชูชาติ พ่วงสมจิตร (2558) ฐานัฐ อุดมศรี (2558) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 (2558) วาสนา ทองทวีงยศ (2560) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2558) Westheimer (1999) อ้างถึงใน Stoll et al, 2003) Senge (1990) Hord (1997) และ DuFour & Eaker (1998) และคนอื่น ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศรวมถึงได้ศึกษาการพัฒนาผู้เรียน การประเมินรูปแบบ ความพึงพอใจของรูปแบบ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งได้สรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนสตรีวัดมหาพฤฒาราม ในพระบรมราชินูปถัมภ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ดังภาพที่ 2.1

ภาพที่ 2.1 กรอบแนวคิดการวิจัย